

Omgevingsvisie 2018

Nota van Antwoord

Omgevingsvisie 2018

Nota van Antwoord

Ingekomen zienswijzen op de ontwerp revisie Omgevingsvisie 2018 en Milieueffectrapport

Versie 10 juli 2018, ter vaststelling aan Provinciale Staten

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe

Inhoud

1	Overzicht van ingekomen zienswijzen met verwijzing naar de samenvatting en beantwoording	6
2	Samenvatting en beantwoording zienswijzen	8
0	Essentie van de visie	8
1	Drenthe nu	12
2	Missie, ambities en belangen	12
3.2.1	De Drentse ruimtelijke identiteit	14
3.2.3	Strategische opgaven 2030	14
3.2.4	Methodiek van het Combinatiemodel	15
3.3	Rol en sturing	16
3.4	Instrumenten	17
4.2	Uitwerking kernkwaliteiten	18
4.2.1.7	Overgangen tussen landschapstypen	18
4.2.1.1	Esdorpenlandschap	18
4.2.2.	Kernkwaliteit natuur	19
4.2.3.1.4	Deelgebied 4: De Drentse Monden	21
4.2.4	Archeologie	21
4.2.5	Kernkwaliteit Aardkundige waarden	22
4.2.5.1	Beschermingsgebied kernkwaliteit Aardkundige waarden	22
4.2.5.1.1	De Hondsrug UNESCO GLOBAL GEOPARK	22
4.2.6	Kernkwaliteit Rust	23
4.4.2.1	Verkeerslawaaï	25
4.4.2.3	Geluidsport en motorsport	25
5.1	Economie	25
5.1.1	Concurrentiekracht	25
5.1.1.1	Versterken groene economie	26
5.1.2	Vestigingsklimaat	26
5.1.2.1	Bedrijventerreinen en kantorenlocaties	27
5.1.2.2	Detailhandel/ Retail agenda	28
5.1.2.2.1	Perifere detailhandel	28
5.1.2.3	Dutch Tech Zone Zuid Drenthe	29
5.1.2.5	Regio Meppel-Zwolle	29
5.1.2.9	Groningen Airport Eelde	30
5.1.4.2	LOFAR	30
5.2	Sterke Steden	30
5.2.2	Sterke Steden Emmen	31
5.2.3	Sterke Steden/ Hoogeveen	32
5.2.4	Sterke Steden/ Meppel	32
5.3	Wonen	33
5.4	Vrijtijdseconomie	37
5.4.1.3	Dagrecreatie	39
5.4.2	Recreatief medegebruik	41
5.5	Mobiliteit	42
5.6	Energieneutraal Drenthe	48
5.6.1	Besparing	55

5.6.2	Productie hernieuwbare energie	55
5.6.2.1	Windafspraken tot 2020	63
5.7.2.1.1.2	Conventioneel gas/olie	67
5.7.2.1.1.4	Zout	69
6.1	Toekomstgerichte landbouw	69
6.1.1	Landbouwbedrijven	71
6.1.1.3	Intensieve veehouderij	71
6.1.2	Proeftuin Veenkoloniën	73
7.1	Natuur	73
7.1.1.2.4	Exoten	74
7.1.2	Natuurnetwerk Nederland	74
7.1.3.1	Stad en dorp	75
8	Uitwerking robuust en klimaatbestendig watersysteem	75
8.1.1	Oppervlaktewater kwantiteit	76
8.1.1.1	Functioneel waterbeheer	77
8.1.1.2.1	Regionale wateroverlast	78
8.1.1.2.3	Robuuste beekdalen	79
8.1.1.4	Water in de stad	80
8.1.3.1.2	Wateroogstgebied de Hunze	80
8.1.3.2	Potentieel gebied met grondwater voor openbare drinkwatervoorziening	81
8.1.3.3	Strategische grondwaterwinningen	82
8.1.3.4	Industriewater	84
8.1.4	Grondwaterkwaliteit	85
8.1.4.2.2	Grondwaterbeschermingsgebied	85
3	Zienswijzen Milieueffectrapport	86

Inleiding

In deze Nota van Antwoord geven wij onze reactie op de zienswijzen die burgers, bedrijven, verenigingen, belangenorganisaties en overheden hebben ingediend op onze ontwerp-Omgevingsvisie Drenthe 2018 en het bijbehorend Milieueffectrapport Revisie Omgevingsvisie Drenthe 2018. Enkele zienswijzen zijn na de sluiting van de reactietermijn bij ons binnengekomen. Wij hebben ervoor gekozen deze mee te nemen in deze beantwoording.

Uit de zienswijzen blijkt betrokkenheid bij de ontwikkeling van de Drentse leefomgeving. Wij juichen deze betrokkenheid toe en danken eenieder voor de ingebrachte zienswijzen. Deze bevatten ideeën en meningen over vele aspecten van onze Omgevingsvisie 2018. Diverse zienswijzen hebben geleid tot een inhoudelijke herbezinning. Zienswijzen op beleidsonderdelen die ongewijzigd zijn ten opzichte van de Omgevingsvisie 2014 hebben wij voor voorzien van een antwoord, maar hebben niet geleid tot inhoudelijke wijzigingen. Deze beleidsonderdelen maakten namelijk geen onderdeel uit van de revisie van de Omgevingsvisie.

De samengevatte zienswijzen en ons antwoord daarop zijn gerubriceerd conform de hoofdstukindeling van de ontwerp-Omgevingsvisie Drenthe 2018.

1 Overzicht van ingekomen zienswijzen met verwijzing naar de samenvatting en beantwoording

Nummer	Indiener	Reactie in paragraaf
D. Drinkwater		
D1	WMD Drinkwater B.V. en Waterbedrijf Groningen	5.7.2.1.1.2, 5.7.2.1.1.4, 8.1.3.1.2, 8.1.3.3, 8.1.3.4, 8.1.4, 8.1.4.2.2
G. Gemeenten		
G1	Gemeente Emmen	3.3, 5.1.2.1, 5.2.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.6.2, 5.6.2.1, 6.1.1.3
G2	Gemeente Ooststellingwerf	MER
G3	Gemeente Westerveld	5.1, 5.1.2.1, 5.3, 5.5, 5.6, 5.7.2.1.1.2, 7.1
G4	Gemeente Midden-Drenthe	0, 2, 3.2.1, 3.3, 4.2.1.7, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6.1, 6.1.1.3
G5	Gemeente Assen	3.3, 5.3, 5.4.1.3, 5.6, MER
G6	Gemeente Aa en Hunze	0, 4.2.2, 4.4.2.1, 5.2, 5.3, 5.6, 5.6.2, 6.1.1.3
G7	Gemeente Noordenveld	0
G8	Gemeente Borger-Odoorn	0, 3.2.3, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.6.2.1, 6.1, MER
G9	Gemeente de Wolden	3.2.4, 3.4, 4.2, 5.1.1.1, 5.1.2, 5.1.2.3, 5.3, 5.4.1.3, 5.4.2, 5.5, 5.6, 7.1, 8.1.1.4
G10	Gemeente Hoogeveen	0, 3.2.4, 3.4, 5.1.2.2, 5.1.2.3, 5.2.3, 5.3, 5.4.1, 5.4.2, 5.5, 5.6, 7.1, 8.1.1.2.3
G11	Gemeente Tynaarlo	0, 2, 5.6
G12	Gemeente Meppel	0, 3.3, 4.2, 4.2.2, 5.1.1.1, 5.1.2.1, 5.1.2.5, 5.2, 5.2.4, 5.3, 5.4.1.3, 5.4.2, 5.5, 5.6, 7.1, 8.1.1.4
G13	Gemeente Coevorden	0, 2, 4.2.4, 5.3, 5.6, 5.6.2.1
I. Internationaal		
I1	Samtgemeinde Emlichheim	5.5, 8
I2	Landkreis Emsland	MER
I3	Stadt Haren	MER
L. Landbouw		
L1	LTO Noord	0, 5.6
N. Natuur		
N1	Faunabeheereenheid Drenthe	7.1.1.2.4
N2	Staatsbosbeheer	0, 3.2.4, 4.2.2, 5.6, 8.1.1.1
N3	IVN, afdeling Eelde-Paterswolde	5.5, 5.6, 6.1
N4	Natuur en milieufederatie Drenthe Stichting het Drentse Landschap Vereniging Natuurmonumenten	0, 3.2.4, 4.2.2, 5.5, 5.6, 5.6.1, 5.6.2, 8.1.1.1, MER
N5	Milieudefensie Westerveld en Vereniging Milieudefensie	4.2.6, 8.1.1.1
O. Overig		
O1	De Hondsrug UNESCO Global Geopark	3.4, 4.2.5, 4.2.5.1, 4.2.5.1.1, 5.4.2
O2	Vereniging Tegenwind Hunzedal	5.6, 5.6.2, 5.6.2.1
O3	Ondernemersplatform Emmen	5.1.4.2, 5.6, 5.6.2, 5.6.2.1, MER
O4	BierensvanBoven Advocaten	5.3.2
O5	Anoniem	3.2.3
O6	Stichting WindNee Gieterverveen	5.6.2, 5.6.2.1
O7	Anoniem	8.1.1.2.3
O8	Anoniem	5.6, 5.6.2
O9	Raedthuys Groep B.V.	5.6, 5.6.2, 5.6.2.1, MER
O10	Vereniging Parkmanagement	5.1.1, 5.1.2.1, 5.1.2.2.1, 5.1.2.3, 5.3, 5.4
O11	Anoniem	5.6.2

Nummer	Indiener	Reactie in paragraaf
O12	Leefbaar Borger-Odoorn	5.6.2, 5.6.2.1
O13	Anoniem	5.6.2.1, 6.1.1.3, MER
O14	Plaatselijk Belang Vledderveen	5.6, 5.7.2.1.1.2
O15	Circuitpark Drenthe Holding BV, Ontwikkelingsmaatschappij Amusementspark TT-Assen, FOC Assen B.V., Koenen, Bouw- en Aannemingsmaatschappij B.V., Verkeerspark Assen Recreatie B.V.	5.4.1.3
O16	Anoniem	4.2.1.1
O18	Anoniem	5.5
O19	Anoniem	4.2.6
O20	Bond Heemschut	3.2.4, 4.2.2, 4.2.3.1.4, 5.6, 5.6.2
O21	Vereniging Omwonenden Luchthaven Eelde	5.5
O22	Platform Storm en 116 gemachtigden	5.6.2, 5.6.2.1, 6.1.1.3, 6.1.2, MER
O23	Partij voor de Dieren Werkgroep Drenthe	0, 4.2.2, 5.1.2.1, 5.2, 5.6, 5.6.1, 5.6.2, 5.7.2.1.1.2, 6.1, 6.1.1, 7.1.2, 7.1.3.1, MER
O24	Stichting Stop Zoutwinning	5.7.2.1.1.4, 8.1.3.1.2
O25	Actiegroep "Zonne-energie? Maatwerk!	5.6, 5.6.2
O26	Anoniem	4.2.6, 5.1.2.9, 5.5
O27	Anoniem	0, 4.2.3.1.4, 5.6.2, 5.6.2.1, 6.1, MER
O28	Stichting Geluidhinder Baggelhuizen en Omgeving	4.4.2.3
R1	RECRON	5.6
R2	Camping Zwanemeer	5.6, 5.6.2
R3	Vakantiepark Witterzomer	5.6, 5.6.2
R4	RCN Vakantiepark de Noordster	5.6
R5	Vakantiepark De Wiltzangh	5.6, 5.6.2
W1	Waterschap Vechtstromen	0, 2, 8.1.1, 8.1.1.2.1, 8.1.1.3.2, 8.1.3.3, 8.1.3.4
W2	Waterschap Drents Overijsselse Delta	0, 1, 2, 8.1.1.2.1, 8.1.1.2.3

2 Samenvatting en beantwoording zienswijzen

0 Essentie van de visie

Nummer G4

Spreekt haar waardering uit voor de betrokkenheid bij het voorbereidingsproces, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau. Acht de term ‘herziening’ meer op zijn plaats dan ‘revisie’, aanzien er naast de drie bouwstenen ook andere nieuwe mogelijkheden zoals intensieve veehouderij en incidentele woningbouw in het buitengebied zijn ingevoegd.

Antwoord

Hartelijk dank voor uw positieve reactie. U heeft gelijk dat wij naast nieuw beleid voor de drie strategische opgaven ook enkele kleine beleidswijzigingen hebben doorgevoerd. Wij zijn van mening dat we daarvoor voldoende onderbouwing hebben geleverd. Daarmee hadden we onze beleidswijziging ook een ‘herziening’ kunnen noemen.

Wijziging

Geen

Nummer G6

Vindt de inrichting van het revisietraject en de timing van de ter inzageperiode van de ontwerpvisie niet bepaald gelukkig gelet op de bestuurswisseling in de Drentse gemeenten.

Antwoord

Wij realiseren ons dat onze ter inzage termijn samenviel met de bestuurswisseling bij gemeenten. Wij hebben er daarom voor gekozen om nagekomen zienswijzen van de gemeenten en anderen inhoudelijk mee te nemen in deze beantwoording.

Wijziging

Geen

Nummer G7

Kan zich vinden in de Omgevingsvisie en heeft geen opmerkingen van aanmerkelijk belang.

Antwoord

Wij waarderen uw ondersteuning van ons beleid.

Wijziging

Geen

Nummer G8

Wijst ons erop dat veel inwoners nog geen goede toegang hebben tot digitale stukken en verzoekt ons de beleidsstukken zodanig in te richten dat ze ook op goede wijze geprint kunnen worden.

Antwoord

Op onze website is naast een link naar de digitale versie, ook een goed printbare PDF-versie van de Omgevingsvisie beschikbaar gesteld. Tevens komt er een publieksvriendelijke versie van de Omgevingsvisie beschikbaar.

Wijziging

Geen

Nummer G10

Complimenteert de provincie met het proces voorafgaand aan de totstandkoming van de Omgevingsvisie, met ruimte voor de gemeente om mee te denken en zaken aan te dragen.

Antwoord

Hartelijk dank voor uw compliment.

Wijziging

geen

Nummer G11

Herkennen de geformuleerde opgaven en zien het belang van samenwerking om de ambities te realiseren.

Antwoord

Wij werken graag met u samen aan onze opgaven en ambities.

Wijziging

Geen

Nummer G12

Heeft met waardering kennisgenomen van het ontwerp van de provinciale Omgevingsvisie. Waarderen met name de aandacht die is gegeven aan de positie en het belang van de steden, die als sterke steden een belangrijke bijdrage leveren aan de omgevingskwaliteit, het voorzieningenniveau, de leefbaarheid en de economie van Drenthe. Waarderen ook de insteek om de Omgevingsvisie via een proces van co-creatie tot stand te brengen.

Antwoord

Dank voor uw waardering.

Wijziging

Geen

Nummer G13

Spreekt waardering uit voor de interactieve wijze waarop de Omgevingsvisie tot stand is gekomen. Gaat ervan uit dat de Omgevingswet ertoe zal leiden dat de samenwerking met ons nog intensiever gaat worden, vanuit een basis van gelijkwaardigheid en transparantie.

Antwoord

Hartelijk dank voor uw compliment. Wij denken dat de wijze waarop wij momenteel samenwerken een goede basis is voor de samenwerking zoals die zal voortvloeien uit de Omgevingswet en staan open voor een nog intensievere samenwerking.

Wijziging

geen

Nummer L1

Dankt voor de prettige interactie in de aanloop van deze revisie. Geeft aan dat een belangrijk deel van de wijzigingen die raken aan de belangen van de agrarische sector een verbetering behelzen van de veelal ruimtelijke randvoorwaarden waarbinnen ook de agrarische sector moet opereren.

Antwoord

Fijn dat u de samenwerking positief waardeert.

Wijziging

Geen

Nummers N2 en N4

Vinden dat belangrijke elementaire pijlers onder het provinciale omgevingsbeleid, zoals de inzet op de robuuste structuren en het behouden en waar mogelijk versterken van de kernkwaliteiten van Drenthe zijn gecontinueerd en op enkele punten nog verder zijn verduidelijkt en versterkt. Onderschrijven deze insteek van harte. Herkennen de belangrijkste strategische opgaven. Zien dat de provincie Drenthe goede resultaten boekt met gecombineerde opgaven. Zien daarin mogelijkheden voor de voorliggende uitdagingen.

Antwoord

Dank voor de onderschrijving van ons beleid.

Wijziging

geen

Nummer O23

Vindt de Omgevingsvisie in digitale vorm niet publieksvriendelijk. Is voorstander van een korte Omgevingsvisie met duidelijke doelen in eenvoudige taal die voor iedere inwoner van Drenthe te lezen en te begrijpen is.

Antwoord

Wij herkennen uw standpunt. De digitale vorm is echter wettelijk voorgeschreven. Wij hebben een publieksvriendelijke versie in voorbereiding.

Wijziging

geen

Nummer O23

Is van mening dat de inwoners van Drenthe onvoldoende betrokken zijn bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Onduidelijk is hoe is bepaald wie als 'stakeholder' is uitgenodigd om mee te denken. Daardoor is niet duidelijk wie invloed hebben gehad op de inhoud van de Omgevingsvisie.

Antwoord

Deze revisie is een aanpassing van de oorspronkelijke Omgevingsvisie Drenthe 2010, die in een intensief participatietraject met de Drentse burgers tot stand is gekomen. De opzet, de

aandacht voor de Drentse kernkwaliteiten en de sturingsmethodiek zijn hieruit voortgekomen en onveranderd gebleven. Bij de nieuwe onderdelen van de huidige Omgevingsvisie zijn met een ‘gerichte participatie’ de partijen betrokken die een nadrukkelijk belang hebben bij die thema’s.

Wijziging

Geen

Nummer O27

Merkt op dat wij haar en vele anderen tijd hadden kunnen besparen door een korte samenvatting te maken.

Antwoord

Wij geven toe dat de Omgevingsvisie en het Milieueffectrapport (MER) omvangrijke stukken zijn. Het MER is voorzien van een samenvatting. Voor de Omgevingsvisie komen we met een publieksvriendelijke versie.

Wijziging

geen

Nummer W1

Dank voor uw waardering. Spreekt waardering uit voor de revisie op de Omgevingsvisie en de plaats die hierin aan een robuust en klimaatbestendig watersysteem wordt toegekend. Vindt dat de Omgevingsvisie positiviteit uitstraalt, met name op het thema samenwerking. Waardeert de aandacht voor samenwerking en het tot stand komen van het document vanuit gedeelde verantwoordelijkheid.

Antwoord

We kennen een lange traditie van samenwerking in Drenthe gericht op een robuust en klimaatbestendig watersysteem. Ook deze keer hebben wij in de voorbereiding dankbaar gebruik gemaakt van uw input.

Wijziging

geen

Nummer W2

Spreekt waardering uit voor de wijze waarop wij de revisie van de Omgevingsvisie hebben opgepakt en de manier waarop partners en belanghebbenden daarbij zijn betrokken. Constateert dat de onderwerpen en aandachtspunten die zijn ingebracht voor de revisie grotendeels zijn verwerkt.

Antwoord

Dank voor uw waardering. We kennen een lange traditie van samenwerking in Drenthe gericht op een robuust en klimaatbestendig watersysteem. Ook deze keer hebben wij in de voorbereiding dankbaar gebruik gemaakt van uw input.

Wijziging

geen

1 Drenthe nu

Nummer W2

Verzoekt in de inleidende tekst “Drenthe nu”, één na laatste alinea, ook melding maken van de Waterschappen in de provincie Drenthe.

Antwoord

Wij nemen uw suggestie over.

Wijziging

Paragraaf 1.1 (Drenthe nu) aan de zin:

“Drenthe, een provincie die samen met haar buurprovincies Groningen en Fryslân een visie op de ontwikkeling van Noord-Nederland heeft geschetst. Een provincie die haar Omgevingsvisie invult door haar eigen opgaven en belangen te benoemen. Drenthe doet dit vanuit een basishouding ‘decentraal wat kan, centraal wat moet’. De provincie Drenthe wil actief met haar belangen aan de slag. De provincie doet dit op basis van gelijkwaardigheid met en vertrouwen in haar partners, waaronder de twaalf Drentse gemeenten.”

Toevoegen: “en de vier Waterschappen”.

2 Missie, ambities en belangen

Nummer G4

Vraagt zich af wat er wordt verstaan onder stedelijke centra.

Antwoord

Stedelijke centra betreffen de binnenstedelijke winkel- en voorzieningengebieden. Daar vallen in principe de vier HEMA-steden en de hoofdkernen Beilen, Coevorden en Roden onder.

Wijziging

geen

Nummer G11

Onderkent de opgave die voortvloeit uit klimaatverandering en onderschrijft dat watersystemen daarvoor op orde moeten zijn. Onderschrijft de aanpak voor hernieuwbare energie en realiseert dat hier een grote uitdaging ligt. Gemeente geeft aan dat afstemming tussen gemeenten en de provincie en van elkaar leren van wezenlijk belang is hierbij. Onderkent de aantrekkelijkheid en de kernkwaliteiten van Drenthe voor recreatieve bezoekers en toeristen.

Antwoord

Wij onderschrijven deze reactie.

Wijziging

Geen

Nummer G13

Vraagt om een meer integrale benadering van de Omgevingsvisie in het kader van de komende Omgevingswet, waarbij ook bijvoorbeeld het sociale domein wordt gezien.

Antwoord

Er is sprake van een revisie van de bestaande Omgevingsvisie. Met deze revisie wordt slechts een beperkt aantal onderwerpen aangepast.

Wijziging

Geen

Nummer G13

Vraagt zich af of de gezamenlijke beleidsagenda Zuidoost Drenthe integraal kan worden overgenomen in de Provinciale visie

Antwoord

Wij nemen de gezamenlijke beleidsagenda Zuidoost Drenthe niet integraal over, aangezien de Omgevingsvisie zich richt op het provinciaal omgevingsbeleid op provinciale schaal.

Wijziging

geen

Nummer W1

Wijst op het feit dat de bevoegdheden rond grondwater zijn verdeeld tussen provincie en waterschap en vragen om deze alinea breder te omschrijven, waarbij de gedeelde verantwoordelijkheid meer tot uiting komt.

Antwoord

Uw opmerkingen over de verdeling van de bevoegdheid voor grondwater zijn terecht. Wij vinden het van belang om bij het onderdeel klimaatverandering een robuust waterbeleid te beschouwen als provinciaal belang gelet op onze taken in het waterdomein. Wij zullen de tekst in overeenstemming brengen met onze rol. Tevens zullen wij in paragraaf 8.1.3. onze verantwoordelijkheid voor het grondwater nader duiden.

Wijziging

Paragraaf 2.3.2 onder Klimaatverandering, de zin: “De beleidsverantwoordelijkheid voor de kwaliteit en kwantiteit van (grond)water ligt bij de provincie en is daarmee van provinciaal belang.” wijzigen in: “De provincie stelt de doelen voor grond- en oppervlaktewater vast en draagt zorg voor de ruimtelijke vertaling van het waterbeleid en daarmee is deze beleidsverantwoordelijkheid van provinciaal belang”.

Nummer W2

Constateert dat de revisie zich vooral richt op de thema’s energielandschappen (energie-transitie), sterke steden en vrijetijdseconomie (aanbod beter op de vraag aansluiten). Het waterschap gaat ervan uit, vanuit onze gedeelde verantwoordelijkheid, dat deze programma’s in gezamenlijkheid worden opgesteld en uitgevoerd.

Antwoord

Wij zetten onze traditie voort om de opgaven waar we samen voor staan ook samen uit te voeren. Wij gaan bijvoorbeeld samen met u werken aan een Drentse Regionale energiestrategie (RES).

Wijziging

Geen

3.2.1 De Drentse ruimtelijke identiteit

Nummer G4

Vraagt ons aan te geven wat de definities van de begrippen verdichting en uitbreiding zijn. Vraagt zich af welke mogelijkheden wij zien voor extra ruimte.

Antwoord

Wij hanteren geen definities voor deze begrippen. Het gaat hierbij om algemene principes van een goede ruimtelijke ordening: te weten zuinig ruimtegebruik, bundeling van functies, juiste functie op de juiste plek.

Wijziging

geen

3.2.3 Strategische opgaven 2030

Nummer G8

Kan zich erin vinden dat de kernwaarde bedrijvigheid nu als strategische opgave wordt benoemd. Geeft aan dat de economische opgave in het ruimtelijk beleid een prominente plek moet krijgen. De gemeente is sterk op het gebied van verblijfsrecreatie, agrarische productiecapaciteit en de kleinschalige bedrijvigheid aan en vanuit huis.

Antwoord

Wij herkennen uw opmerking en zien daarin steun voor ons beleid.

Wijziging

geen

Nummer O5

Vraagt om de stroomwegen N48, N381 en N391 toe te voegen op de visiekaart met een eigen legenda-item en ziet op de kaart en in de beleidstekst graag de verdubbeling van de N48 opgenomen. Verzoekt ook de verdubbeling van de N34 in de beleidstekst op te nemen.

Antwoord

Op de visiekaart geven wij onze strategische opgaven tot 2030 weer. De genoemde wegen maken geen onderdeel uit van deze strategische opgaven zoals beschreven onder 3.2.3. Wij zien daarom geen aanleiding om de genoemde wegen toe te voegen aan de visiekaart.

De beleidstekst onder 5.5.1.1.2 verwoordt het generieke beleid van de provincie ten aanzien van het Hoofdwegennet in Drenthe. Een uitwerking per weg hoort in onze optiek niet thuis in de Omgevingsvisie, maar in een nadere uitwerking van het mobiliteitsbeleid die volgt op de Omgevingsvisie.

Wijziging

Geen

3.2.4 Methodiek van het Combinatiemodel

Nummers G9 en G10

Waarderen de ruimte voor maatwerk en het gezamenlijk zoeken naar de beste oplossingen. Merken op dat bij concrete projecten het meedenken nog niet altijd zo makkelijk gaat. Gaan graag met ons in gesprek over de wijze waarop we het beste maatwerk kunnen bieden en hoe te komen tot de beste oplossingen in gebiedsprocessen. Dit ook in het licht van de Samenwerkingsagenda Zuidwest Drenthe.

Antwoord

Het Combinatiemodel is een instrument voor proactief maatwerk per opgave. De strategische opgaven, belangen van verschillende partijen, op de diverse schaalniveaus moeten bijtijds in beeld worden gebracht als mogelijkheden voor lokale koppelkansen en het creëren van meerwaarde. Dit vraagt om vroegtijdige signalering in het relatiebeheer.

Wijziging

Geen

Nummers N2, N4 en O20

Hebben sterke twijfels of de nieuwe provinciale afwegingsmethodiek in de praktijk ook de beoogde invulling en doorwerking zal krijgen. Vinden dat de inzet en invulling van het Combinatiemodel te veel afhankelijk wordt gemaakt van gemeenten en initiatiefnemers, doordat we ervoor kiezen geen ruimtelijke einddoelen te stellen en de strategische opgaven volledig 'adaptief te programmeren'. Vrezen voor willekeur en uitholling van het instrument en daarmee van het provinciaal beleid.

Antwoord

Wij delen uw vrees en twijfels niet. Wij hebben goede ervaringen met gecombineerde opgaven. Op basis van uw zienswijze scherpen wij de tekst over het Combinatiemodel verder aan. Wij gaan de werkwijze van het Combinatiemodel nog verder uitwerken.

Wijziging

De tekst 3.2.4. Methodiek van het combinatiemodel vervangen door:

Het Combinatiemodel is een instrument om samen met onze partners integrale oplossingen te vinden voor een opgave. Het Combinatiemodel is te gebruiken als één of meerdere provinciale belangen in het geding zijn. Daarbij zoeken we een oplossing die voor dat specifieke gebied (nieuw) waarden creëert en verschillende belangen dient. De Drentse kernkwaliteiten zijn kaderstellend en vormen onze inspiratie om te komen tot een ontwikkeling die passend is bij Drenthe. Het landschap vormt hierbij voor ons het vertrekpunt.

De strategische opgaven, maar ook andere ontwikkelingen, kunnen een ingrijpende ruimtelijke impact hebben. De opgaven en ambities met betrekking tot de energietransitie, klimaatverandering, economische ontwikkelingen, schaalvergroting in de landbouw en veranderende mobiliteit zijn allen urgent. De ruimtelijke vertaling hiervan zal grote consequenties hebben en brengt dilemma's met zich mee. Dilemma's voor inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden.

Om tot oplossingen te komen moeten keuzes worden gemaakt. Keuzes om de betreffende opgave of ontwikkeling te realiseren en daarbij de verschillende belangen, het functioneren van

de robuuste systemen en de waarden van de Drentse kernkwaliteiten optimaal te bedienen. Hiervoor zullen afwegingen gemaakt moeten worden op basis van een integrale benadering. Daarbij vinden wij zorgvuldigheid van groot belang. Deze benadering hebben wij uitgewerkt in het Combinatiemodel.

Het Combinatiemodel geeft ons een methodiek voor het onderzoeken van de opgaven, het analyseren van het gebied en het inventariseren van belangen. Met de inzet van het Combinatiemodel gaan we gezamenlijk op zoek naar een oplossing waarin opgaven, functies en kwaliteiten worden gecombineerd. Wij zoeken creatieve oplossingen waarbij (nieuwe) waarden worden toegevoegd. Zo streven we ernaar dat nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan de Drentse ruimtelijke identiteit.

Het Combinatiemodel is voor ons geen vrijblijvend instrument. Het is een benadering die moet leiden tot een gezamenlijke afspraak om opgaven en ontwikkelingen via een gebiedsproces aan te pakken. Omdat geen enkel gebied in Drenthe hetzelfde is en we in ieder gebied te maken hebben met een andere combinatie van functies, kwaliteiten en belangen, werken wij niet met een vastgesteld ruimtelijk einddoel.

Wij willen flexibel en samen met onze partners inspelen op de mogelijkheden die er in een gebied zijn. Voor onze strategische opgaven betekent dit, dat wij deze adaptief gaan programmeren, met een focus op wederzijds commitment, praktische samenwerking met belanghebbenden én de inzet van een breed palet aan instrumenten.

Het landschap als vertrekpunt

Het Drentse landschap is per definitie dynamisch, het verandert doorlopend; gisteren, vandaag en morgen. In de nabije toekomst wordt de verandering met name bepaald door de energietransitie. Deze zal het landschap blijvend veranderen.

Inwoners en bezoekers hechten aan de beleving van de Drentse ruimtelijke identiteit. De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) stelt in haar advies 'Verbindend Landschap' dat het daarom van belang is het landschap te beschouwen als zowel de spiegel en echo van onze collectieve geschiedenis, als het canvas waarop de toekomstige ontwikkelingen worden geschilderd. Er wordt aangegeven dat het van groot belang is het landschap (en impliciet de gehele ruimtelijke identiteit) als onlosmakelijk onderdeel en mede leidend in planvorming mee te nemen. Op deze manier wordt vroegtijdig duidelijk wat de impact van de opgaven op onze leefomgeving is. Wij nemen dit advies ter harte en vinden het van belang om onze inwoners op een goede manier te betrekken bij wezenlijke ingrepen in hun landschap. Daarom vormt het landschap voor ons hét vertrekpunt bij de invulling van het combinatiemodel.

3.3 Rol en sturing

Nummers G1, G4 en G12

Missen duidelijkheid in de rol van de provincie in relatie met de gemeente. Signaleren kansen in een gezamenlijke agenda van opgaven.

Antwoord

De rol van de provincie en de samenwerking met de gemeente kan verschillen per opgave of thema. Dat vraagt om maatwerk. Daarvoor is het vroegtijdige signaleren en bespreken van belang. Dat doen we in het gezamenlijke relatiebeheer.

Wijziging

Geen

Nummer G5

Geeft aan dat in paragraaf 3.3 niet duidelijk is verwoord om welke verantwoordelijkheden het gaat. Is geen voorstander van de overdracht van natuurtaken, ook niet als er middelen meegaan. Geeft aan onvoldoende kennis in huis te hebben om deze taken over te nemen.

Antwoord

De provincie is systeemverantwoordelijk voor het functioneren van de natuur met de daarbij behorende biodiversiteit. Dit geldt voor zowel het Natuurnetwerk Nederland (NNN) als het natuurnetwerk Drenthe (de natuur buiten het NND). In zoverre is het voorbeeld inderdaad ongelukkig gekozen.

Het NND bestaat vaak uit landschapselementen en kleine natuurterreinen die vallen onder de bescherming van het gemeentelijke bestemmingsplan. De gemeente heeft hiermee wel degelijk een belangrijke verantwoordelijkheid voor het in stand houden van het landschap en de daarbij behorende biodiversiteit.

Wijziging

Weghalen zin in paragraaf 3.3.: “Bijvoorbeeld waar de provincie in het verleden verantwoordelijk was voor de kwaliteit van alle natuurwaarden in Drenthe, kiezen we er nu voor een deel van de verantwoordelijkheid bij de gemeenten te leggen.”

3.4 Instrumenten

Nummers G9 en G10

Missen in de tekst van paragraaf 3.4 de LEADER-regeling.

Antwoord

De LEADER-regeling maakt deel uit van het Plattelandsontwikkelingsprogramma. Deze is genoemd in de tekst.

Wijziging

Geen

Nummer O1

Juicht het voornemen voor het gebiedsgericht uitwerken van het beleid toe en roept op invulling te geven aan een Landschapsbelevingsplan voor de Hondsrug. Is graag bereid hieraan mee te werken. Constateert dat de Hondsrug ontbreekt bij de gebiedsspecifieke aanpakken.

Antwoord

Er is inderdaad sprake van gebiedsgerichte aanpak in de Hondsrug. Daarnaast zien wij opgaven op het gebied van energie, klimaatadaptatie, landschap, natuur, mobiliteit, en vrijetijdseconomie. Deze opgaven vragen om een overkoepelende integrale visie voor het Hondsruggebied, inclusief de Hunzelaagte. Elementen uit het Masterplan Geopark verdienen hierin een plek. Wij passen de tekst daarop aan. Uw wens om invulling te geven aan een landschapsbelevingsplan voor de Hondsrug nemen wij niet over in de Omgevingsvisie, maar zou wel een uitwerking kunnen zijn.

Wijziging

In paragraaf 3.4 gebiedsspecifieke aanpakken wordt de volgende tekst opgenomen “De opgaven voor het gebied Hondsrug/Hunzedal zijn deels te realiseren binnen het Hondsrug UNESCO Global Geopark, met de uitvoering van het masterplan van het Geopark. We zetten in op een integrale visie voor een duurzame economische ontwikkeling van het Geoparkgebied op basis van de kernkwaliteiten.”

4.2 Uitwerking kernkwaliteiten

Nummers G9 en G12

Constateren dat begrippen kernkwaliteiten en indicatoren door elkaar worden gebruikt. Vinden dat dat verwarring opwekt.

Antwoord

De kernkwaliteiten niet altijd goed te duiden in het fysiek-ruimtelijke domein, daarom zijn ze vertaald in indicatoren. Deze vertaling wordt uitgelegd in paragraaf 3.2.1.

Wijziging

Geen

4.2.1.7 Overgangen tussen landschapstypen

Nummer G4

Vraagt zich af of hoger bouwen dan 12 meter in de dorpskern van Beilen niet kan, of dat dit alleen geldt op de randen van steden en dorpen. Acht de grens van 12 meter bouwhoogte een beperking en zou graag een grens van 15 meter zien.

Antwoord

Wij hebben in de Omgevingsvisie opgenomen dat het Bouwbesluit voor het begrip hoogbouw een minimale hoogte van 12 meter hanteert. Dit is niet geheel correct: hoogbouw is een begrip dat het Bouwbesluit hanteert voor gebouwen waar wettelijk gezien een lift in geïnstalleerd moet worden. Doorgaans is dat 12 meter. Wij passen daar de tekst op aan. Hoogbouw in dorpen staan we niet toe.

Wijziging

De zin “Het Bouwbesluit hanteert voor het begrip een minimale hoogte van 12 meter” wijzigen in “Hoogbouw is een begrip dat het Bouwbesluit hanteert voor gebouwen waar wettelijk gezien een lift in geïnstalleerd moet worden. Doorgaans is dat 12 meter”.

4.2.1.1 Esdorpenlandschap

Nummer O16

Vraagt zich af hoe de bescherming van het esdorpenlandschap bij de uitwerking van plannen wordt geborgd in de Omgevingsvisie.

Antwoord

Het esdorpenlandschap is één van de zes landschapstypen van Drenthe. Het landschap is een kernkwaliteit van Drenthe. In de omgevingsvisie is per kernkwaliteit het provinciaal belang gedefinieerd. De bescherming is geborgd in de provinciale Omgevingsverordening.

Wijziging

Geen

4.2.2. Kernkwaliteit natuur

Nummer G6

Vindt het beter om gezamenlijk in te zetten op het versterken van de biodiversiteit dan slechts op het behouden. Vinden dat een goede balans tussen beleven en benutten enerzijds en het beschermen van natuur- en landschapswaarden anderzijds het uitgangspunt moet zijn.

Antwoord

De Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening bieden naar ons inzicht voldoende houvast voor de advisering over ruimtelijke plannen van gemeenten. Biodiversiteit is de graadmeter voor de kernkwaliteit natuur. Biodiversiteit is concreet gedefinieerd in Hoofdstuk 7 van de Omgevingsvisie. Daarnaast is de bescherming van natuurwaarden o.a. geborgd in beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden en een aparte regeling voor het Natuurnetwerk Nederland in de provinciale Omgevingsverordening.

Met deze gegevens (uiteengezet in hoofdstuk 4) wordt volop gezocht naar combinaties met beleven en benutten. Daarom schrijven wij (pag. 31) dat gezocht wordt naar “plannen die goed zijn voor economie en natuur”.

Wijziging

geen

Nummer G12

Constaateert dat de indicator natuur (van de kernkwaliteit natuur) is vervangen door de indicator natuurbeleving. Constateert dat dit een wijziging is ten opzichte van de huidige Omgevingsvisie en vindt dat dit niet strookt met de provinciale beleidsdoelen voor natuur en biodiversiteit. Verzoekt ons dit aan te passen.

Antwoord

Inderdaad stelt de Omgevingsvisie (pag. 8): “De beleving van natuur beschouwen wij als kernkwaliteit”. Dit moet echter in combinatie gelezen worden met paragraaf 3.2 (pag. 10): “De kernkwaliteit natuur is uitgewerkt in het kunnen beleven, benutten en beschermen van de natuur die Drenthe rijk is. Biodiversiteit is daarbij graadmeter”. Zo blijft biodiversiteit dus de indicator (graadmeter) voor de kernkwaliteit natuur. Omdat de tekst op pag. 8 op zichzelf voor verwarring zorgt, schrappen wij deze.

Biodiversiteit is concreet gedefinieerd in Hoofdstuk 7 van de Omgevingsvisie. Daarnaast is de bescherming van natuurwaarden o.a. geborgd in beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden en een aparte regeling voor het Natuurnetwerk Nederland in de provinciale Omgevingsverordening. Onze provinciale beleidsdoelen voor natuur zijn breder dan biodiversiteit en worden in de Omgevingsvisie gevat in de trits: beleven – benutten – beschermen.

Wijziging

Verwijderen: De beleving van natuur beschouwen wij als kernkwaliteit.

Nummers N2, N4 en O20

Vinden het van belang om een eenduidige indicator te hanteren om te kunnen bepalen of er sprake is van 'significante aantasting' van de kernkwaliteit Natuur. Zien hierover graag een verduidelijking van de beleidstekst. Vragen zich af hoe de provincie tot een afgewogen balans komt tussen beschermen, beleven en benutten om te bepalen of een plan kan worden goedgekeurd. Stellen voor om voor de kernkwaliteit natuur dezelfde wijze van beschrijven te kiezen als bij de kernkwaliteit cultuurhistorie, en doet daartoe een concreet voorstel.

Antwoord

Inderdaad stelt de Omgevingsvisie (pag. 8): "De beleving van natuur beschouwen wij als kernkwaliteit". Dit moet echter in combinatie gelezen worden met paragraaf 3.2 (pag. 10): "De kernkwaliteit natuur is uitgewerkt in het kunnen beleven, benutten en beschermen van de natuur die Drenthe rijk is. Biodiversiteit is daarbij graadmeter". Zo blijft biodiversiteit dus de indicator (graadmeter) voor de kernkwaliteit natuur. Omdat de tekst op pag. 8 op zichzelf voor verwarring zorgt, schrappen wij deze.

Biodiversiteit is concreet gedefinieerd in Hoofdstuk 7 van de Omgevingsvisie. Daarnaast is de bescherming van natuurwaarden o.a. geborgd in beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden en een aparte regeling voor het Natuurnetwerk Nederland in de provinciale Omgevingsverordening. Onze provinciale beleidsdoelen voor natuur zijn breder dan biodiversiteit en worden in de Omgevingsvisie gevat in de trits: beleven – benutten – beschermen.

De systematiek die wordt gehanteerd voor de kernkwaliteit cultuurhistorie laat zich niet een op een naar andere thema's overzetten.

Wijziging

Verwijderen: De beleving van natuur beschouwen wij als kernkwaliteit.

Nummer O23

Leest in de Omgevingsvisie dat de natuur in Drenthe vooral als beleefbaar voor en benutbaar door de mens wordt gezien. Vindt dat het verbeteren van de biodiversiteit de eerste kernopgave van de provincie moet zijn

Antwoord

Inderdaad stelt de Omgevingsvisie (pag. 8): "De beleving van natuur beschouwen wij als kernkwaliteit". Dit moet echter in combinatie gelezen worden met paragraaf 3.2 (pag. 10): "De kernkwaliteit natuur is uitgewerkt in het kunnen beleven, benutten en beschermen van de natuur die Drenthe rijk is. Biodiversiteit is daarbij graadmeter". Zo blijft biodiversiteit dus de indicator (graadmeter) voor de kernkwaliteit natuur. Omdat de tekst op pag. 8 op zichzelf voor verwarring zorgt, schrappen wij deze.

Biodiversiteit is concreet gedefinieerd in Hoofdstuk 7 van de Omgevingsvisie. Daarnaast is de bescherming van natuurwaarden o.a. geborgd in beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden en een aparte regeling voor het Natuurnetwerk Nederland in de provinciale Omgevingsverordening. Onze provinciale beleidsdoelen voor natuur zijn breder dan biodiversiteit en worden in de Omgevingsvisie gevat in de trits: beleven – benutten – beschermen.

Wijziging

Verwijderen: De beleving van natuur beschouwen wij als kernkwaliteit.

4.2.3.1.4 Deelgebied 4: De Drentse Monden

Nummer 020

Vraagt aandacht voor de Drentse identiteit en het ensemble van Drents erfgoed, waaronder ook archeologie.

Antwoord

In onze Omgevingsvisie is het provinciaal belang juist bepaald vanuit de samenhang: gebiedsgericht en gericht op wat voor de Drentse identiteit van belang is. Samen met de andere kernkwaliteiten aardkundige waarden, natuur en landschap streven wij daarbij naar een integrale benadering van de diverse ruimtelijke opgaven, waaronder uiteraard ook die van de overgang naar duurzame energieopwekking. Daarnaast hebben wij vanuit de Cultuurnota en bodembeleid extra aandacht voor zaken als groen erfgoed, archeologische beleefpunten, de Hondsrug UNESCO Global Geopark, Erfgoedlijnen en aardkundige monumenten.

Wijziging

geen

Nummer 027

Vraagt zich af waarom het zoekgebied Windenergie is gelegd in de Veenkoloniën die wij als cultuurhistorisch waardevol gebied hebben benoemd.

Antwoord

Het zoekgebied voor Windenergie in de Veenkoloniën is vastgelegd in de Omgevingsvisies 2010 en 2014. Met ons beleid benoemen wij meerdere gebieden als cultuurhistorisch waardevol. Dat wil echter niet zeggen dat in die gebieden geen ontwikkelingen mogen plaatsvinden.

Wijziging

Geen

4.2.4 Archeologie

Nummer G13

Constaateert het ontbreken van wederzijdse overeenstemming over de bevoegdheden bij de uitvoering van archeologie. Acht dat de wettelijke bevoegdheid voor een eindoordeel niet bij de provincie ligt maar bij de gemeente.

Antwoord

Omdat gravend archeologisch onderzoek maatwerk is, hebben wij ervoor gekozen om door middel van een procesafpraak de kwaliteit van dit type onderzoek te waarborgen. Deze procesafpraak behelst afstemming tussen de provincie en de betreffende gemeente waar het archeologisch onderzoek dient plaats te vinden. In de regel leidt deze afstemming tot wederzijdse instemming over de wijze waarop het onderzoek wordt ingezet. Slechts in geval dit ondanks intensief overleg niet lukt, behouden wij ons het recht voor om bij archeologisch erfgoed van provinciaal belang het eindoordeel te vellen over de wijze waarop het archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Voor het overige archeologisch erfgoed ligt het eindoordeel over

het archeologisch onderzoek bij de betreffende gemeente of in geval van archeologische rijksmonumenten bij de Minister van OC&W.

Wijziging

Geen

4.2.5 Kernkwaliteit Aardkundige waarden

Nummer 01

Wenst dat in de uitwerking van de kernkwaliteit aardkundige waarden een verwijzing wordt opgenomen naar de Beleidsnotitie wAardevolDrenthe en de toelichting hierop.

Antwoord

Wij zien de toegevoegde waarde van uw suggestie en passen de tekst aan.

Wijziging

In paragraaf 4.2.5. Kernkwaliteit Aardkundige Waarden, wordt de ambitie aangevuld met de zin: Deze ambitie hebben wij verwoord en uitgewerkt in onze beleidsnota wAARDEvol Drenthe (2010) en onze toelichting daarop (2018).

4.2.5.1 Beschermingsgebied kernkwaliteit Aardkundige waarden

Nummer 01

Stellen voor de volgende zin in paragraaf 4.2.5.1 te schrappen: ‘Dit doen wij zonder daarbij het landbouwkundig gebruik te belemmeren’.

Antwoord

Wij nemen uw suggestie over

Wijziging

Tekstaanpassing: Wij willen de archiefwaarde van de bodem en de landvormen, die karakteristiek zijn voor het Drentse landschap, behouden en versterken, als basis voor ruimtelijke kwaliteit, biodiversiteit en landschappelijke diversiteit. De zin “Dit doen wij zonder daarbij het landbouwkundig gebruik te belemmeren” wijzigen in ‘Dit doen wij zonder een belemmering te willen opwerpen voor de gangbare jaarlijks terugkerende grondbewerkingen’

4.2.5.1.1 De Hondsrug UNESCO GLOBAL GEOPARK

Nummer 01

Constaateert enkele misduidingen ten aanzien van de kaarten: Op de visiekaart moet de naamgeving in de legenda zijn: De Hondsrug UNESCO Global Geopark en op de visiekaart moet het betreffende gebied duidelijker zichtbaar zijn. Geeft aan dat “beschermen, beleven en benutten” niet alleen speelt in de Nationale Parken, maar ook in het gebied van De Hondsrug UNESCO Global Geopark.

Ziet dit graag terug op de kaart met strategische opgaven.

Antwoord

Wij hebben abusievelijk de verkeerde naam gebruikt en zullen de kaart verduidelijken.

Wijziging

Kaart wordt aangepast

4.2.6 Kernkwaliteit Rust

Nummer N5

Constaateert dat de concrete uitwerking in de Provinciale Omgevingsverordening van de ambities ten aanzien van duisternis ontbreekt. Dit terwijl er wel sprake is van doorverwijzing vanuit de beleidsteksten ontwerp-Omgevingsvisie Drenthe 2018

Antwoord

Dank voor het signaleren van deze omissie. De tekst in de Omgevingsvisie wordt aangepast.

Wijziging

Uitvoering

De zin “Dit onderwerp heeft ook doorwerking in de Provinciale Omgevingsverordening” vervangen door: Wij stimuleren het bewustzijn van het belang van duisternis.

Nummer O19

Vraagt om een verbod op evenementen in N2000 gebied en stiltegebied, en daarvoor geen ontheffingen te verlenen.

Antwoord

Voor zover hiermee wordt bedoeld een verbod voor het afgeven van vergunningen o.g.v. hoofdstuk 2 Wet natuurbescherming (gebiedsbescherming) gaan wij niet mee in uw verzoek. Door het wettelijke kader in de Wet natuurbescherming (artikel 2.7, lid 2) is reeds geborgd dat een evenement dat negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van een natura 2000 gebied geen doorgang kan vinden. Wij zien geen aanleiding voor extra regels op dit punt.

Wijziging

Geen

Nummer O19

Is van mening dat (indien er toch een vergunning wordt verleend nabij een stiltegebied, N2000 of NNN evenementen) een vergunning een maximale duur van 1 jaar zou mogen hebben.

Antwoord

De voorschriften of de duur van een ontheffing/vergunning is te specifiek om in een Omgevingsvisie/Omgevingsverordening te regelen.

Wijziging

Geen

Nummer O19

Verzoekt om omwonenden en bewoners vooraf aan de vergunningverlening ook daadwerkelijk te betrekken en deze inbreng mee te wegen. Indiener geeft aan dit in de praktijk niet ervaren te hebben.

Antwoord

Vergunningen (voor het onderdeel gebiedsbescherming o.g.v. de Wet natuurbescherming) worden voorbereid met de uniforme openbare voorbereidingsprocedure, als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Tegen het ontwerpbesluit kunnen binnen 6 weken zienswijzen worden ingediend die meegenomen worden in de overwegingen om te komen tot een definitief besluit. Tegen het definitieve besluit kan binnen termijn van 6 weken beroep worden aangetekend. Op deze wijze is wettelijk geborgd dat inbreng van belanghebbenden ook daadwerkelijk wordt meegewogen.

Wijziging

Geen

Nummer 019

Is van mening dat bij het verstrekken van een subsidie de overheid geen onpartijdige partij is. Indiener is van mening dat dit leidt tot een foutief machtsevenwicht tussen burger en festivalorganisatie.

Antwoord

Deze opmerking achten wij niet van toepassing op onze Omgevingsvisie.

Wijziging

Geen

Nummer 019

Is van mening dat het betreffende bestemmingsplan betrokken moet worden bij de vergunningtoetsing. Is van mening dat een evenement hierbij al snel een te grote aanslag is op betreffende N2000 of stiltegebied.

Antwoord

Een bestemmingsplan wordt in zijn algemeenheid niet worden betrokken bij de toetsing van een vergunningaanvraag op grond van artikel 2.7, lid 2 Wnb. De Wet natuurbescherming heeft een eigen beoordelingskader voor dit soort vergunningsaanvragen.

Wijziging

Geen

Nummer 026

Is van mening dat de het vlieggebied voor sportvliegtuigjes vanaf Groningen Eelde Airport op gespannen voet staat met de kernkwaliteit Rust van het vakantiegebied rondom Norg.

Antwoord

Het Rijk is bevoegd gezag in deze. Binnenkort is er een mogelijkheid tot mogelijke inspraak in de procedure Luchthavenbesluit.

Nb. Er is een Gedragscode van de recreatieve luchtvaart. Indiener zou bij de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart (KNVvL) kunnen klagen als de sportvliegtuigjes zich hier niet aan houden. De KNvVL spreekt daar haar leden op aan.

Wijziging

Geen

4.4.2.1 Verkeerslawaaï

Nummer G6

Verwacht dat de provincie zich maximaal inzet op het voorkomen van overschrijdingen van wettelijk vastgestelde grenswaarden voor verkeerslawaaï.

Antwoord

Zoals opgenomen in onze Omgevingsvisie streven wij ernaar dat nergens de grenswaarden worden overschreden.

Wijziging

geen

4.4.2.3 Geluidsport en motorsport

Nummer O28

Wil graag weten welke maatregelen de provincie neemt om de geluidhinder van het TT-circuit terug te dringen en hoe deze worden geborgd in de Omgevingsvisie Drenthe 2018

Antwoord

Conform het convenant genoemd in 5.2.1.6. en met inachtneming van wet- en regelgeving is onze inzet erop gericht dat het plangebied zich kan ontwikkelen en groeien, en dat de ervaren geluidshinder afneemt. Het convenant is daarbij een belangrijke praktische leidraad.

Wijziging

Geen

5.1 Economie

Nummer G3

Stelt voor om in de Omgevingsvisie het gedeelte Geeuwenbrug-Meppel op te nemen als kansrijk voor verdere economische ontwikkeling, waarbij het gebied tussen Havelte (Oeveraseweg) en Meppel zoekgebied zou kunnen zijn voor een ontwikkeling als energielandschap.

Antwoord

Wij gaan graag met u in overleg over mogelijkheden voor verdere economische ontwikkeling van dit gebied. Maar vinden het op dit moment niet opportuun de voorgestelde wijziging over te nemen.

Wijziging

geen

5.1.1 Concurrentiekracht

Nummer O10

Vindt dat Drenthe nog zeer veel onbenut exportpotentieel heeft.

Antwoord

Wij delen uw mening dat Drenthe exportpotentieel heeft. Daarvoor hebben we een export-programma ontwikkeld. <https://ikbendrentsondernemer.nl/ondernemen-in-het-buitenland/>

Wijziging

Geen

Nummer O10

Vraagt ons keuzes te maken voor wat betreft activiteiten op bedrijventerreinen: niet op alle bedrijventerreinen in Drenthe hetzelfde toestaan.

Antwoord

Wij maken onderscheid tussen lokale en regionale bedrijventerreinen. Voor lokale bedrijventerreinen is het aan de gemeenten om hier invulling aan te geven. Voor regionale bedrijventerreinen stellen wij voorwaarden aan de vestiging van milieuhinderlijke bedrijven en schrijven wij regionale afstemming voor.

Wijziging

geen

5.1.1.1 Versterken groene economie

Nummer G9 en G12

Werken met diverse experimenten en projecten aan een circulaire economie, zoals bijvoorbeeld het project verwaarden bermgras. Dit moet de komende jaren leiden tot meer hergebruik van afvalstoffen en toepassing van nieuwe grondstoffen. Vinden het belangrijk dat het provinciale beleid daar ruimte voor geeft en achten een stimulerende provinciale overheid van belang die kennis en geld investeert en initiatieven ondersteunt.

Antwoord

Uw suggestie om experimenteerruimte te bieden voor projecten gericht op circulaire economie nemen wij over.

Wijziging

Bij 5.1.1.1. na de tekst Daarnaast vraagt de ontwikkeling van circulaire economie om aandacht: Hiervoor bieden wij experimenteerruimte.

5.1.2 Vestigingsklimaat

Nummer G9

Is onderdeel van een goed bereikbare, sociaaleconomisch vitale regio, namelijk Zuidwest Drenthe. Wil er, samen met inwoners, ondernemers en kennisinstellingen voor zorgen dat dit een vitale en ondernemende regio blijft.

Antwoord

Dit onderschrijven wij volledig.

Wijziging

Geen

5.1.2.1 Bedrijventerreinen en kantorenlocaties

Nummer G1

Vraagt of het Rundedal getransformeerd kan worden naar een kant-en-klaar terrein dat beschikbaar is voor de vestiging van nieuwe bedrijven met een zeer groot ruimtebeslag (>4 ha).

Antwoord

Wij hebben begrip voor uw wens en staan er positief tegenover. Wij adviseren u om over de transformatie van het Rundedal in overleg te gaan met de gemeenten in uw afstemmingsregio. Op basis van regionale afspraken kan een dergelijk verzoek invulling krijgen.

Wijziging

Geen

Nummer G3

Is van mening dat het lokale bedrijventerrein Overaseweg te Havelte zich qua ligging en ontsluiting goed leent voor een verdere ontwikkeling als (sub)regionaal bedrijventerrein.

Antwoord

De ontwikkeling van Overaseweg als (sub)regionaal bedrijventerrein past niet binnen ons beleid. Daarvoor dient een terrein binnen één van de afstemmingsregio's te vallen. Deze locatie valt daarbuiten. Wij gaan graag verder met u in gesprek over de ontwikkeling van Overaseweg.

Wijziging

geen

Nummer G12

Geeft aan dat ze met de provincie in gesprek gaan over de intergemeentelijke afstemming van bedrijventerreinen.

Antwoord

Ten aanzien van de regionale afstemming is het niet alleen van belang om met de provincie in overleg te zijn. Ook de regionale afstemming over regionale werklocaties is van belang om onderlinge concurrentie tussen gemeenten en overaanbod te voorkomen. We onderscheiden drie afstemmingsregio's: Groningen-Assen, Dutch Tech Zone (Emmen, Coevorden en Hoogeveen) en Meppel-Zwolle. Ons primaire doel hierbij is om met gemeenten afspraken te maken over de kwantitatieve en kwalitatieve verdeling. Dit is vooral een gezamenlijke opgave van de gemeenten. Afstemming over bedrijventerreinen dienen binnen deze drie afstemmingsregio's plaats te vinden.

Wijziging

Geen

Nummer O10

Leest in de Omgevingsvisie dat grote (internationale) bedrijven zich niet in Drenthe kunnen vestigen vanwege het beschikbare aanbod van bedrijventerreinen.

Antwoord

De interpretatie dat grote bedrijven zich niet kunnen vestigen in Drenthe vanwege het beschikbare aanbod van bedrijventerreinen is onjuist. Het is zelfs zo dat Gedeputeerde Staten gemoti-

veerd kan afwijken van het bestaande beleid indien een incidentele grote vestiger, met een stevige werkgelegenheidsimpuls, geen ruimte op een regionaal bedrijventerrein kan vinden. Daarnaast stellen wij in 5.1.2.1 dat het borgen van een aantrekkelijk aanbod van werklocaties, passend bij het gewenste ruimtelijk-economisch profiel van de locatie en bij de (veranderende) marktvraag, een belangrijke prioriteit binnen het Drentse ondernemersklimaat is. De grote invloed van bedrijventerreinen op het bbp van Drenthe onderschrijven wij dan ook van harte.

Wijziging

Geen

Nummer O23

Betreurt het dat de provincie nieuwe bedrijfsterrainen mogelijk wil maken. Pleit voor beleid dat binnenstedelijk bouwen als norm heeft.

Antwoord

Wij sluiten nieuwe bedrijventerreinen niet uit, maar geven niet zomaar ontwikkelingsruimte. Om zorgvuldig met de ruimte om te gaan gebruiken wij de systematiek van de Ladder voor Duurzame Verstedelijking. Dit is een instrument dat zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik bevordert, met oog voor de toekomstige ruimtebehoefte en ontwikkelingen in de omgeving.

Wijziging

Geen

5.1.2.2 Detailhandel/ Retail agenda

Nummer G10

Vindt dat het belang van de Retail in de steden onderbelicht blijft in de Omgevingsvisie.

Antwoord

In 5.1.2.2 en in het hoofdstuk over Sterke Steden hebben wij opgenomen dat wij voor de kernen in Drenthe succesvolle winkelomgevingen nastreven die een motor vormen voor sterke steden en vitale kernen. Daarnaast hebben wij het Binnenstadsfonds in het leven geroepen en samen met de Drentse gemeenten de Retailagenda Drenthe opgesteld.

Wijziging

Geen

5.1.2.2.1 Perifere detailhandel

Nummer O10

Wenst duidelijkheid over het weren van Weidewinkels buiten stedelijk gebied. Vraagt of daarmee al het grootschalige Retail op bedrijventerreinen wordt uitgesloten.

Antwoord

Wij spreken over het weren van Weidewinkels buiten het stedelijk gebied. Bedrijventerreinen vallen onder stedelijk gebied.

Wijziging

Geen

5.1.2.3 Dutch Tech Zone Zuid Drenthe

Nummers G9 en G10

Vragen aandacht voor de maakindustrie, logistieke sector en het MKB als dragers van de economie in Zuidwest-Drenthe en Zuidoost-Drenthe. Het versterken van het vestigingsklimaat en regionale samenwerking is belangrijk. Vragen bijzondere aandacht voor Dutch TechZone.

Antwoord

Het belang van MKB onderkennen wij. Zo staat bij de essentie van de visie dat voor de werkgelegenheid juist het midden- en kleinbedrijf een belangrijke rol spelen. De revisie geeft op hoofdlijnen ons economische beleid weer. Een nadere uitwerking vindt u in onze Economische Koers. In paragraaf 5.1.2.3. gaan wij in op het belang van industrie voor de regio Dutch TechZone.

Wijziging

Geen

Nummer O10

Mist een visie op industrie. Geeft aan dat het multipliereffect (banen volgend op een activiteit/sector) van vrijetijdseconomie 0.68 is, en voor industrie 1.40 (oftewel 100 banen in de vrijetijdseconomie genereren 68 banen in de periferie, 100 banen in de industrie genereren 140 banen in de periferie). Geeft aan dat de industrie (met haar export) zeer belangrijk voor het bbp van Nederland (dus ook voor Drenthe) vanwege de spreiding van risico's in het kader van economische laagconjunctuur in Nederland

Antwoord

Wij achten industrie van belang voor Drenthe. In 5.1.2.3. gaan wij in op het belang van industrie voor de regio Dutch TechZone. Wij vinden het van belang om Zuid-Drenthe te positioneren als industriële en logistieke regio. De regio moet een logische plaats gaan innemen binnen het nationale en trans-Europese vervoersnetwerk. In 2030 is de regio één van de industriële hotspots, aangehaakt op en ingebed in een economisch krachtig Noord- en Oost-Nederland.

Wijziging

Geen

5.1.2.5 Regio Meppel-Zwolle

Nummer G12

Wil graag in de Omgevingsvisie vermeld zien dat Meppel de overloophaven van de havens van Rotterdam en Amsterdam, Port of Holland is. Wenst aandacht voor de economische groei, de sterke logistieke functie, de maakindustrie en het belang van een goede mix aan industrievormen in Meppel.

Antwoord

Meppel is inderdaad een belangrijk overslagpunt van water naar land en heeft een goede mix aan bedrijvigheid.

Wijziging

Geen

5.1.2.9 Groningen Airport Eelde

Nummer 026

Twijfelt aan het economisch nut en noodzaak van Groningen Airport Eelde.

Antwoord

Wij zijn het niet eens met uw opvatting. Groningen Airport Eelde speelt volgens ons een belangrijke rol voor onze (inter)nationale bereikbaarheid en vormt een sterke vestigingsplaats-factor voor Drenthe en Groningen.

Wijziging

Geen

5.1.4.2 LOFAR

Nummer 03

Is van mening dat de provincie Drenthe LOFAR onvoldoende bescherming biedt.

Antwoord

Het beleid ten aanzien van LOFAR is inhoudelijk niet gewijzigd. In onze optiek bieden wij LOFAR voldoende bescherming.

Wijziging

geen

5.2 Sterke Steden

Nummers G6 en G8

Geven aan dat er sprake is van een wederzijdse aanvulling op tal van terreinen tussen platteland en stad. Verzoeken ons oog te hebben voor de specifieke problematiek van de P10 gemeenten en deze te benoemen in de Omgevingsvisie.

Antwoord

Voor ons is de bijdrage van het platteland aan een “Bruisend Drenthe” van groot belang en daarom zetten wij in op de economische kansen voor het niet-stedelijk gebied (paragraaf 2.3.2 Bruisend Drenthe). Ook de verbondenheid tussen stad en land en hoe ze elkaar aanvullen wordt door ons gezien. Dit wordt bijvoorbeeld vertaald in de Retail agenda (paragraaf 5.1.2.2) gericht op de leefbaarheid en vitaliteit van toekomstbestendige steden en dorpen.

Wij zijn bekend met de samenwerking tussen plattelandsgemeenten in P10. Wij gaan graag met u in overleg over thema's die specifiek spelen in de plattelandsgemeenten. Dat geldt overigens voor alle gemeenten en niet alleen voor de gemeenten aangesloten bij P10.

Wijziging

Geen

Nummer G12

Verwacht dat de dialoog over Sterke Steden een passend vervolg gaat krijgen. Herkennen de teksten voor Sterke Steden, maar zien nog verbeterpunten. Roepen op een optimaliseringslag te maken en het thema van slagkracht te voorkien.

Antwoord

Wij geven de dialoog met de HEMA-gemeenten over Sterke Steden uiteraard een vervolg.

Wijziging

Geen

Nummer G12

Geeft aan dat te veel aandacht voor krimp en leefbaarheid een belemmering kan gaan vormen voor de aanwezige groei en werkgelegenheidspotentie. Er zal dus op beide terreinen moeten worden geacteerd. Meppel roept op om helderheid te brengen in de tekst van de Omgevingsvisie ten aanzien van het onderkennen en inzetten op groeipotentie.

Antwoord

Wij zien geen directe relatie tussen de aandacht voor krimp en leefbaarheid en de belemmering die dat zou opleveren voor groei en werkgelegenheid. Ons ruimtelijk instrumentarium geeft voldoende ruimte voor groei. Meppel is als “sterke stad” van regionaal belang voor de leefbaarheid in een groot gebied en wij onderkennen de groeipotentie van Meppel.

Wijziging

Geen

Nummer O23

Vraagt aandacht voor natuur in de stad, zowel ter vergroening van de leefomgeving als voor klimaatbestendige steden. Indiener vraagt specifiek maatregelen voor de aanleg van natuurspeelplaatsen, schooltuinen en groene speelplekken.

Antwoord

Samen met de gemeenten richten we ons onder andere op het ontwikkelen van innovatieve, toekomstbestendige en klimaat adaptieve strategieën en de klimaatadaptatie in diverse steden. Wij zien dat als één van de belangrijkste opgaven. De specifieke inrichting van groene ruimten is hierbij een gemeentelijke opgave.

Wijziging

Geen

5.2.2 Sterke Steden Emmen

Nummer G1

Geeft aan het belang van de sterke steden te delen en ervan uit te gaan dat de samenwerking met de provincie Drenthe gericht op behoud en versterking van de positie als sterke stad breder is dan de drie opgaves (complete stad, bereikbaarheid en innovatieve industrie) en ook over langere tijd gecontinueerd wordt.

Antwoord

Ja, onze samenwerking is breder dan de drie opgaven. Naast de genoemde specifieke opgave wordt er in de bredere zin aandacht gegeven aan kwaliteit, voorzieningenniveau, werkgelegenheid, bereikbaarheid en ruimtelijke samenhang. Er zijn ook meerdere opgaven gedefinieerd die alle vier de steden betreffen (paragraaf 5.2.), te weten stedelijke vernieuwing en transformatie, aansluiting onderwijs arbeidsmarkt, bereikbaarheid en de gevolgen van krimp.

Wijziging

Geen

Nummer G1

Vraagt meer nadruk op de versterking van de regionale verbinding binnen de economische corridor Groningen, Emmen en Twente, in lijn met het advies van de Commissie Vollebregt.

Antwoord

Onder 5.2.2 (Sterke Steden – Bereikbaarheid Emmen) wordt het belang van de corridor Groningen-Emmen-Twente onderschreven. Tekstueel zullen wij het belang sterker benadrukken. De corridor, alsmede de grensoverschrijdende verbinding met Duitsland, is ook weergegeven op de kaart met Strategische opgaven tot 2030 (zie 3.2.3).

Wijziging

Tekstaanvulling in aandachtspunt 2 bereikbaarheid:

De bereikbaarheid van de stad kan verbeterd worden door de doorgaande verbindingen verder te versterken, bijvoorbeeld de bovenregionale noord-zuid verbinding ter versterking van de economische corridor Groningen, Emmen en Twente.

5.2.3 Sterke Steden/ Hoogeveen

Nummer G10

Omarmt de inzet op krachtige steden en vraagt, met name voor de versterking van de binnenstad en de Retail gezamenlijke aandacht en inspanning. In het verlengde daarvan heeft de indiener een gezamenlijke ‘call for action’ richting Europa en Europese subsidies.

Antwoord

De opgave van het stadscentrum, met winkelfunctie, voor de regio is onderdeel van de Omgevingsvisie. De gevraagde lobby richting Europa is hiervan een uitwerking maar wordt als zodanig niet genoemd in de Omgevingsvisie.

Wijziging

geen

5.2.4 Sterke Steden/ Meppel

Nummer G12

Bij de gezamenlijke opgaven wordt gesproken over overlappende opgaven. Daarbij staat als vijfde opgave vermeld: ‘de gevolgen van krimp voor leefbaarheid en voorzieningenniveaus in de kernen’. Acht krimp een factor die van belang is voor de leefbaarheid, maar niet de enige. Pleit ervoor de opgave te centreren rond leefbaarheid en voorzieningen en minder nadruk te leggen op krimp (‘demografische ontwikkelingen’ kan een alternatief zijn).

Antwoord

Voor ons is het thema krimp van belang, gezien de invloed op diverse sectoren en beleids-terreinen.

Krimp beperkt zich niet tot effecten op enkel leefbaarheid en voorzieningen. Hiermee vormt de demografische transitie een forse opgave voor Nederland en Drenthe. Dat laat overlet dat wij ook inzetten op groei.

Wijziging

Geen

Nummer G12

Wil graag naast de haven tekstuele aandacht voor de grote (maak)industriële bedrijven in Meppel. Denk hierbij aan: Agrifirm, De Heus (agrofood), Astellas (medicijnen), Scania (trucks), De Kievit, Friesland/Campina (concentraten, voeding). Daarnaast is voor Meppel logistiek van belang en zorg (ziekenhuis). Onvermeld zijn de hbo-vestiging van Stenden [5.1.3], de succesvolle cross-over van ondernemen en onderwijs Regiocampus.

Antwoord

We onderschrijven het belang van deze instanties maar noemen geen specifieke private bedrijven bij de diverse sterke steden, zo ook niet voor Meppel. Wel nemen we de overheids- en onderwijs gerelateerde ondernemingen op.

Wijziging

In de beschrijving van 5.2.4. Sterke Steden/ Meppel zullen De hbo-vestiging Stenden, de Regiocampus en het Noordelijke Innovatie lab Circulaire Economie (NICE) worden opgenomen. ... een centrumrol vervuld in drukkerij, grafische industrie en uitgeverij. In Meppel zijn onder andere Hogeschool Stenden, de Regiocampus en het Noordelijke Innovatie lab Circulaire Economie (NICE) gevestigd.

5.3 Wonen

Nummer G1

Vindt de tekst in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening over woonbeleid te gedetailleerd en dwingend. Vinden het voldoende als wordt opgenomen dat gemeenten beschikken over een woonvisie met strategische beleid waarin demografische behoefte en woningvraag op elkaar zijn afgestemd.

Antwoord

Wij achten evenwicht tussen vraag en aanbod op de woningmarkt van provinciaal belang, met name in die gebieden waar de demografische transitie kan leiden tot accumulatie van sociaaleconomische problematiek. Zowel vanuit lokaal als Rijksniveau bestaat de behoefte om tot regionale afstemming te komen. Wij zien dit graag vertaald in een woonvisie.

Wijziging

Geen

Nummer G3

Wil graag nadere onderbouwing waarom er gekozen is voor een strategisch voorraad beheer terwijl er zulke goede regionale samenwerking en beleid is ten aanzien van wonen

Antwoord

In artikel 2.17 van de Omgevingsverordening is opgenomen dat wij van gemeenten vragen om hun woonvisie af te stemmen met de buurgemeenten om zo tot een strategische inzet t.a.v. de gehele voorraad te komen. In de Omgevingsvisie laten wij de term strategisch voorraad beheer vervallen.

Wijziging

5.3.1: Wij werken samen met gemeenten aan een Drentse woningmarktstrategie om vraag en aanbod in de woningvoorraad in balans te houden en aan te laten sluiten bij de demografische behoefte. Monitoring en regionale afstemming krijgen daarin structureel vorm. Wij vragen gemeenten om hierin op basis van de ruimtelijke structuur van dorpen en steden keuzes te maken over de gehele woningvoorraad: sloop, transformatie of nieuwbouw. Dit met aandacht voor de kwaliteit, kwantiteit, doelgroepen, leefbaarheid, levensduur, duurzaamheid en locatie van haar woningvoorraad.

Wij zien de gemeentelijke woonopgave graag vertaald in een woonvisie.

De regionale woonvisies (2012) komen hiermee te vervallen. Wel vragen wij de gemeenten onderling af te stemmen. Dit onderwerp heeft doorwerking in de Provinciale Omgevingsverordening.

Nummer G4

De Omgevingsvisie geeft ruimte aan het, onder voorwaarden, incidenteel realiseren van nieuwe woningen in het buitengebied. Acht dit een onwenselijke verruiming van de mogelijkheden voor versterking van het buitengebied en vindt dat hiermee de kracht van de Ruimte-voor-Ruimte regeling wordt weggehaald, die juist als een van de weinige opties geldt voor het realiseren van een woning in het buitengebied. Vreest dat hierdoor landschap ontsierende bebouwing niet meer verwijderd zal worden. Vraagt ons deze optie te heroverwegen.

Antwoord

De ruimte-voor-ruimte regeling blijft van kracht en daarmee ook de financiële impuls om landschap ontsierende bebouwing te vervangen. We bieden mogelijkheden om een enkele woning toe te voegen. Bijvoorbeeld als met de invulling van een lege kavel aan een lint of brink de oorspronkelijke bebouwingsstructuur kan worden hersteld. Wij denken niet dat daarmee de Ruimte-voor-Ruimte regeling aan kracht inboet. Voorts is het aan de gemeenten om al dan niet mee te werken aan incidentele bestemmingsplanwijzigingen.

Wijziging

geen

Nummers G4, G6, G8 en G13

Merken op dat de teksten in de Omgevingsvisie over Strategische Voorraad Beleid (SVB) niet in lijn zijn met de teksten in de Omgevingsverordening. Verzoeken de tekst in de Omgevingsvisie aan te passen conform de tekst in de Omgevingsverordening.

Antwoord

Het instrument Strategisch Voorraad Beleid (SVB) is inderdaad ten onrechte genoemd. Wij passen de tekst aan zodat deze aansluit bij artikel 2.17 van de Omgevingsverordening.

Wijziging

5.3.1: Wij werken samen met gemeenten aan een Drentse woningmarktstrategie om vraag en aanbod in de woningvoorraad in balans te houden en aan te laten sluiten bij de demografische behoefte. Monitoring en regionale afstemming krijgen daarin structureel vorm. Wij vragen gemeenten om hierin op basis van de ruimtelijke structuur van dorpen en steden keuzes te maken over de gehele woningvoorraad: sloop, transformatie of nieuwbouw. Dit met aandacht voor de kwaliteit, kwantiteit, doelgroepen, leefbaarheid, levensduur, duurzaamheid en locatie van haar woningvoorraad.

Wij zien de gemeentelijke woonopgave graag vertaald in een woonvisie.

De regionale woonvisies (2012) komen hiermee te vervallen. Wel vragen wij de gemeenten onderling af te stemmen. Dit onderwerp heeft doorwerking in de Provinciale Omgevingsverordening.

Nummer G5

Is verheugd met de provinciale aandacht voor de positie van de steden en herkent zich in de opgaven en kansen zoals benoemd in paragraaf 5.2 en 5.2.1 van de Omgevingsvisie. Vraagt extra aandacht voor de woningbouwopgave in de stad door de toenemende druk op de woningmarkt in de stedelijke omgeving.

Antwoord

Wij achten de rol van de steden in de opvang van de vraag naar wonen in een stedelijke omgeving van provinciaal belang. Een zorgvuldige afweging tussen het belang van de groei van de stad en concurrerende belangen zoals het behoud van niet-stedelijk landschap en ruimtelijke kwaliteit vormt daarbij een aandachtspunt. De woonopgave beoordelen wij aan de hand van de gemeentelijke woonvisie.

Wijziging

geen

Nummer G13

Het strategisch voorraadbeheer sluit niet aan bij het recent vastgestelde woonvisie 2017-2022, er zal niet direct een wijziging van beleid worden gemaakt in Coevorden
Graag aanvullende toelichting op de mogelijkheid om functieverandering recreatie naar wonen, mede in het licht van de woonvisie die moet leiden tot vermindering van harde plancapaciteit.

Antwoord

In artikel 2.17 van onze Omgevingsverordening is opgenomen dat wij van gemeenten vragen om hun woonvisie af te stemmen met de buurgemeenten en om tot een strategische inzet t.a.v. de gehele voorraad te komen. De recent vastgestelde woonvisie 2017 - 2022 is gemaakt onder het "oude regime" en zou daarmee compatible moeten zijn met de toen verplichte regionale woonvisie. Hiermee is voldaan aan onze vraag om de woonvisie af te stemmen met de buurgemeenten, waarbij afstemming eveneens instemming betekent. Ten aanzien van functieverandering van recreatie naar wonen geldt dat uit jurisprudentie volgt dat een toevoeging van recreatiewoningen aan de woningvoorraad meetelt in de weging om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. Dit is toegelicht door de Stec-groep en Hekkelman advocaten in de informatiesessie "Ladderzat" welke wij in het najaar van 2017 hebben georganiseerd. Provinciaal beleid kan niet van invloed zijn op dat gegeven. Een voornemen tot functiewijziging vraagt in het kader van de Ladder voor Duurzame Verstedelijking dan ook een verwijzing naar de gemeentelijke woonvisie.

Wijziging

Geen

Nummers G9, G10 en G12

Willen voor wonen, in tegenstelling tot wat de provinciale Omgevingsvisie stelt, wél inzetten op regionale afstemming. De regionale woonvisie is hiervoor een goed instrument. Het onderdeel wonen is in de provinciale Omgevingsverordening goed aangepast. Graag de Omgevingsvisie op dezelfde punten aanpassen.

Antwoord

In artikel 2.17 van de Omgevingsverordening is opgenomen dat wij van gemeenten vragen om hun woonvisie af te stemmen met de buurgemeenten om zo tot een strategische inzet t.a.v. de gehele voorraad te komen.

Wijziging

5.3.1: Wij werken samen met gemeenten aan een Drentse woningmarktstrategie om vraag en aanbod in de woningvoorraad in balans te houden en aan te laten sluiten bij de demografische behoefte. Monitoring en regionale afstemming krijgen daarin structureel vorm. Wij vragen gemeenten om hierin op basis van de ruimtelijke structuur van dorpen en steden keuzes te maken over de gehele woningvoorraad: sloop, transformatie of nieuwbouw. Dit met aandacht voor de kwaliteit, kwantiteit, doelgroepen, leefbaarheid, levensduur, duurzaamheid en locatie van haar woningvoorraad.

Wij zien de gemeentelijke woonopgave graag vertaald in een woonvisie.

De regionale woonvisies (2012) komen hiermee te vervallen. Wel vragen wij de gemeenten onderling af te stemmen. Dit onderwerp heeft doorwerking in de Provinciale Omgevingsverordening.

Nummer G12

Vindt dat de verdere ontwikkeling van Nieuwveense Landen, gezien de behoefte aan woonruimte en bestaande afspraken, niet ter discussie kan komen te staan door de inzet van de Ladder van duurzame verstedelijking. Zien dit graag geborgd in de Omgevingsvisie.

Antwoord

Er is reeds overeenstemming over de ontwikkeling van Nieuwveense Landen. De Omgevingsvisie zal deze ontwikkeling daarom niet belemmeren. Dit laat onverlet dat we niet kunnen treden in het democratisch proces van besluitvorming en inspraak, daarom zullen wij zodra wij van uw kant duidelijkheid hebben gekregen over de status van de betreffende bestemmingsplannen in afstemming met u, de grens van het bestaand stedelijk gebied aanpassen aan de nieuwe situatie.

Wijziging

Geen

Nummer O10

Vindt het belangrijk dat er wordt ingezet op het huisvesten van expats die zeer graag in Noord-Nederland willen wonen.

Antwoord

Met de Omgevingsvisie beogen we ruimte te scheppen voor wonen in Drenthe. Hoe deze ruimte wordt ingevuld is aan inwoners, ontwikkelaars en gemeenten. De keuze voor doelgroepen en segmentatie in de aan te bieden woonmilieus achten wij voorbehouden aan lokale besluitvorming.

Wijziging

Geen

5.3.2. Bestaand stedelijk gebied en buitengebied

Nummer O4

Vraagt namens diverse bewoners in Boermastreek aandacht voor de in hun ogen ongewenste ontwikkeling van een ecologisch woonmilieu in het buitengebied van Borger-Odoorn. Acht de ontwikkeling in strijd met het provinciaal beleid voor landschapstype wegdorp van de randveenontginning en het woningbouwbeleid voor het buitengebied.

Antwoord

De ontwikkeling van bijzondere woonmilieus achten wij van provinciaal belang, om zo een goed woon en werkklimaat voor een breed pallet aan doelgroepen in Drenthe te kunnen aanbieden. De uitwerking hiervan dient te voldoen aan provinciaal beleid, waaronder passend bij de kernkwaliteiten van het gebied. Wij hebben een positieve grondhouding ten aanzien van initiatieven om bijzondere woonmilieus te realiseren. Op dit moment is bij ons geen concreet plan bekend, waardoor het niet mogelijk is om deze te kunnen beoordelen ten aanzien van effecten op de omgeving. Om deze reden hebben wij besloten geen zoekgebied in de Omgevingsverordening op te nemen en artikel 2.17.3e te laten vervallen. Wij wijzigen de passage in de Omgevingsvisie.

Wijziging

De zin: In de gemeente Borger-Odoorn is, conform eerder gemaakte bestuurlijke afspraken en passend binnen de gemeentelijke structuurvisie, de mogelijkheid gecreëerd voor één specifieke woonvorm in het buitengebied zijnde een ecologisch woonmilieu.

Wijzigen in:

In de gemeente Borger-Odoorn is er sprake van een plan om een ecologisch woonmilieu te ontwikkelen. Wij hebben een positieve grondhouding ten aanzien van deze ontwikkeling.

5.4 Vrijtijdseconomie

Nummer G1

Is verheugd meer ruimte te krijgen voor eigen beleid kleinschalige verblijfsrecreatie binnen robuust landbouwgebied.

Antwoord

Dank voor de ondersteuning van ons beleid.

Wijziging

Geen

Nummer G3

Constaateert dat de natuurwetgeving beperkend werkt op de ontwikkeling van de vrijetijdseconomie. Daarom stellen zij voor om de sociaaleconomische effecten in ruimtelijke plannen inzichtelijk te maken en onderdeel te maken van een evenwichtige belangenafweging in het combinatiemodel.

Antwoord

Evenwichtige belangenafweging is de gedachte bij de invoering van het combinatiemodel. In de aanscherping van het combinatiemodel wordt deze breedte ook benoemd. Het proces van het combinatiemodel wordt nader uitgewerkt in een handreiking.

Wijziging

Geen

Nummer G4

Vraagt zich af wat bedoeld wordt met revitaliseren. Uit de tekst kan worden afgeleid dat het altijd mogelijk is een vakantiepark om te zetten naar wonen. Acht dit onwenselijk en vraagt ons de tekst aan te passen.

Antwoord

Wij zijn het met u eens en passen de tekst aan.

Wijziging

5.3.1. Toekomstbestendige woningvoorraad

Wij werken samen met gemeenten aan een Drentse woningmarktstrategie om vraag en aanbod in de woningvoorraad in balans te houden en aan te laten sluiten bij de demografische behoefte. Monitoring en regionale afstemming krijgen daarin structureel vorm. Wij vragen gemeenten om hierin op basis van de ruimtelijke structuur van dorpen en steden keuzes te maken over de gehele woningvoorraad: sloop, transformatie of nieuwbouw. Dit met aandacht voor de kwaliteit, kwantiteit, doelgroepen, leefbaarheid, levensduur, duurzaamheid en locatie van haar woningvoorraad.

Wij zien de gemeentelijke woonopgave graag vertaald in een woonvisie.

De regionale woonvisies (2012) komen hiermee te vervallen. Wel vragen wij de gemeenten onderling af te stemmen. Dit onderwerp heeft doorwerking in de Provinciale Omgevingsverordening.

Voor de functiewijziging van recreatie naar wonen, zie 5.4.1.1.2. Transformatie verblijfsrecreatie.

Nummer G4

In 5.3.2 wordt gesproken over een motiveringsplicht conform Ladder voor Duurzame Verstedelijking. Ziet liever een verwijzing naar 5.4.7.2.

Antwoord

De Ladder voor Duurzame Verstedelijking is ook van toepassing bij recreatieparken.

Wijziging

geen

Nummer G8

Onderschrijft ons “nee tenzij”- principe bij permanente bewoning en juicht een gezamenlijke aanpak toe.

Antwoord

Dank voor de ondersteuning van ons beleid.

Wijziging

Geen

Nummer G12

Vindt het positief dat Vrijtijdseconomie is aangewezen als economisch speerpunt.

Antwoord

Dank voor de ondersteuning van ons beleid.

Wijziging

Geen

5.4.1.3 Dagecreatie

Nummer G5

Vraagt de kansen voor de ontwikkeling van de Toeristisch Recreatieve Zone in Assen nadrukkelijker te benoemen en te voorzien van een ambitie. Daarin moet plaats zijn voor de gecombineerde ontwikkeling van Retail, Leisure en andere functies.

Antwoord

De Toeristisch Recreatieve Zone (TRZ) is primair bedoeld voor toeristisch-recreatieve functies. Een invulling waarbij die primaire functies tot zo'n 50% worden gereduceerd en de andere helft bestaat uit detailhandel vinden wij niet passend. Noch gelet op de bedoeling van de TRZ, noch gelet op ons beleid ten aanzien van perifere detailhandel. In dat beleid achten wij grootschalige detailhandel buiten de stads- en dorpscentra ongewenst. Om de vitaliteit van deze centra, waaronder dat van Assen, te bevorderen hebben wij de afgelopen periode ons beleid op het gebied van Retail verder geconcretiseerd. Het toevoegen van detailhandel buiten die centra past daar niet in.

Wijziging

geen

Nummer G9

Is van mening dat het bij nieuwvestiging van belang is om te voorkomen dat er meer van hetzelfde komt. "Onderscheidend" moet basisvoorwaarde zijn.

Antwoord

Wij onderschrijven uw opvatting.

Wijziging

Geen

Nummer G9

Adviseert wat betreft de teksten over vitale vakantieparken kritisch te kijken naar termen revitalisering en transformatie

Antwoord

De termen revitaliseren en transformatie komen voort uit de aanpak vitale vakantieparken Drenthe en worden consistent gebruikt in het vitaliteitsonderzoek, convenant en het actieprogramma.

In de revisie Omgevingsvisie zijn diezelfde termen daarom gehanteerd. Revitaliseren is de overkoepelende term voor 1) herontwikkeling van bestaande verblijfsrecreatieparken, bijvoorbeeld van camping met jaarplaatsen naar recreatiewoningen; 2) het uitbreiden van bestaande parken; 3) het transformeren van bestaande parken door middel van een gebiedsproces met functiewijziging als uitkomst en 4) nieuwvestiging door het toevoegen van een nieuw park aan het bestaande aanbod.

Wijziging

Geen

Nummer G9

Mist het spoor excelleren.

Antwoord

Het spoor excelleren richt zicht met name op bestaande bedrijven en heeft een beperkte ruimtelijke impact. Het aantrekken van nieuw excellent ondernemerschap is in de revisie Omgevingsvisie opgenomen als ‘verblijfsrecreatie nieuw aanbod’.

Wijziging

Geen

Nummers G9 en G10

Stellen voor de tweede alinea onder ambitie in 5.4.1. weg te laten. De passage schept verwarring, is niet realistisch en in de eerste alinea staat de ambitie in voldoende mate beschreven.

Antwoord

De strekking van deze passage is dat we als provincie waarde hechten aan een brede, integrale aanpak, waarin ook bovenlokale afwegingen worden gemaakt.

Wijziging

Geen

Nummers G9, G10 en G12

Vinden dat het belang van (onderscheidende) kleinschalige recreatiebedrijven voor Drenthe onvoldoende belicht.

Antwoord

Het provinciaal beleid richt zich op brede belangen van de vrijetijdssector, zowel groot- als kleinschalige ondernemingen. Daarvoor zetten wij onder andere het actieprogramma Vitale Vakantieparken Drenthe en het programma Vrijetijdseconomie plus Fietsen in.

Wijziging

Geen

Nummer G12

Geeft aan dat het voor een stad als Meppel van belang is om samen aandacht te hebben voor samenhang en verbinding tussen stad en ommeland om voor een complementair recreatief aanbod te zorgen.

Antwoord

Wij onderschrijven het belang van samenhang tussen stad en ommeland voor een complementair recreatief aanbod. Vanuit recreatief medegebruik beschrijven we koppeling van de vrijetijdseconomie aan de Drentse identiteit, waaronder de steden. Ook vanuit de bouwsteen Sterke Steden zien wij kansen om een toeristisch profiel van de steden te ontwikkelen. Bovendien zijn Sterke Steden gebaat bij een goed recreatief ontsloten stadsrandzone, met een sterke aantrekkingskracht.

Wijziging

Geen

Nummer G9, G10 en G12

Geven aan dat de provincie met meer partijen samenwerkt dan beschreven staat.

Antwoord

In de uitvoering werken we samen met meer partijen dan ondernemers en de gemeenten, zoals staat aangegeven in 5.4.1.1. We passen derhalve de tekst in de Omgevingsvisie aan.

Wijziging

“Voor deze opgave werken we nauw samen met ondernemers en gemeenten.” Veranderen in “Voor deze opgave werken we met alle betrokken partijen samen.”

Nummer O15

Willen aandacht voor de ontwikkeling van de Toeristisch Recreatieve Zone (TRZ). Deze ontwikkeling waaronder een outlet, zou explicieter in de visie mogen worden benoemd en vragen om verruiming in de Provinciale Omgevingsverordening. Geven aan dat stakeholders de overtuiging hebben dat een gezamenlijke ontwikkeling meer is dan alleen de som der delen. Zien een outlet als aanjager voor het gebied met unieke kansen voor wederzijdse synergie. Zijn van mening dat met een totaalvisie en intentieovereenkomst voor de TRZ de Leisure ontwikkelingen een nadrukkelijke plek hebben gekregen.

Antwoord

De TRZ is primair bedoeld voor toeristisch-recreatieve functies. Een invulling waarbij die primaire functies tot zo'n 50% worden gereduceerd en de andere helft bestaat uit detailhandel vinden wij niet passend. Noch gelet op de bedoeling van de TRZ, noch gelet op ons beleid ten aanzien van perifere detailhandel, waarin wij grootschalige detailhandel buiten de stads- en dorpscentra ongewenst achten. Om de vitaliteit van deze centra te bevorderen hebben wij de afgelopen periode ons beleid op het gebied van Retail verder geconcretiseerd. Het toevoegen van detailhandel buiten die centra past daar niet in.

Wijziging

geen

5.4.2 Recreatief medegebruik

Nummers G9, G10 en G12

Vinden dat de prioriteit “natuur” bij recreatief medegebruik vragen oproept.

Antwoord

We stimuleren terreinbeherende organisaties om rond concentraties van verblijfsrecreatie en bewoningskernen een, naar verhouding intensievere, inrichting en beheer voor recreatief medegebruik van natuurterreinen in stand te houden of, indien gewenst, verder te ontwikkelen. In combinatie met de bovengenoemde inspanning legt de betreffende zin onbedoeld nadruk op de prioriteit ‘natuur’. Daarom zullen we de zin verwijderen uit de revisie Omgevingsvisie.

Wijziging

Verwijderen: “Daarbij ligt de prioriteit vanuit de vrijetijdsector bij de natuur rond de steden, dorpen en concentraties van verblijfsrecreatie.”

Nummer 01

Wijst erop dat de benaming van De Hondsrug is: De Hondsrug UNESCO Global Geopark. Vraagt ons deze benaming te gebruiken. Vraagt ons de kernkwaliteiten aardkundige waarden en archeologie ook te benoemen als onderdeel van het beleven en benutten van de Drentse Identiteit.

Antwoord

Wij nemen uw suggesties over.

Wijziging

5.4.2.

Ambitie: geopark de Hondsrug wijzigen in De Hondsrug UNESCO Global Geopark.

Uitvoering: Laatste zin wijzigen: Dit betreft in belangrijke mate het ervaren of beleven van de Drentse kernkwaliteiten.

5.5 Mobiliteit

Nummer G1

Ziet de N34/N36 graag versneld omgebouwd tot 2x2 auto(snel)weg. Vindt dat de ambities voor het spoor onvoldoende zijn doorvertaald in de Omgevingsvisie.

Antwoord

In onze optiek is onze ambitie voor het spoor voldoende doorvertaald in de Omgevingsvisie: 'Wij maken ons sterk voor een verbeterde aansluiting op het Duitse hoofdwegennet en de mogelijkheid voor personen- en goederenvervoer per spoor' (5.1.2.7.), 'Wij willen Drenthe goed aansluiten op het Nederlandse hoofdrailnet (HRN) en Duitse spoornetwerk' en 'Wij zetten in op een optimale exploitatie van de treinconcessie Vechtdallijnen (Emmen - Zwolle)' (5.5.1.1.1.).

Wijziging

Geen

Nummer G3

Stelt voor in de Omgevingsvisie op te nemen dat er geen medewerking wordt verleend aan de 'wachtruimte' of 'lage aanvliegeroutes' boven Drenthe t.b.v. luchtverkeer van en naar vliegveld Lelystad.

Antwoord

Het Rijk is bevoegd gezag ten aanzien van de indeling van het luchtruim.

Wijziging

Geen

Nummer G3

Stelt voor om in de Omgevingsvisie op te nemen dat wordt ingezet op provincie-dekkend 'snel internet'.

Antwoord

Wij hebben stimuleringsregelingen voor de ontwikkeling van snel internet, maar laten initiatieven om snel internet te realiseren bij onze samenleving.

Wijziging

geen

Nummer G3, G4 en G8

Onderschrijven de ambitie voor een 5-sterren fietsprovincie. G4 verzoekt de ambitie voor een 5-sterren fietsprovincie steviger neer te zetten in het onderdeel mobiliteit.

Antwoord

Onder 5.4 (Vrijtijdseconomie) wordt specifiek ingegaan op Drenthe als dé fiets- en vrijetijdsprovincie van Nederland. In paragraaf 5.5.1.2.4 leest u onze ambitie t.a.v. dé fietsprovincie.

Wijziging

Aan de tekst onder 5.5.1.2.4 toevoegen: Drenthe is dé fietsprovincie bij uitstek en heeft dan ook niet voor niets de titel 5-sterren fietsprovincie! De provincie Drenthe investeert door middel van een samenhangend programma op een 5-sterren fietsprovincie en goede basiswandelinfrastructuur. Daarnaast stimuleren we fietsen voor een gezonde Drentse bevolking waarin iedereen mee kan doen.

Nummer G4

Vraagt aan te geven hoe omgegaan wordt met mobiliteit in dunbevolkte gebieden.

Antwoord

Wij zijn van mening deze vraag niet generiek te beantwoorden is, maar vraagt om maatwerkoplossingen. Bijvoorbeeld door samen met gemeenten een netwerk van hubs te ontwikkelen (zie 5.5.1.2.3.) en door binnen onze verantwoordelijkheid nieuwe toepassingen te stimuleren en faciliteren van vervoer op maat voor een leefbaar landelijk gebied (zie 5.5.3. Naar een slim, duurzaam en veilig gebruik van het netwerk).

Wijziging

Geen

Nummer G8

Vraagt aandacht voor de regionale bereikbaarheid in het gebied tussen de N34 en de N366. Verzoekt de fietsroute Borger-Emmen als fietsroute voor school- en woon-werkverkeer op te nemen en met de gemeente te bezien welke maatregelen nodig zijn om deze te kunnen realiseren.

Antwoord

Wij zorgen als provincie voor een goed regionaal netwerk in Drenthe. In onze Omgevingsvisie hebben wij naast het hoofdnetwerk een regionaal netwerk opgenomen. Tot het regionale netwerk rekenen wij gebiedsontsluitingswegen met een bovenlokale betekenis die de regio verbinden met het hoofdwegenet. Deze wegen kunnen ook in beheer van de gemeenten zijn. De fiets speelt een belangrijke rol in de regionale bereikbaarheid. Wij zetten daarom in op een compleet netwerk van (boven)regionale fietsverbindingen, inclusief voorzieningen, dat aansluit bij het gebruik. De fietsroute vanaf Borger richting Emmen hebben wij opgenomen in ons regionale netwerk.

Op basis van de Omgevingsvisie werken wij dit beleid samen met onze partners verder uit.

Wijziging

Geen

Nummer G9

Mist in de Omgevingsvisie onze concrete inzet om inwoners in Drenthe te stimuleren groener te rijden en daarmee CO₂-emissie binnen de provincie te verlagen. Gevraagd wordt onze inzet specifiek te richten op het stimuleren van het aanbieden van duurzame brandstoffen (elektriciteit, waterstof, etc.) op diverse plekken langs de bestaande infrastructuur.

Antwoord

Wij streven naar een meer duurzaam karakter van de mobiliteit in Drenthe door de toepassing van milieuvriendelijke vervoerswijzen. Binnen onze verantwoordelijkheden stimuleren en faciliteren wij toepassingen die een positieve bijdrage aan deze ambitie leveren. Dit maakt onderdeel uit van ons Programma Energie.

Wijziging

Geen

Nummers G9, G10 en G12

Vragen de verbinding met Twente via de N₄₈ en de verbinding met Duitsland en Zwolle via A₂₈/A₃₇ te benoemen in de Omgevingsvisie.

Antwoord

Wij delen de zienswijze dat deze verbindingen van belang zijn om de economie in Drenthe te versterken. Beide wegen vallen in ons mobiliteitsbeleid onder het Hoofdwegenet (5.5.1.1.2.). Wij zetten ons in om samen met de verantwoordelijken en belanghebbenden te komen tot een passend maatregelenpakket om een betrouwbare en vlotte doorstroming op deze verbindingen te realiseren.

Wijziging

Geen

Nummer G12

Vraagt aandacht voor de bereikbaarheid van het havengebied over de weg en acht het van belang te investeren in de N₃₇₅ om de bereikbaarheid op peil te houden.

Antwoord

Het belang van de bereikbaarheid van het havengebied staat voor ons niet ter discussie. Zoals verwoord in 5.1.2.8 (Terminal Blueport) willen wij in samenwerking met Meppel via het project Blueport de functie van Meppel als multimodaal knooppunt voor de overslag van containers en bulkgoederen verder versterken. Het accent ligt daarbij op water en weg.

Wijziging

Geen

Nummer I1

Stelt het op prijs als de ontwikkeling van verkeersinfrastructuur rondom GVZ Europark met verbinding aan het bovenregionale netwerk zoals weg, waterweg, rail (goederen- en personenverkeer) een nadrukkelijk accent krijgt.

Antwoord

De kern van ons mobiliteitsnetwerk bestaat uit hoofdverbindingen die de provincie Drenthe verknoopt met (inter)nationale netwerken voor vervoer van goederen en personen. Met regionale verbindingen sluiten we de economische kernzones binnen Drenthe aan op de hoofdverbindingen. Zoals verwoord in 5.1.2.7 maken wij ons sterk voor een verbeterde aansluiting van Terminal Dryport. Het Europark sluit direct aan op ons netwerk van water- en spoorwegen en is via de N382 – en in de toekomst via aansluiting 't Klooster direct – aangesloten op het hoofdwegennet.

Wijziging

Geen

Nummer I1

Verzoekt het opnieuw activeren van personenstreekvervoer per trein van Neuenhaus via Emlichheim tot Coevorden als doel op te nemen in de Omgevingsvisie

Antwoord

Wij onderschrijven dat grensoverschrijdend personenvervoer per trein van grote betekenis is voor de economische ontwikkeling in de regio. Daarom maken wij ons sterk voor een verbeterde aansluiting op het Duitse hoofdwegennet en de mogelijkheid voor personen- en goederenvervoer per spoor. Met het opnieuw activeren van het personen streekvervoer per trein van Neuenhaus via Emlichheim tot Coevorden/Emmen wordt invulling gegeven aan onze ambitie om Drenthe goed aan te sluiten op het Nederlandse hoofdrailnet en het Duitse spoornetwerk.

Wijziging

geen

Nummer N3

Maakt bezwaar tegen de grove inconsistenties in de ontwerp-Omgevingsvisie. Stelt dat de ambities met betrekking tot de ontwikkeling van Groningen Airport Eelde niet stroken met de inzet op leefomgevingskwaliteit en klimaat. Stellen dat de luchtvaart in omvang terug moet. Stelt voor de ambitie voor GAE in de Omgevingsvisie te vervangen voor een ambitie die in overeenstemming is met de doelstellingen op het gebied van natuur, landschap, leefomgeving, duurzaamheid en klimaat, met een zorgvuldige afbouw van luchtvaartactiviteiten in.

Antwoord

In de Omgevingsvisie verwoorden wij onze ambities op het gebied van klimaat en energie voor heel Drenthe. Specifiek voor Groningen Airport Eelde vinden wij het van belang dat de ontwikkeling gepaard gaat met zo min mogelijk overlast en milieuschade. Daarom ondersteunen wij de ambitie van de luchthaven om zich te ontwikkelen tot een duurzame, groene luchthaven en voorloper te worden bij het ontwikkelen en toepassen van duurzame innovaties in de luchtvaart. Voor wat betreft (het toerekenen van) de CO₂ bijdrage van het vliegverkeer sluiten wij ons aan bij afspraken die de Rijksoverheid in Europees verband maakt.

Wijziging

Geen

Nummer N4

Constateren dat de tekst over GAE enerzijds de weergave is van het huidige beleid en anderzijds dat er grote ambivalentie schuilt in enerzijds het versterken van de verdere groei, het

stimuleren van (Europese) verbindingen met alle gevolgen van dien en anderzijds de forse ambities die de Omgevingsvisie uitspreekt over het klimaat en energiebeleid. Stellen voor in het beleid de CO₂ bijdrage van de luchthaven Groningen Airport Eelde op te nemen en inzet te richten op een evenredige bijdrage van de luchthaven aan de in de Omgevingsvisie opgenomen taakstellingen met betrekking tot het klimaat- en energiebeleid.

Antwoord

In de Omgevingsvisie verwoorden wij onze ambities op het gebied van klimaat en energie voor heel Drenthe. Specifiek voor Groningen Airport Eelde vinden wij het van belang dat de ontwikkeling gepaard gaat met zo min mogelijk overlast en milieuschade. Daarom ondersteunen wij de ambitie van de luchthaven om zich te ontwikkelen tot een duurzame, groene luchthaven en voorloper te worden bij het ontwikkelen en toepassen van duurzame innovaties in de luchtvaart. Voor wat betreft (het toerekenen van) de CO₂ bijdrage van het vliegverkeer sluiten wij ons aan bij afspraken die de Rijksoverheid in Europees verband maakt.

Wijziging

Geen

Nummer 010

Constaateert dat er terecht gesteld wordt dat de N₃₄ van Emmen naar Groningen een knelpunt wordt in 2030 en pleit voor het versneld verdubbelen van dit stuk N₃₄; mede gelet op de reeds geplande verdubbeling van de N₃₄ van Emmen naar Coevorden. Stelt voor de weg Emmen-Assen (via de Frieslandroute N₃₈₁) te verdubbelen, opdat Emmen ook vanaf deze zijde goed bereikbaar is.

Antwoord

Wij onderschrijven het belang van een goede bereikbaarheid van Emmen. Samen met de verantwoordelijken en belanghebbenden komen wij tot een passend maatregelenpakket om een betrouwbare en vlotte doorstroming op het hoofdwegennet in Drenthe te realiseren.

Wijziging

Geen

Nummers 018, 021 en 026

Zijn van mening dat de aanwezigheid van luchtvervoer van en naar Groningen Airport Eelde botst met de ambitie voor het terugdringen van de uitstoot broeikasgassen en de ambitie ten aanzien van leefomgevingskwaliteit.

Antwoord

In de Omgevingsvisie verwoorden wij onze ambities op het gebied van klimaat en energie voor heel Drenthe. Specifiek voor Groningen Airport Eelde vinden wij het van belang dat de ontwikkeling gepaard gaat met zo min mogelijk overlast en milieuschade. Daarom ondersteunen wij de ambitie van de luchthaven om zich te ontwikkelen tot een duurzame, groene luchthaven en voorloper te worden bij het ontwikkelen en toepassen van duurzame innovaties in de luchtvaart.

Wijziging

Geen

Nummer 021

Is van mening dat twee rollen van de provincie strijdig zijn omdat de provincie - zoals in het verleden steeds is gebleken – de belangen van de luchthaven laat prevaleren.

Antwoord

Wij laten deze mening voor rekening van de indiener. Als provincie hebben wij per definitie verschillende wettelijke taken en verantwoordelijkheden. U mag van publieke organen verwachten dat zij die op een transparante wijze invullen.

Wijziging

Geen

Nummer 021

Verzoekt om de stelling “Groningen Airport Eelde speelt een belangrijke rol voor onze internationale bereikbaarheid” cijfermatig te onderbouwen onder meer door te specificeren welk deel van de marktvraag naar vliegvluchten op GAE wordt afgewikkeld, wat de bezetting is op de lijndiensten en hoeveel zakelijke reizigers van deze lijnen gebruik maken, hoe zich dit verhoudt tot de bereikbaarheid over de weg en per openbaar vervoer;

Antwoord

Het is onze wettelijke verantwoordelijkheid de hoofdzaken van het door de provincie te voeren verkeers- en vervoerbeleid te verwoorden in de Omgevingsvisie. Vanuit die rol vinden wij het van provinciaal belang toegang te hebben tot het internationale en intercontinentale luchtvaartnetwerk. In Drenthe vervult Groningen Airport Eelde deze rol (zie ook hoofdstuk 5.5. Mobiliteit). Wij zien geen aanleiding om deze beleidsvisie cijfermatig te onderbouwen.

Wijziging

Geen

Nummer 021

Verzoekt om aan te geven welke concrete zaken wij bedoelen met “de ontwikkeling van vestigingsmogelijkheden rond de luchthaven”. Welke bedrijven hebben wij hierbij op het oog. Verzoekt ons in de Omgevingsvisie Drenthe op te nemen dat de vestiging van bedrijven rond GAE alleen is toegestuurd voor ‘luchthaven gebonden bedrijven’;

Antwoord

In 5.1 wordt uitgebreid ingegaan op de het economisch beleid van de provincie Drenthe. Een belangrijke prioriteit is het borgen van een aantrekkelijk aanbod van werklocaties, passend bij het gewenste ruimtelijk-economisch profiel van de locatie en bij de veranderende marktvraag. Wij zijn van mening dat het van sturen op vestiging van luchthaven gebonden bedrijven niet bijdraagt aan deze ambitie.

Wijziging

Geen

Nummer 021

Verzoekt om aan te geven hoeveel de provincie jaarlijks bijdraagt aan de genoemde “ontwikkeling van verbindingen, zoals naar Scandinavië” en of deze provinciale bijdrage is aangemeld bij de Minister van Binnenlandse zaken, dan wel de Europese Commissie. Zo dit niet het geval is, wordt verzocht om aan te geven waarom deze steun niet is aangemeld. Verzoekt om aan te

geven hoeveel de aandeelhouders bijdragen per passagier en hoe deze kosten zijn afgewogen tegen andere kosten en alternatieven t.b.v. de genoemde “ontwikkelingen die bijdragen aan mogelijkheden voor toeristen, in het kader van de vrijetijdseconomie”. Verzoekt om cijfermatig aan te geven wat de provincie - via haar bijdrage aan GAE bijdraagt aan de genoemde “internationale activiteiten van ons bedrijfsleven”.

Verzoekt om aan te geven welke concrete maatregelen de provincie heeft genomen om de milieuschade van vliegen van en naar Eelde te verminderen en te compenseren. Welke concrete duurzame innovaties zijn ontwikkeld en hoe deze zich verhouden tot de milieuschade;

Antwoord

Zoals indiener zelf aangeeft hebben wij als provincie verschillende rollen. Wij houden deze rollen zuiver. De Omgevingsvisie is hét strategische kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe. In de Omgevingsvisie formuleert de provincie haar belangen, ambities, rollen, verantwoordelijkheden en sturing van de provincie in het ruimtelijk domein. Bovenstaande vragen gaan over onze rol als aandeelhouder van Groningen Airport Eelde N.V. Een zienswijze op de Omgevingsvisie is niet de plaats om deze vragen te adresseren.

Wijziging

Geen

Nummer O21

Maakt bezwaar tegen de inconsistenties tussen de omgevingskwaliteiten van de kop van Drenthe en de ambitie met betrekking tot de ontwikkeling van Groningen Airport Eelde. Verzocht wordt dit te corrigeren.

Antwoord

Wij delen uw zienswijze wat betreft inconsistenties niet. Groningen Airport Eelde is onlosmakelijk verbonden met de kwaliteiten in de kop van Drenthe. Onze missie luidt niet voor niets ‘het waarden van de Drentse kernkwaliteiten en het ontwikkelen van een bruisend Drenthe, passend bij deze kernkwaliteiten’.

Wijziging

Geen

5.6 Energieneutraal Drenthe

Nummers G5, L1, N2, N4, O2, O8, O20, O23, O25, R1, R2, R3, R4 en R5

Wensen een meer sturende rol of meer regie van de provincie ten aanzien van grootschalige duurzame energieproductie (waaronder zon- en windturbineparken).

Antwoord

De zienswijzen over provinciale regie of sturing lijken zich op verschillende vormen van sturing te richten: ruimtelijke sturing (locaties), processturing gericht op zorgvuldige besluitvorming, sturing op welke partijen initiatieven mogen ontplooiën en sturing op de wijze waarop de Drentse bevolking wordt betrokken bij de energietransitie.

Wij kiezen er in deze fase van de energietransitie bewust voor om geen locaties voor zon- en windparken aan te wijzen, met uitzondering van het reeds vastgestelde zoekgebied voor windenergie in de Veenkoloniën. Ook spreken wij geen voorkeur uit voor zon- of windenergie.

Wij zijn van mening dat de energietransitie van onderop moet worden vormgegeven. De democratische besluitvorming over locaties leggen we in eerste aanleg neer bij de gemeenten. De gemeente staat het dichtst bij de inwoners van Drenthe en is in onze optiek het beste in staat om de verschillende belangen af te wegen.

De provincie zal echter altijd inhoudelijk en procesmatig betrokken zijn bij de ontwikkeling van majeure duurzame energiesystemen. De ontwikkeling van (grootschalige) energiesystemen is een provinciale strategische opgave en daarmee van provinciaal belang. Dat betekent dat de provincie vroegtijdig bij de planontwikkeling betrokken dient te worden. Bij grootschalige ontwikkelingen zal het Combinatiemodel worden toegepast. Daarmee wordt het initiatief in een bredere context beschouwd en streven we naar een resultaat dat verschillende belangen dient, meerdere functies en opgaven combineert, meerwaarde creëert, past bij de plek en daarmee bij de Drentse ruimtelijke identiteit en de kernkwaliteiten.

In het kader van het Nationale Klimaat- en Energieakkoord (in ontwikkeling) werken wij samen met onze gemeenten en Waterschappen toe naar een Regionale energiestrategie (RES). De RES zal leiden tot keuzes ten aanzien van duurzame energieproductie per gemeente. Daarmee bewerkstelligen we een gewogen spreiding van ontwikkelingen over de provincie. Met het opstellen van een Drentse RES behouden we zeggenschap over ontwikkelingen in onze provincie. De eerste versie van de RES zal in 2019 gereed zijn.

Wijziging

geen

Nummers: G1, G5, G8, G9, G10, G11, G12, O9, O14

G1, G8, G9 en G12 geven aan graag met ons te willen samenwerken aan de energie-opgave. G5 en G12 dringen erop aan daarbij ook provinciegrensoverschrijdend af te stemmen. G1 wil dat er rekening wordt gehouden met de ruimtelijke en sociaal-maatschappelijke werkelijkheid in gemeenten, G12, G10 en G9 vragen aandacht voor het thema energie & armoede. G8 vraagt aandacht voor onderwijs en bewustwordingsactiviteiten. O9 adviseert ons een routekaart te ontwikkelen en O14 vraagt ons om te werken aan een concreet programma om de energietransitie te versnellen. G12 merkt op dat het niet alleen draait om de energietransitie maar om vermindering van de CO₂-uitstoot en dat we niet zouden moeten spreken over een RES maar over een REKS.

Antwoord

In het voorjaar van 2018 hebben wij de Drentse gemeenten en Waterschappen voorgesteld om gezamenlijk een Drentse Regionale energiestrategie op te stellen. Wij hebben aangeboden om het daarvoor benodigde proces te faciliteren. De RES is een uitvloeisel van het Interbestuurlijk Programma (IBP) dat op 14 februari 2018 door het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Inter Provinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) is ondertekend. Het IBP wordt uitgewerkt in een Klimaat en Energieakkoord (KEA). Het is de bedoeling dat er landsdekkend integrale RES-en worden opgesteld. In een RES staat de energie-opgave van een regio centraal, met daarbij het potentieel voor duurzame productie en besparing, met concrete plannen om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. De RES moet bijdragen aan de gemeentelijke, provinciale en nationale doelstellingen, doorwerken in de gemeentelijke en provinciale ruimtelijke plannen en aansluiten bij het bestaande Nationale Energieakkoord en het klimaatakkoord van Parijs.

In de Drentse RES wordt onder andere vastgelegd welke bijdrage Drenthe gaat leveren aan de energieopgave. Een eerste versie van de RES moet in 2019 gereed zijn. Bij de totstandkoming van de RES worden onze maatschappelijke partners en inwoners betrokken en wordt provinciegrensoverschrijdende afstemming gezocht. Ook thema's als armoede & energietransitie, onderwijs en bewustwording kunnen een plek krijgen in dit proces.

Wijziging

geen

Nummer G1

Vindt dat de provincie Drenthe, en in het bijzonder Emmen, geen wingewest moet worden voor ondernemers elders. Dit betekent dat lokale productie ook lokaal moet worden benut en er een goede balans moet zijn tussen de lusten en lasten. Wil daarom samen met de provincie eerst kijken wat kan, voordat afspraken gemaakt worden over een aanvullende opgave.

Antwoord

Wij gaan samen met de Drentse gemeenten en Waterschappen werken aan een Drentse Regionale energiestrategie. In dat proces zullen zaken als lokale productie voor lokaal gebruik en lusten en lasten aan de orde komen.

Wijziging

geen

Nummer G3

Vraagt de energietransformatie door middel van een participatieparagraaf en communicatietraject samen met de gemeenten vorm te gaan geven. Stelt voor om het gebied tussen Havelte en Meppel aan te wijzen als zoekgebied voor de ontwikkeling van een energielandschap. Stellen voor om een energie-contouren kanskaart voor de provincie en gemeenten op te stellen.

Antwoord

Wij gaan samen met onze gemeenten een Regionale energiestrategie opstellen. Daarvoor zullen we gezamenlijkheden de potentie voor de productie van hernieuwbare energie in kaart brengen. Wij wijzen geen locaties voor energielandschappen aan, anders dan het bestaande zoekgebied voor windenergie in de Veenkoloniën.

Wijziging

geen

Nummer G6

Vraagt zich af hoe wij de gemeenten gaan faciliteren om binnen het gegeven tijdspad tot haalbare afspraken in het kader van een Regionale Energiestrategie te komen.

Antwoord

Het samenwerkingsproces om te komen tot een Drentse Regionale energiestrategie moet formeel nog vorm krijgen. Daarbij horen ook afspraken over de wijze waarop wij het proces gaan faciliteren.

Wijziging

geen

Nummer G6

Gaat ervan uit dat de gemeente Aa&Hunze haar aandeel in de toepassing van grootschalige windenergie al heeft geleverd met de realisatie van het windpark Oostermoer.

Antwoord

In het kader van de Regionale Energiestrategie gaan we met u en de andere Drentse gemeenten samenwerken aan de vraag welke bijdrage Drenthe gaat leveren aan de Nationale energieopgave. Wij hebben daarbij geen voorkeur voor zon- of windenergie en gaan ook niet bepalen waar ontwikkelingen moeten plaatsvinden.

Wijziging

Geen

Nummer G8

Vindt dat natuurontwikkeling in de Hunzelaagte niet ondergeschikt gemaakt mag worden aan energie-industriële activiteiten.

Antwoord

In de Hunzelaagte spelen diverse opgaven en ontwikkelingen. Dit vraagt om een integrale afweging van belangen en kwaliteiten, waarvan het natuurbelang er een is.

Wijziging

geen

Nummer G12

Merkt op dat het niet alleen draait om de energietransitie maar om vermindering van de CO₂-uitstoot en dat we niet zouden moeten spreken over een RES maar over een REKS.

Antwoord

Het klimaatakkoord van Parijs betreft het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Ons energieverbruik draagt bij aan deze CO₂-emissie. Het energieverbruik drukken wij echter uit in joules en niet in CO₂.

Er wordt ook wel gesproken over een REKS: Regionale Energie en Klimaat Strategie. Bij het onderdeel klimaat moet worden gedacht aan de CO₂-emissie die niet gerelateerd is aan energiegebruik. Voorbeelden hiervan zijn landbouw, landgebruik en veenoxidatie. Vooralsnog is niet duidelijk hoe hier in het kader van de landelijke afspraken invulling aangegeven moet worden. Daarom wordt er door ons, en ook landelijk, gesproken van een RES.

Wijziging

Geen

Nummer G12

Vindt dat de tekst “Wij streven ernaar dat het Wonen in 2040 energieneutraal is” vervangen moet worden door “Wij streven ernaar dat koop- en huurwoningen in 2040 CO₂-neutraal zijn”.

Antwoord

Als wij spreken over wonen, bedoelen we zowel koop- als huurwoningen. Zowel bij CO₂- als energieneutraal gaat het er om dat er niet langer gebruik wordt gemaakt van fossiele brandstoffen. Omdat ons beleid zich richt op energie, hanteren wij de term energieneutraal.

Wijziging

geen

Nummer G12

Vindt dat aan de zin “Omdat de provincie samen met de Drentse gemeenten een belangrijke rol heeft in het ruimtelijk faciliteren van de productie van hernieuwbare energie, vinden wij dat de regie op de energietransitie thuishoort in de regio” toegevoegd moet worden ....“gecoördineerd door de Drentse gemeenten.”

Antwoord

Wij gaan samen met de gemeenten, Waterschappen en andere belanghebbende partijen werken aan een Drentse Regionale energiestrategie (RES). De RES zal zijn doorwerking hebben in de ruimtelijke plannen van provincie en gemeenten. In plaats van coördinatie door de Drentse gemeenten spreken wij liever van samenwerking in de regio.

Wijziging

Geen

Nummers G12 en O9

G12 vindt het positief dat er erkenning is voor het beperkte grondoppervlak dat in de gemeente Meppel beschikbaar is voor de energietransitie. O9 adviseert de provincie daarentegen om deze schaarste niet specifiek te benoemen maar aan te geven dat alle middelen moeten worden ingezet om de CO₂-doelstelling te halen.

Antwoord

Het is een feit dat de gemeente Meppel relatief weinig buitengebied kent. De gemeente is ambitieus m.b.t. de energietransitie en wij hebben er vertrouwen in dat de gemeente Meppel een wezenlijke bijdrage gaat leveren. In het kader van de Regionale energiestrategie (RES) gaan wij met Meppel en de andere gemeenten en Waterschappen op zoek naar de mogelijkheden die de gemeenten hebben om bij te dragen aan een Energieneutraal Drenthe.

Wijziging

geen

Nummer L1

Ziet in de praktijk een wildgroei en willekeur in de ontwikkeling van grootschalige zonneparken. Een ontwikkeling die soms botst met het landbouwkundig belang. Vindt het van belang dat de provincie met de beginselen van het Combinatiemodel een mate van sturing organiseert die ervoor zorgt dat de ambities voor de productie van duurzame energie niet verzandt in procedures en tegelijkertijd zorgen voor een gedragen positionering waarbij ook de belangen van de landbouw worden meegenomen”.

Antwoord

De inzet van het Combinatiemodel richt zich op het toewerken naar een oplossing die zoveel mogelijk belangen dient, waarbij belanghebbenden actief participeren. Hieronder valt uiteraard ook het belang van de landbouw. De inzet van het Combinatiemodel is juist bedoeld om niet te verzanden in procedures.

Wijziging

geen

Nummers N2, N4, O3 en O20

Missen een participatieproces ten behoeve van het voorgestelde nieuwe provinciale energiebeleid en verwachten dat dat door zal werken bij de realisatie van energieprojecten.

Antwoord

Wij hebben ten behoeve van de revisie van onze Omgevingsvisie alle partners betrokken die in onze optiek direct te maken hebben met werking van ons beleid. Met de inzet van het Combinatiemodel beogen we alle belanghebbenden met betrekking tot ontwikkelingen gericht op duurzame energieproductie te laten participeren in het proces. Bij het opstellen van de Drentse Regionale energiestrategie zullen wij samen met onze gemeenten en Waterschappen aandacht besteden aan participatie van belanghebbenden en inwoners.

Wijzig

Geen

Nummers N2, N4 en O20

Stellen voor het vigerende beleid voor zon- en windenergie te handhaven, dit ook in de Omgevingsverordening te vertalen en aan te kondigen dat er vanaf 2021 nieuw beleid zal gaan gelden, gebaseerd op de Regionale energiestrategie. Voordat dit nieuwe beleid wordt vastgesteld kan er een Drenthe breed een goed georganiseerd maatschappelijke debat plaatsvinden, waarbij inwoners hun inbreng kunnen leveren. De ruimtelijke vertaling zou zijn weerslag kunnen hebben in een uitwerkingsplan voor de energieopgave.

Antwoord

Gezien de omvang en de urgentie van de energieopgave geven wij bewust meer ruimte aan initiatieven voor duurzame energieproductie. Voor windenergie geven wij daarmee meer ruimte dan in de Omgevingsvisie 2014. Daarin was alleen ruimte voor windenergie in het zoekgebied in de Veenkoloniën. Voor zonne-energie laten wij de doorwerking van de zonneladder in de Provinciale Omgevingsverordening los. Wij staan achter het gedachtengoed van de Zonne-ladder en hebben deze ook in de Omgevingsvisie opgenomen. De doorwerking in de Omgevingsverordening hebben we losgelaten. Onder meer omdat uit het MER is gebleken dat we met de toepassing van de Zonne-ladder onze ambitie niet zullen halen. Dit betekent dat wij de keuze om ruimte te geven aan windturbines en zonneparken bij de gemeenten neerleggen.

Voor majeure energieprojecten die na vaststellen van ons nieuwe beleid worden opgestart, zetten wij het Combinatiemodel in. Wij hebben er vertrouwen in dat wij met de inzet van het Combinatiemodel en in samenwerking met onze gemeenten tot een goede ruimtelijke ordening kunnen komen. Tegelijkertijd starten wij met onze gemeenten en Waterschappen het proces om te komen tot een Regionale energiestrategie. De RES zal uiteindelijk doorwerken in ons omgevingsbeleid.

De werking van ons beleid gaan wij monitoren en evalueren.

Wijziging

geen

Nummers N4, O12 en O20

Vragen zich af wat een evenwichtige spreiding van bestaande en nieuwe energieproductie in Drenthe inhoudt en of dit betekent dat elke regio of gebied in Drenthe een even grote bijdrage dient te leveren.

Antwoord

In het kader van het Nationale Klimaat- en Energieakkoord (KEA), dat naar verwachting in het najaar van 2018 gereed is, werken wij samen met onze gemeenten en Waterschappen toe naar een Drentse Regionale energiestrategie (RES). De RES zal leiden tot keuzes ten aanzien van duurzame energieproductie per gemeente. Daarmee bewerkstelligen we een gewogen spreiding van ontwikkelingen over de provincie. Het is niet op voorhand te zeggen of iedere gemeente een even grote bijdrage gaat leveren.

Wijziging

geen

Nummer O2

Is van mening dat de Omgevingsvisie het lokaal bevoegd gezag onvoldoende sturingsmiddelen geeft indien de Rijkscoördinatieregeling wordt toegepast. Het beleid zou mogelijkheden moeten bieden om als Drenthe zelf te kunnen blijven beslissen over wat acceptabel is voor het Drentse landschap.

Antwoord

In bepaalde gevallen kan de Rijkscoördinatieregeling van toepassing zijn. Met het opstellen van een Drentse Regionale energiestrategie (RES) door provincie, gemeenten en Waterschappen beslissen we als Drenthe zelf over wat wij passend vinden bij Drenthe. Daarmee denken wij sterker te staan bij de toepassing van de Rijkcoördinatieregeling.

Wijziging

geen

Nummer O9

Adviseert om te borgen op welke wijze wij gaan monitoren en vanaf wanneer wij regie nemen in het proces om de voortgang m.b.t. energieopgave te bewaken.

Antwoord

Wij monitoren de voortgang van de energieopgave met behulp van onze ‘Klimaatmonitor Drenthe’ www.klimaatmonitordrenthe.nl. *Wij gaan samen met onze partners een Drentse Regionale Energiestrategie (RES) opstellen. In het kader van dat proces maken wij uitvoeringsafspraken.*

Wijziging

geen

5.6.1 Besparing

Nummer G4

Merkt op dat in de visie het beleid over warmteplannen en warmtenetten ontbreekt. De warmteopgaaf gaat de komende jaren een belangrijke rol spelen nu het gebruik van aardgas sterk aan banden wordt gelegd. De provincie heeft hier een belangrijke rol in en er wordt dan ook gevraagd de visie aan te vullen met dit onderwerp.

Antwoord

Gedeputeerde Staten hebben op 11 juli 2017 een warmteplan vastgesteld. Dit plan is onder-tussen in uitvoering. Het warmteplan is inderdaad niet benoemd in de Omgevingsvisie.

Wijziging

Uitvoering

Gebouwde omgeving.

Toevoegen: Daarnaast voeren wij het Warmteplan uit, zoals door Gedeputeerde Staten vastgesteld op 11 juli 2017.

Nummers N4 en O23

Vinden dat de provincie een grotere prioriteit moeten geven aan energiebesparing en/of daar maximaal op in moet zetten.

Antwoord

Zoals beschreven in paragraaf 5.6.1. zetten wij in op energiebesparing in de gebouwde omgeving, in de industrie en met betrekking tot mobiliteit.

Wijziging

geen

Nummer O23

Stelt voor om het provinciehuis en andere overheidsgebouwen in Drenthe op korte termijn energieneutraal te maken.

Antwoord

Wij kunnen alleen besluiten nemen over onze eigen gebouwen. In het Provinciehuis aan de Westerbrink te Assen zijn al diverse maatregelen genomen en wij streven naar een verdere verduurzaming van het gebouw. Wij verwachten daarnaast dat in het nieuwe landelijke Klimaat en Energieakkoord (KEA) hierover nadere afspraken worden gemaakt.

Wijziging

geen

5.6.2 Productie hernieuwbare energie

Nummer G1

Vindt het beleid dat grootschalige bio-vergisters en vergelijkbare bio-energie producerende inrichtingen alleen mogelijk zijn op industrieterrein Bargermeer te beperkend.

Antwoord

Grootschalige bio-vergisters zijn afhankelijk van een grote aanvoer van grondstoffen en afvoer van digestaat (vergist product). Dit past niet op iedere locatie. Grootschalige bio-vergisters zijn grote industriële bedrijven met de daarbij horende milieu(over)last. Kenmerkend voor deze installaties is ook dat ze de neiging hebben groter en groter te groeien, ook na de inbedrijfname. Wij gaan dit jaar aan de slag met de herziening van het beleidskader Co-vergisting. In het kader van deze herziening kunnen we met u de geschiktheid van andere locaties dan Bargermeer bespreken.

Wijziging

geen

Nummers G1, N4 en O3

Zijn van mening dat de energieopgave niet goed is onderbouwd en/of vragen een goede analyse te maken voor de geformuleerde ambitie.

Antwoord

Om in 2050 energieneutraal te kunnen zijn, moet we in Drenthe in 2030 40% hernieuwbare energie produceren. Dat komt naar inschatting overeen met de productie van 20 Petajoule hernieuwbare energie. Deze getallen zijn naar voren gekomen uit een studie van ECN. Wij achten de inschatting van ECN de beste inschatting die we op dit moment op basis van inzichten en beschikbare rekenmodellen kunnen maken.

Wijziging

Geen

Nummers G1, L1 en O8

Vinden dat grootschalige zonneparken niet thuishoren in een agrarisch gebied of dat kostbare landbouwgrond niet onttrokken mag worden aan de landbouwfunctie. O8 vindt dat zonneparken thuishoren in multifunctionele gebieden en niet in de robuuste landbouw en natuursystemen.

Antwoord

Wij wijzen geen locaties aan voor zon- of windenergie, anders dan het bestaande zoekgebied voor windenergie in de Veenkoloniën. Daarmee laten wij het aan de gemeenten over om keuzes te maken en vragen de markt, grondeigenaren of burgers met initiatieven te komen. Bij majeure ontwikkelingen passen wij het Combinatiemodel toe.

Wijziging

geen

Nummer G3

Wenst dat ons omgevingsbeleid de vestiging van een biovergassingsinstallaties op het bedrijventerrein Oeveraseweg bij Havelte mogelijk maakt.

Antwoord

Wij hebben een positieve grondhouding ten aanzien van deze ontwikkeling, met name gezien de energieopgave. Onze Omgevingsverordening geeft voldoende ruimte om deze ontwikkeling, onder voorwaarden, mogelijk te maken.

Wijziging

Geen

Nummer G12

Zetten vraagtekens bij het standpunt om biomassa en biogas als duurzame energiebron te zien. Bij vergisting komt biogas vrij, bij verbranding daarvan CO₂. Biogas is wellicht een transitie-medium maar zeker niet duurzaam volhoudbaar.

Antwoord

Wij kennen de discussies over de duurzaamheid van Biomassa en nemen kennis van uw mening. Vooralsnog beschouwen wij energie uit Biomassa als hernieuwbare energie.

Wijziging

geen

Nummers G13, L1, N3, O8 en O20

Vinden dat het gedachtengoed van de zogenoemde Zonneladder moet worden gehanteerd en moet worden doorvertaald in de Provinciale Omgevingsverordening.

Antwoord

We staan achter het gedachtengoed van de Zonneladder en hebben die daarom ook in ons beleid verwoord. In de praktijk zien we echter dat de Zonneladder ons, vooral bij groot-schalige ontwikkelingen, onvoldoende sturingsmogelijkheden geeft. Daarnaast hebben we voor het behalen van de energieopgave meer ruimte nodig dan de daken en de ruimte binnen bestaand stedelijk gebied ons bieden. Daarom hebben we besloten de Zonneladder uit onze Omgevingsverordening te halen.

Wijziging

geen

Nummer G13

Geeft ons in overweging om de realisatie van zonne-akkers niet te koppelen aan een maximum-aantal MW, maar een maximum oppervlakte.

Antwoord

Wij nemen geen randvoorwaarden op ten aanzien van MW en oppervlakte.

Wijziging

geen

Nummers N2, O2, O3 en O20

Achten het openstellen van geheel Drenthe als zoekgebied voor duurzame energie of windenergie te ruim en niet verstandig.

Antwoord

Wij wijzen met ons Omgevingsbeleid geen locaties aan, maar geven ruimte aan initiatieven voor duurzame energieproductie. Dit betekent niet dat overall ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. In de eerste plaats moet het gemeentelijke beleid ruimte bieden, moet een locatie technisch geschikt zijn en moeten er geen zwaarwegende andere belemmeringen op de locatie aanwezig zijn (wet- en regelgeving, aanwezige kwaliteiten en functies). Indien een initiatief kansrijk lijkt,

wordt met de inzet van het Combinatiemodel samen met gemeente en andere belanghebbenden gezocht naar een oplossing die verschillende belangen dient.

Wijzingen

geen

Nummer N3

Maakt bezwaar tegen het plaatsen van zonnepanelen in wegbermen. Nu het agrarisch gebied een “woestijn” is vormen natuurvriendelijk beheerde wegbermen de enige verbindingsmogelijkheid voor wilde planten en insecten tussen natuurgebieden. Het IVN verlangt dat de provincie een actief stimuleringsbeleid voert voor het natuurvriendelijk beheer van wegbermen in Drenthe.

Antwoord

In 7.1.2.2. verwoorden wij onze ambitie op het gebied van ecologische verbindingen ‘Voor het realiseren van de resterende verbindingen willen we gebruik maken van bestaande landschapspatronen en zo nodig deze landschapspatronen versterken, waarbij de hoofdfunctie van gebieden gehandhaafd blijft. Het gaat zowel om droge structuren als houtsingels en wegbermen, als om natte structuren zoals waterlopen, oevers en greppels’. Dit betekent niet dat er geen mogelijkheden zijn voor de productie van hernieuwbare energie in wegbermen.

Wijziging

geen

Nummer O2

Pleit ervoor om het gebied Oud Annerveen, Spijkerboor, Nieuw Annerveen, Eexterveen, Bareveld, Eexterveenschekanaal en Annerveenschekanaal niet op te nemen als zoekgebied voor (grootschalige) windenergie.

Antwoord

Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie Akkoord. Daarnaast geven wij in de gehele provincie ruimte aan de ontwikkeling van windturbines. Dit betekent niet dat deze overal geplaatst kunnen worden. In de eerste plaats moet het gemeentelijke beleid ruimte bieden, moet een locatie technisch geschikt zijn en moeten er geen zwaarwegende andere belemmeringen op de locatie aanwezig zijn (wet- en regelgeving, aanwezige kwaliteiten en functies).

Wijziging

geen

Nummer O3

Is van mening dat de provincie Drenthe meer in moeten zetten op innovatieve energietechnologieën, zoals AHPD.

Antwoord

Wij staan open voor en ondersteunen nieuwe technologieën en nieuwe concepten die de energietransitie kunnen ondersteunen of versnellen.

Wijziging

geen

Nummer 03

Wenst meer duidelijkheid over de mogelijke locaties voor de productie van windenergie in de provincie, de wijze waarop daarbij wordt omgegaan met kernkwaliteiten (waaronder landschap), met draagvlak en/of acceptatie van de inwoners, en de rol en verantwoordelijkheden van de provincie m.b.t. initiatieven voor windenergie.

Antwoord

Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie Akkoord. Daarnaast geven wij in de gehele provincie ruimte aan de ontwikkeling van windturbines. Dit betekent niet dat deze overal geplaatst kunnen worden. In de eerste plaats moet het gemeentelijke beleid ruimte bieden, moet een locatie technisch geschikt zijn en moeten er geen zwaarwegende andere belemmeringen op de locatie aanwezig zijn (wet- en regelgeving, aanwezige kwaliteiten en functies).

Wijziging

geen

Nummer 03

Dringt erop aan om bij windenergie de normen uit de Wet geluidhinder te hanteren, waarbij wordt uitgegaan van geluidbelasting op de gevel, in plaats van de toepassing van de Lden geluidsnormen die zijn gebaseerd op een jaargemiddelde. Vraagt om een beschouwing van het Nederlandse geluidbeleid m.b.t. windenergie ten opzichte van andere Europese landen. Verzoekt de provincie om in de Omgevingsverordening normen op te nemen voor de maximale hoogte en maximale capaciteit (MW) voor windturbines, er vanuit gaande dat de geluidhinder toeneemt bij grotere hoogte en capaciteit. Deze normen zouden gebaseerd moeten zijn op de Wet Geluidhinder en de daadwerkelijk gemeten geluidniveaus bij bestaande windturbines.

Antwoord

Bij windenergieprojecten vormen de normen voor geluidhinder opgenomen in paragraaf 3.2.3 van het Activiteitenbesluit het wettelijk kader. De Wet geluidhinder regelt het geluid afkomstig van windturbines niet en kan hiervoor niet gebruikt worden. Een beschouwing van het Nederlandse geluidbeleid ten opzichte van andere Europese landen is in de Omgevingsvisie niet aan de orde.

In de Omgevingsvisie en in de Provinciale Omgevingsverordening leggen wij geen beperkingen t.a.v. hoogte en vermogen op.

Wijziging

geen

Nummer 06

Heeft een voorkeur voor zon boven wind.

Antwoord

Met het proces om te komen tot een Regionale Energiestrategie willen wij samen met de gemeenten, waterschappen, relevante partijen en samenleving komen tot nadere keuzes. Voorafgaand hieraan sluiten wij geen enkele techniek voor de productie van hernieuwbare energie uit.

Wijziging

geen

Nummer 06

Stelt dat wij lering moeten trekken uit de fouten die zijn gemaakt bij de ontwikkeling van windpark DDMOM. Bij realisatie van de energiedoelen dient de provincie zorgvuldig te handelen waaronder: de doelstellingen goed te onderbouwen, de effecten in kaart brengen, de burger en belangenorganisaties serieus nemen en compensatiemaatregelen voor benadeelden.

Antwoord

Wij zijn het met de indiener eens dat bij de realisatie van energiedoelen de doelen en effecten goed in kaart moeten worden gebracht en dat belangen van inwoners en bedrijven serieus genomen worden. Bij de ontwikkeling van majeure energieprojecten zetten wij in principe het Combinatiemodel in. Voor schade kent de Wet ruimtelijke ordening in ieder geval een 'tegenoetkoming in schade' (zogenoemde planschade naar aanleiding van een bestemmingsplan).

Wijziging

geen

Nummer 09

Adviseert om alle mogelijke locaties voor duurzame energieproductie open te houden zodat in gesprekken met de omgeving nog afwegingen gemaakt kunnen worden over bijvoorbeeld de locatiekeuze.

Antwoord

Uw advies komt overeen met ons voorgestelde beleid.

Wijziging

geen

Nummer 011

Heeft vernomen dat een investeringsmaatschappij haar oog heeft laten vallen op landbouwgrond ten noorden van het landgoed Oranje voor de realisatie van zonne-akkers. Acht de ontwikkeling schadelijk voor het landgoed en de overige omgeving. De ontwikkeling past niet in het landschap, bij de natuur, binnen de cultuurhistorische kaders en betekent ook simpelweg een financiële waardedaling van het landgoed.

Antwoord

Wij wijzen met ons Omgevingsbeleid geen locaties aan en geven ruimte aan initiatieven voor hernieuwbare energieproductie. Dit betekent niet dat overall ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. In de eerste plaats moet het gemeentelijke beleid ruimte bieden, moet een locatie technisch geschikt zijn en moeten er geen zwaarwegende andere belemmeringen op de locatie aanwezig zijn (wet- en regelgeving, aanwezige kwaliteiten en functies). Indien een initiatief kansrijk lijkt, wordt met de inzet van het Combinatiemodel samen met gemeente en andere belanghebbenden gezocht naar een oplossing die verschillende belangen dient. De belangen van nabijgelegen landgoederen zullen daarbij ook worden betrokken.

Wijziging

Geen

Nummer 012

Vindt dat het plaatsen van grote aantallen hoge windturbines botst met een groot aantal van de kernkwaliteiten. Heeft de indruk dat genoemde kernkwaliteiten vooral voor de zandgronden gelden. Indiener geeft aan dat bij het vaststellen van het zoekgebied in het oostelijk veenkoloniaal gebied in 2014 geen rekening is gehouden met de aspecten: lokale democratie, betrokkenheid van maatschappelijke partijen, participatie van omwonenden en de verdeling van lusten en lasten. Geeft aan dat ook de SDE-regeling een rol lijkt te spelen

Antwoord

De vaststelling van het zoekgebied voor windenergie in de Veenkoloniën is gebaseerd op een landelijke verkenning naar de mogelijkheden om 6000 MW aan windenergie op land te realiseren. Daarbij speelden met name ruimtelijke aspecten een rol. Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie Akkoord. Bij de realisatie van ons beleid laten wij ons niet leiden door subsidieregelingen zoals de SDE-regeling.

Wijziging

geen

Nummers 013 en 017

Vinden dat de afspraken die gemaakt zijn in het kader van de ontwikkeling van grootschalige windenergie haaks staan op het streven naar de ontwikkeling van de kernkwaliteiten. Vraagt zich af hoe de provincie de resterende taakstelling denkt in te vullen zonder verdere gevolgen voor de kernkwaliteiten en de gezondheid van omwonenden.

Antwoord

Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie Akkoord. Samen met onze gemeenten en Waterschappen gaan we een Drentse Regionale energiestrategie opstellen. Bij de ontwikkeling van majeure duurzame energieprojecten zetten wij het Combinatiemodel in, waarbij de kernkwaliteiten onze randvoorwaarden en inspiratie vormen om tot een oplossing te komen die verschillende belangen dient.

Wijziging

geen

Nummer 022

Is van mening dat windenergie niet te verenigen is met de kernkwaliteiten van Drenthe zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie en pleit in plaats daarvan voor zonneparken.

Antwoord

Het plaatsen van windturbines in relatie tot de kernkwaliteiten vraagt om aandacht en zorgvuldigheid. Met de inzet van het Combinatiemodel zoeken wij naar een oplossing die verschillende belangen dient. Wij hebben geen voorkeur voor zon-, wind- of andere vormen van duurzame energie.

Wijziging

Geen

Nummer 023

Stelt voor om in de Omgevingsvisie een hiërarchie te formuleren waarbij eerst de minst schadelijke opties worden benut, voordat wordt overgegaan naar (grotere) projecten met meer negatieve impact. Wil dat de provincie daarover duidelijke kaders meegeeft aan de Drentse gemeenten.

Antwoord

Wij hebben geen voorkeur voor zon-, wind- of andere vormen van duurzame energieproductie. Voor initiatieven gericht op duurzame energieproductie passen wij in principe het Combinatiemodel toe. Hierbij werken wij samen met belanghebbenden naar een oplossing die verschillende belangen dient. In het proces om te komen tot een Drentse Regionale energiestrategie (RES) zou kunnen leiden tot uitgangspunten of kaders voor de productie van duurzame energie.

Wijziging

Geen

Nummer 025

Vraagt voorzichtigheid bij de aanleg van zonneparken en vraagt ons rekening te houden met nieuwe technologische ontwikkelingen, het toepassen van de zonneladder, de effecten van zonneparken op boerenondernemers in de directe omgeving, verstoring van het landschappelijk aanzicht, schade aan flora en fauna en ongeremde ontwikkeling door projectontwikkelaars. Indiener twijfelt aan het netto-duurzaamheidseffect van zonne-akkers en vraagt om instandhouding van de zonneladder, vraagt om een gericht stimuleringsbeleid gebaseerd op een meer uitgewerkte langetermijnvisie en vraagt om aanscherping van de procedures bij de aanleg van zonneparken, waarbij een gedegen onderzoek wordt gedaan naar landbouw- en milieueffecten.

Antwoord

Wij wijzen met ons Omgevingsbeleid geen locaties aan en geven ruimte aan initiatieven voor duurzame energieproductie. Dit betekent niet dat overal ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. In de eerste plaats moet het gemeentelijke beleid ruimte bieden, moet een locatie technisch geschikt zijn en moeten er geen zwaarwegende andere belemmeringen op de locatie aanwezig zijn (wet- en regelgeving, aanwezige kwaliteiten en functies). Indien een initiatief kansrijk lijkt, wordt met de inzet van het Combinatiemodel samen met gemeente en andere belanghebbenden gezocht naar een oplossing die verschillende belangen dient. De belangen voor de landbouw in het algemeen en individuele landbouwer in de nabije omgeving worden daarbij meegenomen. Het landschap, en andere Drentse kernkwaliteiten (waaronder natuur) en milieu- en leefomgevingskwaliteiten vormen voor ons de inspiratie om tot een oplossing te komen die verschillende belangen dient.

De gevraagde langetermijnvisie zal vorm krijgen in de Drentse Regionale energiestrategie (RES) (verwijzen naar antwoord RES).

We staan achter het gedachtengoed van de Zonneladder en hebben dat daarom ook in ons beleid verwoord. In de praktijk zien we echter dat de Zonneladder ons, vooral bij groot-schalige ontwikkelingen, onvoldoende sturingsmogelijkheden geeft. Daarnaast hebben we voor het behalen van de energieopgave meer ruimte nodig dan de daken en de ruimte binnen bestaand stedelijk gebied ons bieden. Daarom hebben we besloten de Zonneladder uit onze Omgevingsverordening te halen.

Wijziging

geen

Nummer O27

Heeft vragen over de zin “lokale productie van wind- en zonne-energie, in een schaal die past bij de schaal van het woongebied”. Wat betekend passend, wie bepaalt dat, wat zijn de randvoorwaarden en in hoeverre zijn mensen een factor bij het bepalen of het passend is.

Antwoord

Bij majeure initiatieven voor duurzame energieproductie zullen wij in veel gevallen het Combinatiemodel gaan toepassen. De essentie van het Combinatiemodel is dat wij met de gemeenten en alle belanghebbenden op zoek gaan naar een oplossing die verschillende belangen dient. Dit betekent dat we in een gezamenlijk proces onderzoeken wat op de betreffende locatie passend is. Daarbij worden wettelijke randvoorwaarden uiteraard in acht genomen.

Wijziging

geen

Nummers R2, R3 en R5

Maken zich zorgen over de ontwikkelingsmogelijkheden voor wind- en zonneparken en vinden deze ontwikkelingen in strijd met recreatie en toerisme.

Antwoord

Wij wijzen met onze Omgevingsvisie geen locaties aan en geven ruimte aan initiatieven voor duurzame energieproductie. Dit betekent niet dat overal ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. In de eerste plaats moet het gemeentelijke beleid ruimte bieden, moet een locatie technisch geschikt zijn en moeten er geen zwaarwegende andere belemmeringen op de locatie aanwezig zijn (wet- en regelgeving, aanwezige kwaliteiten en functies). Indien een initiatief kansrijk lijkt, wordt met de inzet van het Combinatiemodel samen met gemeente en andere belanghebbenden gezocht naar een oplossing die verschillende belangen dient. De belangen voor recreatie en toerisme in het algemeen, en van recreatiebedrijven in de omgeving in het bijzonder, zullen daarbij ook worden betrokken.

Wijziging

geen

5.6.2.1 Windafspraken tot 2020

Nummer G1

Verzoekt om de reeds gemaakte afspraken voor wind te wijzigen/ te verminderen. Er is in Emmen een gebrek aan draagvlak voor productie van windenergie. Ziet de opgelegde huidige opgave (95,5 MW) als een bovengrens.

Antwoord

Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie Akkoord.

In het proces om te komen tot een Drentse Regionale energiestrategie (RES) gaan we met de gemeente Emmen en de andere gemeenten op zoek naar de mogelijkheden voor de realisatie van de energieopgave.

Wijziging

geen

Nummer G8

Verzoekt om in de Omgevingsvisie op te nemen dat de gemeente via het Rijk de opgave heeft om bij te dragen aan de 285,5 MW wind op land.

Antwoord

In de teksten over de bestaande afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW wind op land, staat uw gemeente genoemd.

Wijziging

geen

Nummer G13

Vraagt zich af hoe het voorgestelde beleid waarin windturbines over de hele provincie mogelijk worden gemaakt, zich verhoudt tot de vigerende gebiedsvisie Wind en taakstelling voor Coevorden.

Antwoord

Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie Akkoord.

Wijziging

geen

Nummer O3

Is van mening dat de besluitvorming over het plaatsen van 285,5 MW aan windturbines in het zoekgebied in de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Emmen en Coevorden, zoals afgesproken in het Nationaal Energie Akkoord, onvoldoende democratisch is gelegitimeerd. Het ondernemersplatform is van mening dat plannen die met een Rijks- en/of Provinciale Coördinatieregelen tot stand (zijn ge)komen, moeten worden teruggedraaid. Vraagt ons af te zien van nieuwe locaties voor windturbines en vraagt ons om bestaande plannen/locaties te heroverwegen.

Antwoord

Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie Akkoord. Daarnaast geven wij in de gehele provincie ruimte aan de ontwikkeling van windturbines. Dit betekent niet dat deze overal geplaatst kunnen worden. In de eerste plaats moet het gemeentelijke beleid ruimte bieden, moet een locatie technisch geschikt zijn en moeten er geen zwaarwegende andere belemmeringen op de locatie aanwezig zijn (wet- en regelgeving, aanwezige kwaliteiten en functies).

Wijziging

Geen

Nummer O6

De Stichting zou graag zien dat het windpark DDMOM geen doorgang vindt.

Antwoord

Wij houden ons aan de afspraak om 285,5 MW aan windenergie te ontwikkelen in het aange-
wezen zoekgebied.

Wijziging

geen

Nummer 09

Signaleert dat in tegenstelling tot wat er met het Rijk in 2013 is afgesproken, namelijk in 2020 de
winddoelstelling gehaald hebben, nu aangestuurd wordt op in 2020 windenergie in ruimtelijke
plannen vastgelegd hebben. Begrijpt dat de doelstelling van 285,5 MW wind op land in 2020
operationeel niet meer haalbaar is maar ziet graag dat de provincie ambitieus blijft in het behalen
van deze belangrijke tussendoelstelling en in blijft zetten op het zo snel mogelijk realiseren van
de 285,5 MW en hierbij de regie neemt.

Antwoord

Op grond van landelijke afspraken wordt gestreefd naar realisatie van de windopgave in 2020.
In de jaarlijkse monitor wind op land wordt de voortgang gemonitord. De provincie zet zich
samen met Rijk, gemeenten, initiatiefnemers en andere betrokkenen in om de doelstellingen
te realiseren. Het Rijk heeft de regie op het proces in het gebied van De Drentse Monden
Oostermoer. De gemeenten Emmen en Coevorden hebben regie over de windopgave in hun
gemeenten.

Wijziging

geen

Nummer 012

Maakt bezwaar tegen het aanwijzen van het oostelijk deel van de gemeente Borger-Odoorn en
de rest van het veenkoloniale gebied van de provincie als locatie voor grootschalige windenergie.
Zij zien het plaatsen van grote aantallen windturbines met een piekhoogte van 200 meter als een
verwoesting van het dierbare veenkoloniale landschap.

Antwoord

Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in
het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie
Akkoord.

Wijziging

geen

Nummer 012

Dringt erop aan af te zien van het realiseren van grote windturbineparken in de Veenkoloniën en
het plaatsen van windturbines eerlijk over de gehele provincie en haar inwoners te verdelen.

Antwoord

Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in
het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie
Akkoord.

Wijziging

geen

Nummer 013

Wensen een toelichting hoe het zoekgebied voor windturbine tot stand is gekomen.

Antwoord

Besluitvorming over het zoekgebied voor windturbines in de Veenkoloniën was onderdeel van de besluitvorming over de Omgevingsvisie 2010 en 2014. Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in het aangewezen zoekgebied, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie Akkoord.

Wijziging

geen

Nummer 022

Is van mening dat de kernkwaliteiten van Drenthe in de Veenkoloniën sterk onder druk staan door het beleid windturbines in de Veenkoloniën te realiseren.

Antwoord

Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie Akkoord.

Wijziging

geen

Nummer 027

Maakt zich als uitbater van een B&B zorgen, grote hinder te ondervinden van het reeds geplande windpark.

Antwoord

Wij houden vast aan de afspraken over de ontwikkeling van 285,5 MW aan windturbines in het aangewezen zoekgebied in de Veenkoloniën, zoals vastgelegd in het Nationaal Energie Akkoord.

Daarbij zullen de wettelijke vereisten om hinder te voorkomen in acht moeten worden genomen.

Wijziging

geen

Nummer 027

Vraagt zich af hoe wij onze ambities met betrekking tot het versterken van de economie verenigen met het realiseren van windparken. Vraagt zich af welke maatregelen wij kunnen nemen om ervoor te zorgen dat recreanten nog wel naar haar gebied willen komen. Vraagt hoe wij gedupeerde ondernemers gaan helpen. Rust en ruimte zijn de kernkwaliteiten van Drenthe en belangrijke toeristische trekker. Dit wordt verstoord door de windturbines. Vraagt ons wat te doen met de ondernemers die daar hun brood mee verdienen?

Antwoord

Wanneer wij betrokken zijn bij de planvorming over de ontwikkeling van windturbineparken, dan zetten wij bij voorkeur het Combinatiemodel in. Deze werkwijze moet ertoe leiden dat verschillende belangen, waaronder die van (recreatie)ondernemers worden gediend. Voor schade kent de Wet ruimtelijke ordening in ieder geval een ‘tegemoetkoming in schade’ (zogenoemde planschade naar aanleiding van een bestemmingsplan).

Wijziging

geen

5.7.2.1.1.2 Conventioneel gas/olie

Nummer D1

Willen betrokken worden bij de diverse ontwikkelingen in de ondergrond waar de provincie een adviesrol heeft.

Antwoord

Bij onze advisering over opsporings- of winningsvergunningen trekken we samen op met gemeenten en Waterschappen. In voorkomende gevallen betrekken we ook het waterleidingbedrijf.

Wijziging

geen

Nummer G3

Verzoekt ons in de Omgevingsvisie op te nemen dat geen medewerking wordt verleend aan onderzoek naar de winbaarheid van fossiele brandstoffen in de diepe ondergrond.

Antwoord

In de Omgevingsvisie is opgenomen dat wij ons willen inzetten voor de afbouw van de gaswinning in Drenthe. De formulering die nu gehanteerd wordt in de Omgevingsvisie past bij ons beïnvloedingsniveau, waarbij wij onze adviesrol inzake Mijnbouwwetvergunningen kunnen aanwenden om gefaseerd en passend bij de fase waarin de energietransitie zich bevindt de winning van fossiele brandstoffen in Drenthe af te bouwen.

Wijziging

geen

Nummer G5

Stelt dat een behoorlijk deel van de werkgelegenheid in Drenthe (en Assen in het bijzonder) is gerelateerd aan het winnen en gebruiken van aardgas. Het besluit om de gaswinning te stoppen gaat enorme effecten geven voor de economie en werkgelegenheid in Assen, Drenthe en de rest van Noord-Nederland. Het vraagt een gezamenlijke inzet van bedrijfsleven, provincie en gemeenten om toekomstbestendige banen op een vergelijkbare schaal te creëren. Dit zou een van de centrale opgaven voor Drenthe moeten zijn. Indien er vraagt om in paragraaf 5.7.2 een aantal nieuwe teksten toe te voegen, n.a.v. de ontwikkelingen rond de gaswinning.

Antwoord

Het einde van de gaswinning zal grote gevolgen hebben voor de economie en de werkgelegenheid in Noord-Nederland. We delen uw visie hierover en zijn hierover met u en andere partijen

in gesprek. De Omgevingsvisie is echter niet het beleidsdocument om op de nadere uitwerking hiervan in te gaan.

Wijziging

Geen

Nummer 014

Gaat in op de recente ontwikkelingen met betrekking tot de gaswinning in Nederland en de gevolgen voor de samenleving, de bodem, de ecologie en voor de bezittingen van burgers en bedrijven. Vraagt de provincie om:

1. Met de Drentse gemeenten en met de overige provincies die te maken hebben met mijnbouw een pact te sluiten en zich naar het Rijk hard te maken voor bovengenoemde belangen.
2. In Den Haag te bepleiten dat het volgende pakket in de mijnbouwwet wordt opgenomen: een schadeprotocol gelijk aan dat voor Groningen is afgesproken, inclusief omgekeerde bewijslast, volledige nulmetingen en aansprakelijkheid van mijnbouwbedrijven voor kosten die nu nog op de samenleving worden afgewenteld. Hiermee ontstaan gelijke rechten voor burgers in het hele land.

Antwoord

Op het gebied van de gaswinning werken wij al geruime tijd samen met provincies, gemeenten en Waterschappen. Zowel op het gebied van advisering bij gaswinningsplannen als op het gebied van schaderegeling. Wij hebben ons het afgelopen jaar sterk gemaakt voor een algemene, voor iedereen gelijke en van de mijnbouwers onafhankelijke landelijke regeling voor de afhandeling van mijnbouwschade. De minister van Economische Zaken en Klimaat zal binnenkort met een voorstel daaromtrent komen.

Wij merken op dat de gevolgen van gaswinning in Drenthe van een andere orde van grootte zijn en dat een mogelijke 'afwenteling' beperkt wordt door het feit dat veel van de Drentse kleine velden al grotendeels geproduceerd zijn en eventuele nieuwe velden zeer waarschijnlijk beperkt van omvang zullen zijn.

Wijziging

Geen

Nummer 023

Hecht er belang aan dat de provincie een duidelijker signaal over het afbouwen van de gaswinning opneemt in de Omgevingsvisie.

Antwoord

Een hard 'nee' achten wij niet zinvol. Enerzijds verleent het Rijk de vergunningen voor gaswinning, anderzijds is een hard 'nee' tegen gaswinning niet realistisch gezien de mate waarin wij nu nog afhankelijk zijn van aardgas. De formulering die nu gehanteerd wordt in de Omgevingsvisie past bij ons beïnvloedingsniveau, waarbij wij onze adviesrol inzake Mijnbouwwetvergunningen kunnen aanwenden om gefaseerd en passend bij de fase waarin de energietransitie zich bevindt de gaswinning in Drenthe af te bouwen.

Wijziging

geen

5.7.2.1.1.4 Zout

Nummer D1

Willen betrokken worden bij ontwikkelingen m.b.t. zoutwinning waar de provincie een adviesrol heeft.

Antwoord

Bij onze advisering over opsporings- of winningsvergunningen trekken we samen op met gemeenten en Waterschappen. In voorkomende gevallen betrekken we ook het waterleidingbedrijf.

Wijziging

geen

Nummer O24

Verzoekt de provincie om de dorpen Zuidlaarderveen en Oud-Annerveen en het gebied daaromheen aan te wijzen als gevoelig gebied waar zoutwinning niet wordt toegestaan. Verzoekt tevens om er bij de provincie Groningen op aan te dringen Kiel-Windeweer en omgeving op eenzelfde wijze aan te wijzen”. Motiveert dit met zorgen over veiligheid, schade en mogelijke verontreiniging van drinkwater.

Antwoord

Gevoelige gebieden zijn gedefinieerd op basis van de kernkwaliteiten uit de Omgevingsvisie. De ontginning van enkele zoutkoepels in Drenthe achten wij met name ongewenst vanwege de versturende effecten bovengronds. De kans op verontreiniging door de zoutwinning achten wij zeer klein. De bestaande afbakening van het grondwaterbeschermingsgebied en het waterwinninggebied achten wij voor nu voldoende.

Het Staatstoezicht op de mijnen (SodM) ziet toe op de veiligheid van mijnbouwactiviteiten en zal ingrijpen wanneer zij van mening is dat deze in het geding is. Als provincie hebben wij ons ingezet voor een landelijke, uniforme regeling voor onafhankelijke afhandeling van mijnbouw-schade, ook voor schade ten gevolge van zoutwinning. De minister van Economische Zaken en Klimaat zal dit jaar met een voorstel hiertoe komen. Voor wat betreft de regio Kiel-Windeweer: dit valt onder het beleid van de provincie Groningen. Wij kunnen ons hier niet in mengen.

Wijziging

geen

6.1 Toekomstgerichte landbouw

Nummer G8

Merkt wat betreft de agrarische sector op dat ze een steeds verdergaande noodzakelijke schaalvergroting in de agrarische sector zien, die nodig is om als bedrijf te kunnen blijven bestaan. In de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening zijn mogelijkheden t.a.v. agrarische bedrijven opgenomen. In het nieuwe ontwerp bestemmingsplan Buitengebied Borger-Odoorn zijn de planregels in overeenstemming met de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening.

Antwoord

Het is goed om te vernemen dat onze revisie aansluit bij het nieuwe ontwerp bestemmingsplan van uw gemeente.

Wijziging

geen

Nummer N3

Is ernstig bezorgd over de afname van de biodiversiteit en verzoekt de provincie om in haar landbouwbeleid gezondheid en biodiversiteit centraal te zetten: minder bestrijdingsmiddelen, minder bulkproductie, meer biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw”.

Antwoord

Het landbouwbeleid van de provincie Drenthe is nader uitgewerkt in het programma Toekomstgerichte Landbouw. Het Programma Toekomstgerichte Landbouw staat voor: innoveren, moderniseren en verduurzamen in de Tuinbouw, Veehouderij, Akkerbouw en Agribusiness. Het gaat om de balans tussen geld verdienen(Profit), een gezonde leefomgeving(Planet) in goede relatie met ondernemers en inwoners van Drenthe(People). We zetten o.a. in op het sluiten van kringlopen op bedrijfs- en regionaal niveau en het ontwikkelen van meer toegevoegde waarde in de keten

Wijziging

geen

Nummer O23

Vindt het een gemiste kans dat de uitstoot van broeikasgassen door landbouw en veeteelt niet zijn meegenomen in de Omgevingsvisie. Verzoekt de provincie om klimaatmaatregelen zoals het verkleinen van de veestapel, het stimuleren van landbouw waarbij meer kooldioxide in de bodem wordt vastgelegd, het aanplanten van voedselbossen en het verder tegengaan van veenoxidatie wordt gestimuleerd.

Antwoord

De uitstoot van broeikasgassen door de landbouw en veeteelt is een onderwerp dat in eerste instantie op landelijk niveau discussie vraagt. In het kader van het Klimaat en Energie Akkoord worden deze onderwerpen nu besproken. Wij delen uw mening niet dat in de Omgevingsvisie nadere regels gesteld moeten worden.

Wijziging

geen

Nummer O27

Vraagt zich af waarom het stimuleren van een omslag naar biologische landbouw niet in de Omgevingsvisie is opgenomen.

Antwoord

Wij stimuleren de omslag naar een toekomstgerichte landbouw. In het door Provinciale Staten vastgestelde Programma Toekomstgerichte Landbouw hebben we uitgewerkt wat we hier mee bedoelen. Het programma Toekomstgerichte Landbouw staat voor: innoveren, moderniseren en verduurzamen in de Tuinbouw, Veehouderij, Akkerbouw en Agribusiness. Het gaat om de balans tussen geld verdienen(Profit), een gezonde leefomgeving(Planet) in goede relatie met

ondernemers en inwoners van Drenthe(People). We zetten o.a. in op het sluiten van kringlopen op bedrijfs- en regionaal niveau en het ontwikkelen van meer toegevoegde waarde in de keten. Biologische landbouw is voor ons geen doel op zich.

Wijziging

geen

6.1.1 Landbouwbedrijven

Nummer O23

Dringt erop aan om gezondheidsaspecten mee te nemen bij de uitbreiding van veehouderijen en maatregelen te treffen om blootstelling aan bestrijdingsmiddelen te verkleinen. In de provinciale Omgevingsverordening zouden bufferzones tussen agrarische gebieden, woonomgeving en natuur opgenomen moeten worden, evenals een bovengrens voor het aantal te houden dieren.

Antwoord

Regels met betrekking tot eventuele gezondheidsaspecten in relatie tot de veehouderij, zijn een verantwoordelijkheid van de Nationale overheid. Wij delen de noodzaak niet om op provinciaal niveau het instrument van de Omgevingsvisie of de Provinciale Omgevingsverordening te gebruiken om nadere regels te stellen.

Wijziging

geen

6.1.1.3 Intensieve veehouderij

Nummer G1

De Omgevingsvisie speelt wat betreft de mogelijkheden van het houden van diersoorten op grondgebonden wijze in op de innovatieve ontwikkelingen in de landbouwsector en voorziet in een concrete behoefte. Er wordt (in het Programma Toekomstgerichte Landbouw) te weinig aandacht besteed aan de toekomstige ontwikkelingen in de intensieve veehouderij.

Antwoord

De intensieve veehouderij is ten opzichte van de andere sectoren relatief klein in Drenthe. In het Programma Toekomstgerichte Landbouw, zoals dat door Provinciale Staten is vastgesteld in juni 2017, ligt de focus op de pijlers tuinbouw, veehouderij, akkerbouw en agribusiness.

Wijziging

geen

Nummer G4

In alinea 6.1.1.3 Intensieve veehouderij is de mogelijkheid gegeven om in incidentele gevallen meer ruimte aan intensieve veehouderijen te geven dan de bestaande 2 ha. Een beleidsmatige bovengrens van 1,5 en in uitzonderingsgevallen van 2 ha is afdoende vanwege de milieubelastende gevolgen van de intensieve veehouderij. Ondanks de voorwaarden die de provincie eraan stelt, geeft het toch een ongewenste verwachting naar meer ruimte boven de 2 ha bouwblok. De ervaring is daarnaast dat intensieve veehouderijen prima uit de voeten kunnen met een bouwblok van 2 ha. Ten derde is in onze gemeente de opslag van mest en voer na een extra planologische afweging al mogelijk buiten het bouwblok. De geboden extra ruimte is niet nodig en de gemeente gaat hierover graag met de provincie in gesprek.

Antwoord

In enkele gemeenten in de provincie Drenthe is de wens tot iets ruimere invulling wel aanwezig. Het is aan de gemeente zelf hier al dan niet verdere invulling aan te geven.

Wijziging

geen

Nummer G6

Verstaat onder onze toekomstgerichte aanpak ook dat wij ontwikkelingsruimte blijven bieden aan de bestaande “intensieve” veehouderijbedrijven.

Antwoord

De intensieve veehouderij is ten opzichte van de andere sectoren relatief klein in Drenthe. In het Programma Toekomstgerichte Landbouw, zoals dat door Provinciale Staten is vastgesteld in juni 2017, ligt de focus op de pijlers tuinbouw, veehouderij, akkerbouw en agribusiness.

Wijziging

geen

Nummers 013 en 017

Vinden dat de ontwikkeling van grote agrarische ondernemingen op verschillende manieren een negatieve impact heeft op de ontwikkeling van de kernkwaliteiten. Maken zich zorgen over de toename van agrarisch verkeer en de gevolgen van het gebruik van gif op de volksgezondheid.

Antwoord

De ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven zijn niet noemenswaardig gewijzigd in deze revisie. Wij delen dan ook niet de zorg dat deze revisie een negatieve invloed heeft op de kernkwaliteiten.

Met betrekking tot het gebruik van gif bedoelt de indiener waarschijnlijk het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De toelating van stoffen vindt op Europees niveau plaats. De toelating van middelen, op basis van Europees toegelaten stoffen, is op nationaal niveau de verantwoordelijkheid van het College Toelating Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt of middelen veilig zijn voor mens, dier en milieu voordat zij op de markt komen. Zij stelt bij toelating van een middel wettelijke gebruiksvoorschriften op die op het etiket van de verpakking van het middel staan aangegeven. De controle op de naleving van deze voorschriften berust bij de Nederlandse Voedsel -en Waterautoriteit (NVWA). Ook Waterschappen hebben bepaalde bevoegdheden om te controleren of middelen op de juiste wijze worden toegepast.

Binnen het provinciale Programma Toekomstgerichte Landbouw zetten wij stimuleringsbeleid in om te komen tot vermindering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in diverse teelten. Daarnaast wordt ingezet op onderzoek naar en het gebruik van alternatieven. Ook de land- en tuinbouwsector ontwikkelt initiatieven om te komen tot minder gebruik van chemische middelen. Dit is vastgelegd in de “Ambitie Plantgezondheid 2030 - Gezonde teelt, gezonde toekomst” van LTO.

Wijziging

geen

Nummer O22

Wijst erop dat de zinsneden “Verplaatsing van Drentse intensieve landbouwbedrijven ... Bij verplaatsing gaat de voorkeur uit naar de Veenkoloniën” in tegenspraak zijn met het beleid van enige jaren geleden waarbij landbouwbedrijven uit het lint werden verplaatst naar de 2/3 wegen. Verzoekt de zinsnede “Bij verplaatsing gaat de voorkeur uit naar de Veenkoloniën” te schrappen en in de Omgevingsvisie op te nemen dat de Veenkoloniën bestaan uit lintdorpen waarvan de bewoners rust, ruimte, natuur en kleinschaligheid als kernwaarden willen zien verbeterd en behouden worden.

Antwoord

De tekst is inhoudelijk niet gewijzigd ten opzichte van de huidige Omgevingsvisie en de insteek is nog steeds dat bij verplaatsing bedrijven niet in het lint worden geplaatst.

Wijziging

Geen

6.1.2 Proeftuin Veenkoloniën

Nummer O22

Wijst erop dat de termen ‘proeftuin (voor landbouw)’ en ‘proefgebied landbouw’ in de visie niet worden toegelicht of van kaders voorzien, waardoor niet duidelijk is om wat voor soort ‘proeven’ het gaat. Platform Storm verzoekt de term ‘proeftuin’ te voorzien van kaders gericht op het verbeteren van de leefbaarheid voor de bewoners van de Veenkoloniën.

Antwoord

De tekst is inhoudelijk niet gewijzigd ten opzichte van de huidige Omgevingsvisie. Met de term proeftuin bieden we de mogelijkheid om te experimenteren met nieuwe innovaties in de landbouw. De proeftuin is gericht op de landbouw. Omdat we vooraf niet kunnen voorzien welke innovaties zich voordoen, delen wij niet de mening dat nader kaders gesteld moeten worden.

Wijziging

geen

7.1 Natuur

Nummer G3

Constateert dat de natuurwetgeving vaak beperkend werkt op de ontwikkeling van de vrijetijdseconomie. Stelt voor om in de Omgevingsvisie op te nemen dat de sociaaleconomische effecten in beheer- en inrichtingsplannen inzichtelijk worden gemaakt en evenwichtig in de belangenafweging moeten worden betrokken. Adviseert om in deze situaties het Combinatiemodel actief in te zetten om de visie “Bruisend Drenthe” extra kracht te geven.

Antwoord

Bij de inzet van het Combinatiemodel wordt gestreefd naar oplossingen die relevante belangen dient. Natuurbelangen maken daar deel van uit. Het besluit om het Combinatiemodel in te zetten bij ontwikkelingen op het snijvlak natuur-vrijetijdseconomie nemen wij in concrete gevallen gezamenlijk.

Wijziging

geen

Nummers G9, G10 en G12

Zien graag het streekbeheer als instrument voor de uitvoering van het natuurbeleid genoemd in de Omgevingsvisie.

Antwoord

Wij zijn systeemverantwoordelijk voor het functioneren van de natuur met de daarbij behorende biodiversiteit. Bij het realiseren van deze doelen is samenwerking met gemeenten en ander partijen “in het veld” onontbeerlijk. Gemeenten hebben hierin een grote verantwoordelijkheid. Streekbeheer is een krachtig en waardevol instrument waarbij samen met de maatschappij invulling wordt gegeven aan het versterken van natuur en biodiversiteit in het landelijk gebied. De provincie hecht grote waarde aan het bestendigen en het verder uitrollen van Streekbeheer. Wij danken u voor uw suggestie en benoemen dit alsnog in de Omgevingsvisie.

Wijziging

Toevoegen aan Hoofdstuk, 7 kopje “Uitvoering” achter de zin:

“Dorpen en steden leveren een belangrijke bijdrage aan biodiversiteit. Wij ondersteunen vrijwilligersprojecten die bijdragen aan herstel en behoud van de biodiversiteit” de tekst “Streekbeheer is een krachtig en waardevol instrument waarbij samen met de maatschappij invulling wordt gegeven aan het versterken van natuur en biodiversiteit in het landelijk gebied. De provincie hecht grote waarde aan het bestendigen en het verder uitrollen van Streekbeheer”.

7.1.1.2.4 Exoten

Nummer N1

Vindt dat het flora- en faunabeleidsplan moet worden aangepast in lijn met de ontwerp-Omgevingsvisie. Mist de taakbeschrijving van de Faunabeheereenheid bij de beschrijving van exoten.

Antwoord

In het flora- en faunabeleidsplan staat beschreven dat de provincie uitvoering geeft aan de wettelijke taak om een bepaalde soort exoot te bestrijden. Aanpassing van het beleidsplan is daarom niet nodig. De provincie is verantwoordelijk voor de bestrijding van planten- en diersoorten die onder de EU-Omgevingsverordening Invasieve Exoten vallen. Daarvoor maakt de provincie afspraken met beheerders van terreinen en wateren. Ook de Faunabeheereenheid Drenthe kan hier een rol in vervullen.

Wijziging

geen

7.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Nummer O23

Mist een aansluitende natuurverbinding naar natuurgebieden buiten Drenthe, waaronder richting Duitsland. Is van mening dat de komst van de wolf naar Nederland waar mogelijk moet worden ondersteund en gefaciliteerd.

Antwoord

Belangrijke verbindingen “over de grens” staan weergegeven op de NNN- kaart. Ook grensoverschrijdende natuurgebieden als het Drents-Friese Wold, Fochteloërveen en de Drentsche Aa vormen belangrijke verbindingen over de provinciegrens. Afspraken over het functioneren van deze natuurgebieden zijn vastgelegd in de Natura 2000-beheerplannen. Het Bargerveen vormt samen met een aantal Duitse natuurgebieden het “Natuurpark Veenland”. Over de ambities voor natuur (en toerisme en recreatie) zijn met Duitsland afspraken gemaakt.

De wolf is in Nederland een beschermde diersoort op grond van de Wet natuurbescherming. Iedere provincie is verantwoordelijk voor de zorg voor het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten dieren en planten. Dit geldt dus ook voor de wolf en is vertaald in het “Operationeel Draaiboek Wolf”. Hierover vindt overleg plaats met de verschillende (buur)provincies en Duitsland. Hiermee wordt de (wettelijk verplichte) bescherming van de wolf voldoende geborgd.

Wijziging

geen

7.1.3.1 Stad en dorp

Nummer 023

Is van mening dat de provincie maatregelen moet stimuleren gericht op een groene corridor in steden.

Antwoord

Dorpen en steden spelen een belangrijke rol bij het behoud van de biodiversiteit. Wij moedigen gemeenten aan maatregelen te nemen om daarmee de biodiversiteit in dorpen en steden te behouden en te versterken. De tekst in de Omgevingsvisie omschrijft naar ons inzicht dit belang en onze ambitie voldoende.

Wijziging

geen

8 Uitwerking robuust en klimaatbestendig watersysteem

Nummer I1

Geeft aan dat, voor zover er maatregelen gepland zijn met betrekking tot de Grenzaa, die invloed kunnen hebben op de afvloeiing van de Grenzaa, deze geen negatieve uitwerking mogen hebben op de ontwatering van de cultuurgronden (ook landbouwgronden) zuidelijk van de Grenzaa (de Duitse gemeenten Ringe, Emlichheim en Laar).

Antwoord

Wanneer bij aanpassing van de waterhuishoudkundige inrichting ongewenste effecten in aangrenzende functies dreigen op te treden dan stellen wij dat maatregelen moeten worden genomen om negatieve effecten te voorkomen. Als dit niet mogelijk blijkt, wordt gezocht naar compensatie met bijvoorbeeld (ruil)grond of in de vorm van een schadevergoeding. Indien deze laatste stap niet haalbaar is wordt het gehele project heroverwogen. Voor de beekdalen geven wij aan dat er gezien de opgave en urgentie ruimte is voor maatwerkoplossingen. In een

gebiedsgerichte aanpak wordt in het voortraject veel aandacht geschonken aan het betrekken van grondeigenaren en andere belanghebbenden.

Wijziging

Geen

8.1.1 Oppervlaktewater kwantiteit

Nummer W1

Ervaart tegenstrijdigheden tussen het ordenend principe van het watersysteem in de paragraaf “Oppervlaktewater kwantiteit” en het beleid voor functioneel waterbeheer waarbij is aangegeven dat het waterschap de waterhuishouding afstemt op de functies (peil volgt functie). Bij de keuze voor peil volgt functie dan wel functie volgt peil, pleit indiener voor een keuze, aan de hand van watersysteemeigenschappen, ter plaatse aanwezige kwaliteiten naast aanwezige omstandigheden/belangen en in samenspraak met stakeholders en inwoners. Stelt voor deze insteek ook in de Omgevingsvisie op te nemen.

Antwoord

In paragraaf 8.1.1 formuleren wij onze ambitie waarbij het watersysteem een van de ordenende principes is voor ons ruimtelijk beleid. Dit principe is al langer van toepassing en vindt bijvoorbeeld zijn doorwerking in onze begrenzing van het Natuur Netwerk Nederland en ons beleid voor de beekdalen.

In paragraaf 8.1.1.1 stellen we kaders voor het functioneel waterbeheer door de Waterschappen op grond van artikel 4.4 van de Waterwet. Hierbij is ons uitgangspunt peil volgt functie. Dat gaat om de aanduidingen ‘landbouwfunctie voor het watersysteem’, ‘multifunctionele functie voor het watersysteem’ en ‘natuurfunctie voor het watersysteem’. In ons kader voor functioneel waterbeheer zijn een aantal nuanceringen opgenomen, namelijk: ‘binnen de mogelijkheden van het watersysteem’ en ‘de beekdalen nemen hierbij een bijzonder plaats in’. De laatste nuancering verwijst naar ons beleid voor robuuste beekdalen (par 8.1.1.2.3). Bovendien geven wij met de zin: “De aanduiding en omschrijving van de landbouw/multifunctionele/natuur gebieden geeft richting aan het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime dat door de Waterschappen wordt uitgewerkt”, ruimte voor een gebiedsproces dat u in uw zienswijze ook schetst.

Overigens is ons naar aanleiding van uw zienswijze gebleken dat de tekst in paragraaf 8.1.1.1.1 (Landbouw), 8.1.1.1.2 (Multifunctioneel) en 8.1.1.1.3 (Natuur) niet consequent is en dat zullen wij aanpassen. Bovendien ontbreekt de aanduiding “Multifunctionele functie voor het watersysteem” op de kaart.

Wijziging

Par 8.1.1.1.1. (Landbouw) de volgende zin schrappen:

“We streven naar een duurzaam en veerkrachtig watersysteem. Dit houdt in een watersysteem dat op orde is om de te verwachten gevolgen van klimaatverandering op te vangen. In de fysieke omgeving gaan we bij de functietoekenning, de inrichting, het beheer en het gebruik uit van de eigenschappen en potenties van het watersysteem. Daarbij handhaven of herstellen we de natuurlijke veerkracht van het watersysteem om extreme omstandigheden op te vangen.”

Par 8.1.1.1.1. (Landbouw) de volgende zin verplaatsen naar Uitvoering:

“De aanduiding en omschrijving van de landbouwgebieden geeft richting aan het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime dat door de Waterschappen wordt uitgewerkt”

Par 8.1.1.1.1.2 (Multifunctioneel) de volgende zin schrappen:

“Het provinciaal belang is een duurzaam en veerkrachtig watersysteem. Dit houdt in een watersysteem dat op orde is om de te verwachten gevolgen van klimaatverandering op te vangen. In de fysieke omgeving gaan we bij de functietoekenning, de inrichting, het beheer en het gebruik uit van de eigenschappen en potenties van het watersysteem. Daarbij handhaven of herstellen we de natuurlijke veerkracht van het watersysteem om extreme omstandigheden op te vangen.”

Par 8.1.1.1.2. (Multifunctioneel) de volgende zin verplaatsen naar Uitvoering:

“De aanduiding en omschrijving van de multifunctionele gebieden geeft richting aan het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime dat door de Waterschappen wordt uitgewerkt”

Par 8.1.1.1.3 (Natuur) de volgende zin schrappen:

“De provincie heeft belang bij een duurzaam en veerkrachtig watersysteem. Dit houdt in een watersysteem dat op orde is om de te verwachten gevolgen van klimaatverandering op te vangen. In de fysieke omgeving gaan we bij de functietoekenning, de inrichting, het beheer en het gebruik uit van de eigenschappen en potenties van het watersysteem. Daarbij handhaven of herstellen we de natuurlijke veerkracht van het watersysteem om extreme omstandigheden op te vangen.”

Par 8.1.1.1.3 (Natuur) de volgende zin verplaatsen naar Uitvoering:

“De aanduiding en omschrijving van de robuuste natuurgebieden geeft richting aan het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime dat door de Waterschappen wordt uitgewerkt.”

Kaart:

Toevoegen Multifunctionele functie voor het watersysteem

8.1.1.1 Functioneel waterbeheer

Nummers N2, N4 en N5

Vragen de provincie om in de Omgevingsvisie aandacht te besteden aan het beperken en voorkomen van veenoxidatie. N4 en N5 stellen voor om in de visie op te nemen dat de provincie het initiatief neemt om daar samen met de Waterschappen, gemeenten en andere gebiedspartners een strategie en aanpak voor te ontwikkelen.

Antwoord

In onze Omgevingsvisie van 2014 stond als actiepoint geformuleerd een onderzoek naar de vraag in welke gebieden de problematiek van veenoxidatie speelt en in hoeverre er mogelijkheden zijn om dit te beperken of te voorkomen. In een brief aan Provinciale Staten van 29 oktober 2014 hebben wij de conclusies van het onderzoek als volgt samengevat: “Op grond van de analyse naar mogelijkheden om veenoxidatie te verminderen is Gedeputeerde Staten van mening dat het ontwikkelen van generiek veenoxidatiebeleid onvoldoende effectief en doelmatig is ten aanzien van het realiseren van klimaatdoelstellingen. Daarom vinden wij dat er geen inzet gepleegd moet worden op het ontwikkelen van generiek veenoxidatiebeleid. Dit laat onverlet dat in Drenthe waar mogelijk wel gericht inzet moet worden gepleegd om veenoxidatie te verminderen om een bijdrage te leveren aan het terugdringen van de CO₂-emissie. Daarbij moet de focus liggen op het realiseren van meerdere (provinciale) beleidsdoelen en ligt het voor de hand om aan te sluiten bij lopende processen.”

Wij nemen in paragraaf 8.1.1.1. (Functioneel waterbeheer) een alinea op waarbij wij onze ambitie en rol bij veenoxidatieproblematiek aangegeven, waarbij aansluiting wordt gezocht bij het Combinatiemodel zoals is uitgewerkt in par. 3.2.4. (Methodiek van het combinatiemodel)

Wijziging

In paragraaf 8.1.1.1. (Functioneel waterbeheer) de volgende alinea opnemen: “Veenoxidatie kan leiden tot het dalen van het maaiveld, waardoor de waterhuishoudkundige condities ongeschikt

worden voor de aanwezige functies. Daarnaast komt bij veenoxidatie een aanzienlijke hoeveelheid CO₂ en nitraat vrij. Bij gebiedsontwikkeling streven wij, daar waar dit van toepassing is, naar vermindering van veenoxidatie. Wij zullen dit inbrengen als onderdeel van de toepassing van het Combinatiemodel zoals is uitgewerkt in par. 3.2.4. (Methodiek van het combinatiemodel) en bij de uitvoering van ons natuurbeleid zoals opgenomen in het Programma Natuurlijk Platteland.”

8.1.1.2.1 Regionale wateroverlast

Nummers W1 en W2

Maken bezwaar tegen de kwalificering van de normen voor regionale wateroverlast als “garantieniveau waar aan het watersysteem moet voldoen” en “het waterschap kan op deze garantie worden aangesproken”. De Waterschappen leveren inspanningen om te voorkomen dat het maaiveld vanuit het oppervlaktewater overstroomt. De normen geven aan waar deze inspanningen op gericht dienen te zijn.

Antwoord

Wij onderschrijven uw zienswijze dat de normering moet worden beschouwd als inspanningsverplichting en zullen de tekst aanpassen.

Wijziging

Par 8.1.1.2.1 (Regionale wateroverlast) de alinea: “Het watersysteem voldoet aan de normen voor regionale wateroverlast, zoals opgenomen in onderstaande tabel. Op grond van de Waterwet stelt de provincie de normen voor regionale wateroverlast vast. Deze normering is bedoeld als een garantieniveau waaraan het watersysteem moet voldoen. Het waterschap kan op deze garantie worden aangesproken.” als volgt wijzigen:

“Het watersysteem voldoet aan de normen voor regionale wateroverlast. De normering bakent de zorgplicht en inspanningsverplichting af die de waterbeheerder heeft op het vlak van het voorkomen, dan wel beperken van ontoelaatbare wateroverlast door inundatie (overstroming) vanuit oppervlaktewater ten gevolge van neerslag.

Nummer W1

Geeft aan dat bij het doen van een voorstel voor de normering het grondgebruik een rol speelt, maar dat zij ook de kenmerken van het watersysteem hierbij betrekken. In een gebiedsproces zal het waterschap met stakeholders en ingelanden komen tot een nadere beschouwing van de verhouding tussen het (huidige) grondgebruik op een plek en de plaats van die plek in een/het stroomgebied (zoals een beekdal).

Antwoord

Wij onderschrijven uw aanpak om te komen tot een voorstel voor normen voor regionale wateroverlast. In de tekst zullen wij de relatie tussen de grondgebruiksnormen en het proces om te komen tot de normering nader duiden.

Wijziging

Par. 8.1.1.2.1 (Regionale wateroverlast) de volgende zin verplaatsen naar uitvoering: “Op voorstel van de Waterschappen en op basis van bovenstaande uitgangspunten wordt in de Provinciale Omgevingsverordening een kaart met de normen voor wateroverlast opgenomen. De kaart wordt periodiek door de Waterschappen getoetst en de resultaten worden gerapporteerd aan Gedeputeerde Staten.”

En als volgt te wijzigen:

“De in de tabel opgenomen inundatiekansen geven richting aan een gebiedsproces op basis waarvan de Waterschappen een voorstel doen voor een kaart met de normen voor wateroverlast. De provincie neemt deze kaart op in de Provinciale Omgevingsverordening. De kaart wordt periodiek door de Waterschappen getoetst en de resultaten worden gerapporteerd aan Gedeputeerde Staten.”

De volgende zin schrappen:

“Dit onderwerp heeft doorwerking in de Provinciale Omgevingsverordening.”

8.1.1.2.3 Robuuste beekdalen

Nummer G10

Vraagt specifiek aandacht voor functiemenging en maatwerk in beekdalen. Beekdalen zijn ruim begrensd. In de standsrandzone van Hoogeveen is het nodig om rekening te houden met functiemenging. Hierover gaat de gemeente graag met de provincie in overleg.

Antwoord

Voor de beekdalen geven wij in par. 8.1.1.2.3. “Robuuste beekdalen” aan dat de opgave en urgentie in de beekdalen verschillend is en daarom is er ruimte voor maatwerkoplossingen. In een gebiedsgerichte aanpak wordt in het voortraject veel aandacht geschonken aan het betrekken van grondeigenaren en andere belanghebbenden. Hierbij is er ruimte voor functiemenging zoals wij dat ook hebben beschreven in ons aanpak conform het Combinatiemodel (par. 3.2.4)

Uiteraard treden wij graag nader in overleg met de gemeente Hoogeveen.

Wijziging

geen

Nummer O7

Woont midden in het Natuurnetwerk Nederland en het beekdal van het Oude Diep. Wil weten of ons natuur- en waterbeleid hinder of schade kan opleveren.

Antwoord

Wij geven op hoofdlijnen het beleid aan. Het is aan het waterschap om de waterhuishouding af te stemmen op de functies van het gebied. Bij natuurprojecten is de uitvoering in handen van Prolander in opdracht van de provincie. Wanneer bij aanpassing van de waterhuishoudkundige inrichting ongewenste effecten in aangrenzende functies dreigt op te treden, dan stellen wij dat maatregelen moeten worden genomen om negatieve effecten te voorkomen. Als dit niet mogelijk blijkt, wordt gezocht naar compensatie met bijvoorbeeld (ruil)grond of in de vorm van een schadevergoeding. Indien deze laatste stap niet haalbaar is wordt het gehele project heroverwogen. Voor de beekdalen geven wij verder aan dat de opgave en urgentie in de beekdalen verschillend is en daarom is er ruimte voor maatwerkoplossingen. In een gebiedsgerichte aanpak wordt in het voortraject veel aandacht geschonken aan het betrekken van grondeigenaren en andere belanghebbenden.

Het beleid van de provincie wordt in uitvoeringsprojecten vertaald in concrete maatregelen waarvoor door het waterschap aparte besluiten worden genomen of een watervergunning moet worden afgegeven. Belanghebbenden hebben daarbij de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen dan wel bezwaar te maken.

Wijziging

Geen

Nummer W2

Het waterschap vindt dat ruimtelijke keuzes door gemeenten ook moeten worden afgewogen in provinciaal perspectief en binnen de provinciale kaders. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van activiteiten in de beekdalen. Het waterschap is van mening dat bebouwing in de beekdalen en functiewijziging naar “bebouwd gebied” in principe niet wenselijk zijn.

Antwoord

Wij delen uw mening dat bebouwing in principe niet wenselijk is. Dit is een belangrijk onderdeel van ons beleid voor de beekdalen. We hanteren hierbij het ‘Nee, tenzij’ principe en hebben dit als instructie regel voor ruimtelijke plannen van de gemeente opgenomen in onze Omgevingsverordening. Hiermee geven wij voldoende borging voor een provinciale afweging van dit soort ontwikkelingen in beekdalen.

Wijziging

geen

8.1.1.4 Water in de stad

Nummers G9, G10 en G12

Waarderen dat de provincie het belang van klimaatadaptatie onderkent en dit als belangrijke opgave benoemt. Partijen zullen de komende periode gezamenlijk moeten optrekken om de opgave in beeld te brengen en aan te pakken. De gemeenten binnen regio Zuidwest Drenthe gaan hiermee aan de slag binnen het samenwerkingsverband Fluvius. De provincie wordt hier ook bij betrokken.

Antwoord

We zijn en gaan met u in gesprek om de opgave als gevolg klimaatverandering nader te duiden en aan te pakken. In de Omgevingsvisie in par. 8.1.1.4. “Water in de stad” hebben we dit ook kort benoemd. Samen met u en het waterschap geven we dat verder vorm zoals is afgesproken in het Deltaprogramma klimaatadaptatie.

Wijziging

geen

8.1.3.1.2 Wateroogstgebied de Hunze

Nummer D1

Vragen om betrokken te zijn bij ontwikkelingen binnen het “Wateroogstgebied Hunze” en “Potentieel gebied met grondwater” die een toekomstige drinkwaterwinning kunnen beïnvloeden.

Antwoord

De aanduiding “Wateroogstgebied Hunze” en “Potentieel gebied met grondwater” zijn vooral bedoeld om toekomstige ontwikkeling van het gebruik van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening te sturen. In gebiedsprocessen nemen we deze aanduiding mee en betrekken daar ook het waterbedrijf bij.

Wijziging

geen

Nummer O24

Verzoekt de provincie om de waterbeschermingszones groter te maken in de nabije omgeving van gas- en of zoutwinning en om de uitbreiding van zoutwinning en andere niet duurzame en potentieel vervuilende activiteiten daar expliciet te verbieden.

Antwoord

De grondwaterbeschermingszones zijn gekoppeld aan de huidige vergunningen voor grondwateronttrekking voor de openbare drinkwatervoorziening.

Voor lange termijn hebben wij in par. 8.1.3.1.2. “Wateroogstgebied Hunze” een verkenning opgenomen naar de vraag of een aanvullende strategische grondwatervoorraad moet worden aangewezen om een mogelijke sterke groei in de vraag naar drinkwater te kunnen opvangen. Hiermee geven wij invulling aan de afspraak in de Structuurvisie voor Ondergrond dat de provincies inzichtelijk maken hoe de drinkwatervoorziening is veiliggesteld, zelfs in het geval de vraag (sterk) zou stijgen. Als onderdeel van de uitwerking zal ook gekeken worden naar de bescherming van strategische grondwatervoorraden. Hiervoor is het echter eerst noodzakelijk te onderzoeken of de reservering nodig is en of het in het Hunzedal technisch mogelijk is.

Wijziging

geen

8.1.3.2 Potentieel gebied met grondwater voor openbare drinkwatervoorziening

Nummer W1

Het waterschap wijst op het feit dat de bevoegdheden rond grondwater zijn verdeeld tussen provincie en waterschap en vraagt om de tekst breder te omschrijven, waarbij de gedeelde verantwoordelijkheid meer tot uiting komt.

Antwoord

Uw opmerkingen over de verdeling van de bevoegdheid voor grondwater is terecht. Wij zullen de tekst in overeenstemming brengen met onze rol.

Wijziging

De bestaande tekst onder uitvoering vervangen door:

“De provincie is bevoegd gezag voor de vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen voor de openbare drinkwatervoorziening. Aanvragen voor gebieden die al de aanduiding ‘grondwater voor de bereiding van drinkwater’ hebben, verdienen de voorkeur. Verder letten we op de volgende aspecten:

De gevolgen voor andere belangen zijn goed in beeld gebracht en de mogelijkheden om deze gevolgen technisch of financieel te compenseren, zijn maximaal benut.

Mogelijke alternatieve locaties voor de onttrekking zijn onderzocht. De waterhuishoudkundige situatie is zodanig aangepast dat de effecten van de winning op de omgeving minimaal zijn, of er zijn positieve effecten voor andere belangen gerealiseerd.

De drinkwaterwinning wordt, zo mogelijk, gecombineerd met één of meer andere functies.

Bij aanvragen voor uitbreiding van de vergunningscapaciteit, bekijken we altijd het effect van de totale winning en de effecten van de winningen in de omgeving.

In de Provinciale Omgevingsverordening zijn nadere regels opgenomen voor de registratie van grondwateronttrekking en voor grondwateronttrekkingen die onder provinciale bevoegdheid vallen (artikel 6.4 van de Waterwet).”

8.1.3.3 Strategische grondwaterwinningen

Nummer D1

Vragen om voor de strategische grondwaterwinningen Darperweiden en Kastelen Akkers niet maximaal 4 miljoen m³/jaar op te nemen, maar de te onttrekken hoeveelheid grondwater als richtlijn aan te geven.

Antwoord

De revisie van de Omgevingsvisie omvat een aantal nieuwe beleidsinitiatieven en daarnaast een actualisatie van het beleid op basis van eerder genomen besluiten. Voor de strategische winningen is dat niet het geval en hierbij is het beleid uit de Omgevingsvisie van 2014 overgenomen. Het maximum is gebaseerd op de Plan-MER die toentertijd is uitgevoerd en er is geen nieuw besluit op grond waarvan we dit kunnen aanpassen.

Wijziging

geen

Nummer D1

Stellen voor om Assen-West als een bestaande operationele grondwatervergunning aan te wijzen.

Antwoord

De locatie Assen-West heeft op basis van de een bestuurlijke afspraak tussen provincie en de WMD nog steeds de status van strategische grondwaterwinning. Wij nemen in de tekst op dat voor Assen-West inmiddels een vergunning is verleend en een beschermingsgebied is aangewezen.

Wijziging

Par 8.1.3.3. (Strategische grondwaterwinningen) de volgende zin:

“Het gaat om de globaal aangeduide locaties Darperweide (Zuidwest-Drenthe) en Kastelen Akkers (Hunzedal), waar op beide maximaal 4 miljoen m³/jaar gewonnen kan worden en Assen-West, waar de winning maximaal 1 miljoen m³/jaar. Het waterleidingbedrijf kan een vergunning voor een strategische grondwaterwinning aanvragen. Op basis daarvan wordt de daadwerkelijke hoeveelheid te winnen grondwater bepaald en een grondwaterbeschermingsgebied ingesteld.”

Als volgt aanpassen:

“Het gaat om de globaal aangeduide locaties Darperweide (Zuidwest-Drenthe) en Kastelen Akkers (Hunzedal), waar op beide maximaal 4 miljoen m³/jaar grondwater gewonnen kan worden. Het waterleidingbedrijf kan een vergunning voor een strategische grondwaterwinning aanvragen. Op basis daarvan wordt de daadwerkelijke hoeveelheid te winnen grondwater bepaald en een grondwaterbeschermingsgebied ingesteld. De vergunning voor Assen-West van 1 miljoen m³/jaar is inmiddels verleend en hier is een grondwaterbeschermingsgebied aangewezen.”

De volgende zin schrappen:

“We streven naar een zo groot mogelijke voorraad zoet grondwater van een goede kwaliteit, beschikbaar voor mens en natuur.”

Kaart

De locatie van de strategische winning op kaart aanpassen naar de volgende coördinaten: 231738-559746

Nummer D1

Stellen voor om rond de strategische grondwaterwinningen een zoekgebied op te nemen voor een (tijdelijke) beperking op ontwikkelingen die niet samengaan met de regels van een grondwaterbeschermingsgebied.

Antwoord

De revisie van de Omgevingsvisie bevat geen nieuw beleid voor strategische grondwaterwinningen. In het beleid is de bescherming gekoppeld aan een te verlenen vergunning, zodat er een gerichte bescherming plaatsvindt en geen ontwikkelingen worden tegengehouden die uiteindelijk niet relevant zijn voor de bescherming van de strategische grondwaterwinning.

Wijziging

geen

Nummer W1

Het waterschap wijst op het feit dat de bevoegdheden rond grondwater zijn verdeeld tussen provincie en waterschap en vraagt om de tekst breder te omschrijven, waarbij de gedeelde verantwoordelijkheid meer tot uiting komt.

Antwoord

Uw opmerkingen over de verdeling van de bevoegdheid voor grondwater is terecht. Wij zullen de tekst in overeenstemming brengen met onze rol.

Wijziging

In par 8.1.3.3 (Strategische grondwaterwinningen) de alinea uitvoering vervangen door:

Uitvoering

De provincie is bevoegd gezag voor de vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen voor de openbare drinkwatervoorziening. Hierbij letten we op de volgende aspecten:

- De gevolgen voor andere belangen zijn goed in beeld gebracht en de mogelijkheden om deze gevolgen technisch of financieel te compenseren, zijn maximaal benut.
- De drinkwaterwinning wordt, zo mogelijk, gecombineerd met één of meer andere functies.
- Bij aanvragen voor uitbreiding van de vergunning capaciteit, bekijken we altijd het effect van de totale winning en de effecten van de winningen in de omgeving.

In de Provinciale Omgevingsverordening zijn nadere regels opgenomen voor de registratie van grondwateronttrekking en voor grondwateronttrekkingen die onder provinciale bevoegdheid vallen (artikel 6.4 van de Waterwet).

Pas na toestemming van Gedeputeerde Staten kan het waterleidingbedrijf een strategische vergunning inzetten.

8.1.3.4 Industriewater

Nummer D1

Vinden de zin “De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag voor drinkwater in 2040” niet op zijn plaats binnen deze paragraaf. Stellen voor deze zin te verwijderen

Antwoord

Wij nemen uw voorstel over.

Wijziging

Par. 8.1.3.4 (Industriewater) de volgende zin schrappen:

“De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag voor drinkwater in 2040.”

Nummer W1

Wijst op het feit dat de bevoegdheden rond grondwater zijn verdeeld tussen provincie en waterschap en vraagt om de tekst breder te omschrijven, waarbij de gedeelde verantwoordelijkheid meer tot uiting komt.

Antwoord

Uw opmerkingen over de verdeling van de bevoegdheid voor grondwater is terecht. Wij zullen de tekst in overeenstemming brengen met onze rol.

Wijziging

In par 8.1.3.4 (Industriewater) de volgende zin schrappen:

“We streven naar een zo groot mogelijke voorraad zoet grondwater van een goede kwaliteit, beschikbaar voor mens en natuur. De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag voor drinkwater in 2040.”

In par 8.1.3.4 (Industriewater) de volgende tekst toevoegen:

Uitvoering

De provincie is bevoegd gezag voor de vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen voor industrie met een capaciteit groter dan 150.000 m³/jaar. (Voor aanvragen beneden de 150.000 m³ per jaar is het waterschap bevoegd gezag.) Wij letten op de volgende aspecten:

- De gevolgen voor andere belangen, waaronder de gevolgen voor verdroging, zijn goed in beeld gebracht.
- De effecten van de winning op de omgeving zijn minimaal, of er zijn positieve effecten voor andere belangen gerealiseerd. Bij het beoordelen van de effecten kijken we altijd naar de totale onttrekking in de omgeving.
- Voor grondwaterwinningen voor laagwaardig gebruik in de industrie wordt in principe geen vergunning verleend. We kunnen van dit standpunt afwijken als er geen alternatieven zijn voor het gebruik van grondwater, of als deze alternatieven een groter nadelig effect op het milieu hebben.

Nummer W1

Wijst op het feit dat de bevoegdheden rond grondwater zijn verdeeld tussen provincie en waterschap en vraagt om de tekst breder te omschrijven, waarbij de gedeelde verantwoordelijkheid meer tot uiting komt.

Antwoord

Uw opmerkingen over de verdeling van de bevoegdheid voor grondwater is terecht. Wij zullen de tekst in overeenstemming brengen met onze rol.

Wijziging

Uitvoering

Het waterschap is bevoegd gezag voor deze onttrekkingen.

8.1.4 Grondwaterkwaliteit

Nummer D1

Vragen aandacht en betrokkenheid voor de mogelijke beïnvloeding van de grondwaterkwaliteit ten behoeve van drinkwaterwinning door ontwikkelingen en functies zoals windparken, zonneparken, recreatie, woningbouw en bedrijfsactiviteiten.

Antwoord

Wij zullen vanuit onze verantwoordelijkheid voor goede bronnen voor de drinkwatervoorziening de kwaliteit van het grondwater bewaken en meenemen in onze beleidsafweging. Hierbij trekken we zoveel mogelijk samen op met onze partners. Het is echter ook uw verantwoordelijkheid om ontwikkelingen te volgen en ongewenste zaken aan de orde te stellen.

Wijziging

geen

8.1.4.2.2 Grondwaterbeschermingsgebied

Nummer D1

Stellen voor om aan te geven dat de gebiedsdossiers in 2018 worden geactualiseerd. Tevens het verzoek om de uitvoeringsprogramma's te noemen en de opvolging hiervan door alle partijen.

Antwoord

De uitvoeringsprogramma's worden genoemd in de betreffende paragraaf. Tevens is benoemd dat de gebiedsdossiers periodiek worden geactualiseerd. In KRW verband is afgesproken in 2018 de eerstvolgende herziening plaatsvindt. Wij zijn van mening dat dit jaartal niet in de Omgevingsvisie opgenomen hoeft te worden vanwege het feit dat daar landelijke afspraken over worden gemaakt.

Wijziging

geen

3 Zienswijzen Milieueffectrapport

Toetsingsadvies Commissie voor de m.e.r.

Adviespunt 1

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER toe te lichten waarom aanpassing van thema's waarvan de ambitie (op termijn) niet meer voldoet, vooruit wordt geschoven en waarom dit geen verdere milieugevolgen heeft.

Reactie

Het formuleren van nieuw beleid voor thema's die niet tot de bouwstenen behoren valt buiten de scope van de Revisie en daarmee ook van het MER. Voor een toelichting op de scope van het MER wordt verwezen naar hoofdstuk 2 van de aanvulling op het MER.

Adviespunt 2

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER de beschrijving van de huidige staat en trends van de robuuste systemen en kernkwaliteiten aan te vullen, zodat voldoende informatie beschikbaar is voor de probleemanalyse en de effectbeschrijving.

Reactie

Het MER heeft voldoende informatie opgeleverd voor de probleemanalyse en de effectbeschrijving van de bouwsteen Energielandschappen. De scope van het MER is uiteindelijk beperkt tot deze bouwsteen. Voor een toelichting op de scope van het MER wordt verwezen naar hoofdstuk 2 van de aanvulling op het MER.

Adviespunt 3

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER:

- te onderbouwen waarom het combinatiemodel past bij de provinciale ambities en de provinciale rol,
- de effecten te beschrijven van een variant met meer centrale sturing door de provincie.

Reactie

Het onderzoeken van andere sturingsvormen valt buiten de scope van de Revisie en daarmee ook van het MER. Het combinatiemodel moet gezien worden als een verfijning die past binnen de bestaande sturingsfilosofie. Voor een toelichting hierop wordt verwezen naar hoofdstuk 2 van de aanvulling op het MER en paragraaf 2.1 van de Omgevingsvisie.

Adviespunt 4

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER de mogelijke synergie en overlap tussen de bouwstenen te onderzoeken, zonder beperking tot ruimtelijke aspecten en met specifieke aandacht voor sturing.

Reactie

Gaandeweg het revisietraject zijn de bouwstenen Sterke Steden en Vrijtijdseconomie afgevallen als bouwstenen voor het MER. De scope van het MER is uiteindelijk beperkt tot alleen de bouwsteen Energielandschappen. Voor een toelichting op de scope van het MER wordt verwezen naar hoofdstuk 2 van de aanvulling op het MER.

Adviespunt 5

Voor de bouwsteen ‘energielandschappen’ adviseert de Commissie om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER-alternatieven te formuleren die laten zien dat er meerdere wegen zijn om de provinciale doelen en ambities te realiseren.

Reactie

In het MER zijn voor de bouwsteen Energielandschappen vijf alternatieven geformuleerd en onderzocht op hun effecten op de leefomgeving. In het MER staan deze alternatieven echter onterecht aangeduid als “scenario’s”. In hoofdstuk 3 van de aanvulling op het MER en in paragraaf 2.1 van de Omgevingsvisie wordt nader ingegaan op de verschillende stappen die zijn doorlopen voor het samenstellen en onderzoeken van de alternatieven en de wijze waarop de in het MER opgedane inzichten doorwerken in de Omgevingsvisie. Overigens is ons bij nader inzien opgevallen dat de doorwerking van de inzichten uit het MER in de ontwerp-beleids-teksten op één specifiek onderdeel onbedoeld uiteenlopen bij wind- en zonne-energie. Onder het kopje “zonne-energie” wordt met het oog op een zorgvuldige inpassing in de leefomgeving als voorwaarde gesteld dat initiatiefnemers een plan opstellen ‘waarin aandacht is voor de ruimtelijke, fysieke context’. Onder het kopje ‘Windenergie’ is een dergelijke voorwaarde onterecht niet opgenomen. Om dit verschil recht te trekken voegen we in paragraaf 5.6.2 onder het kopje “Windenergie” een passage toe

Wijziging

Toevoegen aan 5.6.2., onder kopje “Windenergie”: Wij vragen initiatiefnemers een plan op te stellen waarin aandacht is voor de ruimtelijke, fysieke context en de ruimtelijke invloedssfeer van de opstelling. Aandacht voor een herkenbare opstelling en toepassing van de laatste stand der techniek om zoveel mogelijk recht te doen aan de belangen van omwonenden en de kernkwaliteiten in het gebied zijn hierbij belangrijke aspecten.

Adviespunt 6

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER de kansen en risico’s van regionale sturing in beeld te brengen. Doe dit door een afweging te maken tussen (milieu)kansen en (milieu)risico’s van provinciale sturing, regionale sturing (voorkeursalternatief), lokale sturing of geen overheidssturing (volledige marktwerking).

Reactie

In het MER zijn voor de bouwsteen Energielandschappen vijf alternatieven geformuleerd, waarin gevarieerd is met provinciale sturing, regionale sturing, lokale sturing en geen overheidssturing. In het MER staan de alternatieven onterecht aangeduid als “scenario’s”. Daarnaast onderkennen wij dat het feit dat sturing een belangrijke variabele is geweest bij de samenstelling van de alternatieven onvoldoende staat beschreven in het MER. In hoofdstuk 3 van de aanvulling op het MER en in paragraaf 2.1 van de Omgevingsvisie wordt nader ingegaan op de verschillende stappen die zijn doorlopen voor het samenstellen en onderzoeken van de alternatieven en de wijze waarop de in het MER opgedane inzichten doorwerken in de Omgevingsvisie. Daarbij wordt mede ingegaan op sturing als variabele bij het samenstellen van de alternatieven.

Adviespunt 7

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER-alternatieven te beschrijven die ten aanzien van landschap onderscheidend zijn.

Reactie

In het MER zijn voor de bouwsteen Energielandschappen vijf alternatieven geformuleerd en onderzocht op hun effecten op de leefomgeving. In het MER staan deze alternatieven onterecht aangeduid als “scenario’s”. In hoofdstuk 3 van de aanvulling op het MER wordt nader ingegaan op de verschillende stappen die zijn doorlopen voor het samenstellen en onderzoeken van de alternatieven. Hieruit komt naar voren dat juist op het thema landschap sprake is van belangrijke onderscheidende inzichten bij de beoordeling van de alternatieven. Ook valt in zowel de aanvulling op het MER als in paragraaf 2.1 van de Omgevingsvisie te lezen dat deze inzichten in belangrijke mate doorwerken in de gekozen beleidsformuleringen in de Omgevingsvisie over zonne-energie en windenergie.

Adviespunt 8

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER duidelijker aan te geven hoe rekening gehouden wordt met beschermde vleermuissoorten bij de locatiekeuze voor windturbines.

Reactie

In paragraaf 3.3 van de aanvulling op het MER (onder het kopje “Alternatief 1: windenergie bij een volledig vrije markt”) wordt nadere uitleg geven hoe rekening wordt gehouden met beschermde vleermuissoorten bij de locatiekeuze voor windturbines.

Adviespunt 9

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER de primaire hydrologische effecten van zonneparken te verduidelijken.

Reactie

In paragraaf 3.5 van de aanvulling op het MER (in de tabel onder het kopje “Alternatief 2: zonne-energie bij een volledig vrije markt”) zijn de ons bekende primaire hydrologische effecten van zonneparken verduidelijkt en is tevens aangegeven hoe deze inzichten doorwerken in de gekozen beleidsformuleringen in de Omgevingsvisie over zonne-energie.

Adviespunt 10

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER een aanzet tot een monitoringsprogramma op te nemen.

Reactie

Deze aanzet is opgenomen in hoofdstuk 4 van de aanvulling op het MER.

Adviespunt 11

De Commissie adviseert om pas te besluiten over de revisie van de Omgevingsvisie nadat de informatie (zoals geadviseerd in de adviespunten 1 t/m 10) is verzameld, zodat het milieubelang volwaardig kan worden meegewogen. Als de scope van het project wordt beperkt tot de bouwsteen ‘Energielandschappen’ gaat het uiteraard uitsluitend om de milieu-informatie die daarvoor relevant is.

Reactie

De scope van het MER is inderdaad beperkt tot de bouwsteen Energielandschappen. Hiervoor is de relevante milieu-informatie verzameld. Voor een toelichting op de scope van het MER wordt verwezen naar hoofdstuk 2 van de aanvulling op het MER.

Nummer G2

Stelt vast dat wij het onderzoeksgebied voor het bepalen van de milieueffecten van de bouwsteen “Energie landschappen” in het algemeen hebben beperkt tot de provincie Drenthe. Hierdoor zijn de effecten van activiteiten binnen de bouwsteen “Energie landschappen” binnen haar

gemeente niet inzichtelijk gemaakt. Vraagt – in vervolg op haar advies over reikwijdte en detailniveau – om die effecten alsnog inzichtelijk te maken en indiener de mogelijkheid te bieden om op basis daarvan een oordeel te geven over Omgevingsvisie en Omgevingsverordening.

Antwoord

In reactie op het advies van de indiener over reikwijdte en detailniveau van het MER hebben wij aangegeven in het MER ook effecten op de fysieke leefomgeving buiten Drenthe in beeld te brengen, voor zover die zich (kunnen) voordoen. We hebben daarbij aangegeven dat te doen op een schaal- en abstractieniveau dat past bij de strategische keuzes die in het kader van de Revisie Omgevingsvisie worden gemaakt. Dit is ook gedaan in het MER; met name bij de samenstelling en beoordeling van alternatieven voor de bouwsteen Energie landschappen in hoofdstukken 4 en 5. Een nadere toelichting op de verschillende stappen die zijn doorlopen voor het samenstellen en onderzoeken van de alternatieven en de doorwerking van de inzichten in de Omgevingsvisie is terug te lezen in hoofdstuk 3 van de aanvulling op het MER. In paragraaf 3.3 wordt bij alternatief 1 (“windenergie bij een volledig vrije markt”) specifiek toegelicht hoe eventuele effecten van windturbines op de leefomgeving buiten Drenthe zijn meegenomen in het MER.

Nummer G2

Geeft in overweging in het MER-inzicht te geven in de effecten van ontwikkelingen anders dan Energie landschappen die op grond van het niet aangepaste bestaande beleid plaats kunnen vinden.

Antwoord

Dit valt buiten de scope van het MER. Voor een nadere toelichting op de scope en de wijze waarop deze is bepaald wordt verwezen naar hoofdstuk 2 van de aanvulling op het MER.

Nummer G5

Vindt het wenselijk dat uitgangspunten op het thema duurzaamheid die worden benoemd in het planMER terugkomen in de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening.

Antwoord

Indiener doelt vermoedelijk op tabel 4.1 in het MER (p.87) waar ‘harde’ belemmeringen staan opgenomen die de mogelijkheden voor de plaatsing van windturbines binnen Drenthe inkaderen. Deze ‘harde’ belemmeringen komen voort uit (inter)nationale wet- en regelgeving. Wij vinden het onnodig deze als eigen provinciaal beleid over te nemen. Overigens wordt in hoofdstuk 3 van de aanvulling op het MER beschreven hoe de inzichten uit het MER over de bouwsteen Energie landschappen doorwerken in de beleidskeuzes.

Nummer G8

Merkt op dat in het MER bij de berekeningen van scenario 1 (“wind groot”) is uitgegaan van windturbines van 3MW, terwijl de huidige generatie windturbines een vermogen hebben van 4,3 MW. Hierdoor zouden in dit scenario geen 571, maar 465 windturbines nodig zijn om de benodigde 10 PJ duurzame energie op te wekken.

Antwoord

In het MER zijn vijf alternatieven uitgewerkt met de bedoeling om op realistische wijze een beeld te geven van mogelijke “hoeken van het speelveld” voor de bouwsteen energielandschappen in Drenthe kunnen zijn. Uiteraard is het mogelijk nog vele aanvullende alternatieven op te stellen, maar omwille van werkbaarheid en leesbaarheid is hier niet voor gekozen. In het alternatief wind groot zijn wij uitgegaan van windturbines uit de klasse 3MW. Wij onderkennen dat uitgaande van grotere vermogens er minder windturbines nodig zouden zijn om aan de energievraag te voldoen. Echter, zoals ook in het MER (p. 143) is aangegeven, is er bij zorgvuldige inpassing slechts ruimte voor maximaal enkele tientallen turbines. Deze conclusie blijft ook overeind bij windturbines met grotere vermogens. Een nadere toelichting op de samenstelling van de alternatieven, de beoordeling hiervan en de doorwerking van de inzichten in de Omgevingsvisie is terug te lezen in hoofdstuk 3 van de aanvulling op het MER.

Nummer 12

Wijst erop dat recent nieuw beleid met betrekking tot windenergie is vastgesteld. Deze wijziging voorziet erin dat op grond van het Grenscontract van Meppen geen windturbines in een zone van 376 meter langs de Nederlands-Duitse grens gebouwd kunnen worden. Indiener heeft vorig jaar (n.a.v. de terinzagelegging van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau) al aanbevolen om deze zone ook aan te geven in de Omgevingsvisie en op te nemen als beperking van het ‘zoekgebied windenergie’. Dat is helaas niet gebeurd. Verzoekt ons dit nogmaals. Wijst erop, dat voor het vastleggen van een zoekgebied voor windenergie dat grenst aan het grondgebied van Landkreis Emsland onderzoek nodig is naar de beperkingen die dit kan opleggen aan Duitse zijde van de grens, bijvoorbeeld met betrekking tot woningbouw.

Antwoord

Ons nieuwe beleid voor windenergie staat beschreven in paragraaf 5.6.2 van de Omgevingsvisie. Hierin sturen we niet op de plaatsing van windturbines in een zoekgebied. In het MER zijn voor een vijftal alternatieven voor de bouwsteen Energielandschappen de effecten op de leefomgeving onderzocht. Een nadere toelichting op de verschillende stappen die zijn doorlopen voor het samenstellen en onderzoeken van de alternatieven en de doorwerking van de inzichten in de Omgevingsvisie is terug te lezen in hoofdstuk 3 van de aanvulling op het MER. In paragraaf 3.3 wordt bij alternatief 1 (“windenergie bij een volledig vrije markt”) specifiek toegelicht hoe eventuele effecten van windturbines op de leefomgeving buiten Drenthe zijn meegenomen in het MER. In de aanvulling lichten we ook toe dat de beperkingen ten gevolge van het Grenscontract van Meppen voor ontwikkeling van windparken of zonneakkers onterecht niet zijn meegenomen in het MER, maar dat dit geen consequenties heeft voor de inzichten die in het MER op dit onderdeel zijn opgedaan.

Bij concrete ontwikkelingen in het grensgebied met Duitsland respecteren wij de uitgangspunten van het Tractaat van Meppen, aangezien dit een geldend verdrag tussen Nederland en Duitsland is. Ook zal bij concrete ontwikkelingen, onder andere via de m.e.r.-plicht, worden gekeken naar grensoverschrijdende effecten.

Nummer 13

Indiener geeft aan dat bij het vastleggen van een zoekgebied voor windenergie dat tot aan de grenzen van Stadt Haren reikt onderzoek nodig is naar beperkingen die dit kan opleggen aan de Duitse zijde van de grens, bijvoorbeeld met betrekking tot woningbouw.

Antwoord

Het enige zoekgebied dat wij aanwijzen, betreft het zoekgebied dat voortkomt uit het Nationaal Akkoord, voor de ontwikkeling van 285,5 MW in de Veenkoloniën.

In het MER zijn voor een vijftal alternatieven voor de bouwsteen Energielandschappen de effecten op de leefomgeving onderzocht. Een nadere toelichting op de verschillende stappen die zijn doorlopen voor het samenstellen en onderzoeken van de alternatieven en de doorwerking van de inzichten in de Omgevingsvisie is terug te lezen in hoofdstuk 3 van de aanvulling op het MER. In paragraaf 3.3 wordt bij alternatief 1 (“windenergie bij een volledig vrije markt”) specifiek toegelicht hoe eventuele effecten van windturbines op de leefomgeving buiten Drenthe zijn meegenomen in het MER.

Bij concrete ontwikkelingen zal, onder andere via de m.e.r.-plicht, worden gekeken naar grensoverschrijdende effecten.

Nummer N4

Vinden het onduidelijk of de informatie over de energie-scenario's en de impact daarvan op het ruimtegebruik ook ten grondslag ligt aan de keuze voor het 'Ja, mits'-beleid en de formulering van de ambities/uitgangspunten met betrekking tot wind- en zonne-energie.

Antwoord

Wij onderkennen dat de wijze waarop de in het MER gegenereerde informatie over de alternatieven voor de bouwsteen energielandschappen doorwerkt in het in de Omgevingsvisie geformuleerde beleid niet duidelijk valt terug te lezen in het MER. Mede om die reden hebben wij een aanvulling op het MER gemaakt. Een nadere toelichting op de verschillende stappen die zijn doorlopen voor het samenstellen en onderzoeken van de alternatieven en de doorwerking van de inzichten in de Omgevingsvisie is terug te lezen in hoofdstuk 3 van de aanvulling op het MER.

Nummer O2

Vindt het aanhalen van houtkachels als voorbeeld van hernieuwbare energie zeer abject. Immers houtverbranding zorgt voor fijnstof en is een gevaar voor de volksgezondheid.

Antwoord

Indiener doelt vermoedelijk op tabel 2.16 op p.71. Deze tabel is overgenomen uit de Monitor Energie en Emissie (ECN, 2015). Verstoken van biomassa wordt in Nederland en in Europa op dit moment gerekend tot een vorm van duurzame energie, in dit geval duurzame warmte. Hierbij wordt vooralsnog geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende installaties waarin dit kan gebeuren. In de Omgevingsvisie geven wij geen oordeel over deze definitie. Ook geven wij in de Omgevingsvisie niet meer of minder ruimte voor het gebruik van brandhout.

Nummer O3

In het MER wordt gesteld: “De provincie heeft in 2010 een integrale Omgevingsvisie vastgesteld, die in 2014 beleidsarm geactualiseerd is. ... De uitgangspunten zijn o.a. dat de basis goed is, dat de provincie tevreden is over de huidige visie en de sturingsfilosofie en de intensieve participatie in 2010.” Indiener vindt dit een onjuiste voorstelling van zaken, aangezien de vaststelling van de Omgevingsvisie in strijd is met het recht in 2010 en het er niet om gaat dat de provincie tevreden is, maar dat de burgers tevreden zijn.

Antwoord

De geciteerde zinsnede staat op p. 17 van het MER. Hier staan uitgangspunten genoemd van PS. PS zijn wel tevreden over de huidige visie en de manier waarop deze tot stand is gekomen. Uiteraard staat het burgers vrij hier een andere mening over te hebben.

Nummer 03

Vindt het opvallend dat warmte-koude opslag en geothermie beleidsmatig tot het thema energiebesparing worden gerekend en “dus” geen onderdeel zijn van de 5 scenario’s die zijn uitgewerkt voor de bouwsteen energielandschappen. Het zijn wel thema’s die in de ondergrond repercussies hebben. Vraagt waarom deze thema’s buiten beschouwing blijven.

Antwoord

De opties wko en geothermie zijn, net als vele andere strategische beleidsopties voor hernieuwbare energieproductie, afgevalen voor het samenstellen van scenario’s/ alternatieven. Waarom hiervoor is gekozen staat toegelicht in par. 2.15.1 van het MER (p.82). Voor wko en geothermie staat aangegeven dat deze beleidsmatig worden gerekend tot het thema energiebesparing in de gebouwde omgeving en dat deze opties niet worden meegenomen om beleidsmatige dubbelingen te voorkomen. In de aanvulling op het MER hebben we daarbij een kleine rectificatie aangebracht, namelijk dat wko en geothermie beleidsmatig worden gerekend tot het thema energiebesparing in de gebouwde omgeving ofwel tot het thema ondergrond.

Nummer 03

Verneemt graag de onderbouwing van de conclusies en analyses in paragraaf 0.2.1 (‘Tussenbalans van het beleid’) in het MER waar een aanpassing voor de energieambitie wordt aangekondigd van 10 PJ extra productiecapaciteit.

Antwoord

De tekst waarnaar wordt verwezen staat in de samenvatting van het MER. De onderbouwing is terug te vinden in paragraaf 2.11 van de hoofdtekst (‘Bouwsteen Energielandschappen’). De conclusies zijn onder meer gebaseerd op de verkenning ‘Energiescenario’s Drenthe 2030’ (ECN, december 2016). Dit rapport is te downloaden via de provinciale website <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/bouwen-wonen/Omgevingsvisie/Omgevingsvisie2018/> (onder het kopje ‘bibliotheek’).

Nummer 09

Adviseert om aan te geven op welke wijze de provincie de voortgang van de energietransitie gaat monitoren om regie te kunnen nemen in het proces.

Antwoord

Wij zijn voornemens een monitoringsprogramma voor ons omgevingsbeleid te ontwikkelen. Het monitoren van de voortgang van de energietransitie zal hiervan een onderdeel vormen. In de aanvulling op het MER geven wij in hoofdstuk 4 een eerste aanzet voor het monitoringsprogramma.

Nummers 013 en 017

Vinden dat de gevolgen van de ontwikkeling van het Windpark De Drentse Monden en Oostermoer in kaart moet worden gebracht in het kader van de monitoring van de kwaliteit van de Drentse leefomgeving (paragraaf 7.2 MER).

Antwoord

Wij zijn voornemens een monitoringsprogramma voor ons omgevingsbeleid te ontwikkelen. Hoofddoel hiervan is het ontsluiten van strategische informatie op provinciaal niveau over de huidige kwaliteit van Drenthe. De monitoring is dus in principe gericht op informatie boven het niveau van specifieke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld het Windpark De Drentse Monden en Oostermoer. In de aanvulling op het MER geven wij in hoofdstuk 4 een eerste aanzet voor het monitoringsprogramma.

Nummer 022

Vindt het niet duidelijk of het zoekgebied windenergie, zoals aangegeven op de kaart op p. 68 van het MER, ook na 2020 blijft gehandhaafd en verzoekt het zoekgebied windenergie na 2020 te schrappen.

Antwoord

De kaart op p. 68 van het MER heeft betrekking op de ambities uit de Omgevingsvisie 2014. Het zoekgebied windenergie maakt daar deel van uit. Voor onze ambities voor dit zoekgebied na 2020 verwijzen wij naar paragraaf 5.6.2 van de gereviseerde Omgevingsvisie: “Om in 2050 energieneutraal te kunnen zijn, moeten we in Drenthe in 2030 40% hernieuwbare energie produceren. Dat komt naar inschatting overeen met de productie van 20 Petajoule hernieuwbare energie. We streven naar een mix van energie uit wind, zon, biomassa, en bodemwarmte. Een wezenlijk onderdeel van deze productie wordt gerealiseerd met 285,5 MW aan windturbines, zoals afgesproken in het Nationaal Energie Akkoord.”

Nummer 023

Wil weten of er in de eerste fase van het proces (opstellen milieueffectrapport) is gesproken met natuurorganisaties.

Antwoord

Het milieueffectrapport (MER) is pas in de meest recente fase van het revisieproces opgesteld. In de eerste fase is parallel gewerkt aan de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Vermoedelijk doelt indiener op deze NRD. De NRD heeft voor eenieder ter inzage gelegen gedurende de periode 26 april 2017 tot en met 6 juni 2017, zodat eenieder zijn of haar reactie kon geven over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. Naar aanleiding van de terinzagelegging zijn negen reacties van instanties ontvangen. Hieronder waren overigens geen natuurorganisaties. De reacties zijn in een reactienota van antwoord voorzien. Provinciale Staten hebben de NRD, inclusief de reactienota, op 27 september 2017 vastgesteld.

Nummer 027

Indiener maakt zich zorgen dat de revisie het zichtjaar verlengt tot 2030, ervan uitgaande dat ze hieruit moet begrijpen dat de in de huidige Omgevingsvisie ingezette koers niet wordt gewijzigd, ondanks de enorme protesten en persoonlijke drama's die voortkomen uit het ingezette beleid.

Antwoord

De aanneme van de indiener is niet correct. Als onderdeel van de revisie is nieuw beleid opgenomen op de onderdelen hernieuwbare energie, vrijetijdseconomie en sterke steden. Dit is vanaf het begin van het revisietraject gecommuniceerd.

Nummer 027

Indiener vraagt wat de eindconclusie is over scenario 1 (“wind grootschalig”): is er binnen Drenthe plaats voor enkele tientallen turbines of voor 571 turbines?

Antwoord

De eindconclusies over scenario 1 (“wind grootschalig”) is terug te lezen in paragraaf 5.7 (“Samenvatting effecten, p.142 e.v.). Een nadere toelichting op de samenstelling van de alternatieven, de beoordeling hiervan en de doorwerking van de inzichten in de Omgevingsvisie is terug te lezen in hoofdstuk 3 van de aanvulling op het MER.

Nummer 027

Indiener vraagt wat onder “passend” moet worden verstaan in relatie tot de beschrijving van scenario 5 in de samenvatting van het MER (paragraaf 0.3.2 “lokale opwekking van wind- en zonne-energie: elk woongebied draagt daarin bij door een toegesneden mix van wind- en zonne-energie, in een schaal die past bij de schaal van het woongebied”) en in hoeverre mensen een factor zijn bij het bepalen of het passend is.

Antwoord

De geciteerde passage komt uit de samenvatting van het MER en is beoogd om de strekking van scenario 5 in één beknopte zin samen te vatten. Een nadere toelichting op dit scenario valt terug te lezen in paragraaf 4.1.5 (p. 96 e.v.). In hoofdstuk 5 van het MER is feitelijk onderzocht in hoeverre de scenario’s “passen” bij, c.q. wat de effecten zijn op de Drentse leefomgeving. Mensen zijn met name een factor in paragraaf 5.1. Hier wordt ingegaan op de effecten op (menselijke) gezondheid en op milieu.

Nummer 027

Indiener mist een kaart waar de in de samenvatting van het MER genoemde gebieden Noord-Drenthe, Zuidwest-Drenthe en Zuidoost-Drenthe op staan aangeduid.

Antwoord

De gemiste kaart is wel degelijk opgenomen als figuur 6.1 op p.146 van het MER (“Deelgebieden en stedelijk netwerk Drenthe”)

Nummer 027

Indiener vindt het mooi dat in de visie in relatie tot windenergie een zone van 750 meter rondom bebouwing wordt aangegeven en vraagt hoe wij gaan borgen dat in de toekomst geen windturbines worden opgesteld binnen een zone van 750 meter van bebouwing.

Antwoord

De betreffende zone staat niet aangeduid in onze Omgevingsvisie, maar in het MER en wel in tabel 4.1 op p.87. De status van deze tabel staat toegelicht in de alinea daarboven: “Om een reëel beeld te krijgen hoeveel netto ruimte er binnen Drenthe ongeveer beschikbaar is, is eerst een kaartanalyse verricht naar het voorkomen van ‘harde’ belemmeringen binnen de provinciegrenzen”. Het is onze inschatting dat wet- en regelgeving op het gebied van geluid en slagschaduw een relatief harde belemmering is om grote windturbines (in de klasse 3 MW) binnen een zone van 750 meter rondom bebouwing te kunnen plaatsen. Het is uiteindelijk aan het bevoegde gezag om bij een concreet initiatief toe te zien op de naleving van wet- en regelgeving. Afhankelijk van het initiatief kan het hierbij gaan om gemeente, provincie of rijk. Daarnaast hanteren wij in de Omgevingsvisie als één van de algemene sturingsprincipes dat inwoners en belangengroepen worden betrokken bij de planvorming en uitvoering. Bij

planvormingsprocessen voor windturbines brengt dit onder meer met zich mee dat inwoners en belangengroepen de kans krijgen de thema's geluid en slagschaduw aan de orde te stellen.

Nummer 027

N.a.v. een passage in het MER over 'kamers' waar windparken worden ontwikkeld in het kader van de windopgave tot 2020 vraagt indiener o.a. hoe wij gaan borgen dat mensen die ernstige overlast van het huidige windpark in aanbouw hebben niet nog meer de dupe zullen zijn.

Antwoord

Wij denken dit te borgen via artikel 2.22 lid 1b van de Omgevingsverordening: *“Een ruimtelijk plan kan alleen voorzien in de toepassing van windenergie indien uit het desbetreffende ruimtelijk plan blijkt dat dit gebeurt op een wijze die passend is binnen het landschap, waarbij ... er bij molens sprake is van een afzonderlijk waarneembare opstelling, zodat er geen tot nauwelijks interferentie tussen de opstellingen ontstaat.”* Het toevoegen van windturbines in De Drentse Monden en Oostermoer verhoudt zich hier niet toe.

Nummer 027

Indiener vraagt waarom diverse aspecten op het gebied van volksgezondheid (geluidsoverlast, laagfrequent geluid en slagschaduw) niet zijn meegenomen.

Antwoord

Deze aspecten zijn wel degelijk meegenomen in de effectbeoordeling van de alternatieven voor de bouwsteen Energielandschappen. Zie hiervoor m.n. hoofdstuk 3 en paragraaf 5.1 van het MER.

Nummer 027

Indiener citeert een passage uit p. 109 van het MER over de negatieve effecten van hoge windturbines op de gaafheid en leesbaarheid van de open landschapstypen en vraagt of het niet vreemd is dat juist in deze open landschapstypen nu windparken zijn gepland.

Antwoord

De bevinding zoals gerapporteerd op p.109 van het MER en het feit dat er nu windparken zijn gepland in de Drentse Veenkoloniën staan los van elkaar. De besluiten over de windparken in de Drentse Veenkoloniën zijn op verschillende eerdere momenten door verschillende instanties al genomen op basis van eigenstandige procedures. Dit MER heeft daar dus niet aan ten grondslag gelegen. Daarbij komt dat de geciteerde bevinding slechts betrekking heeft op één beoordelingsaspect in het MER (“gaafheid landschapstypen”). Dit is geen garantie dat het bevoegde gezag in haar integrale belangenafweging deze bevinding doorslaggevend laat zijn voor haar besluit.

Nummer 027

Indiener vindt het voornemen om regelmatig te gaan monitoren een uitstekend voornemen en vraagt hoe wij dit gaan doen en wat de consequenties zijn als blijkt dat de Drentse leefomgeving aan kwaliteit verliest.

Antwoord

Wij zijn inderdaad voornemens om de werking van ons beleid te monitoren. In de aanvulling op het MER geven wij in hoofdstuk 4 hiervoor een eerste aanzet. De monitoring kan aanleiding zijn om het beleid te evalueren en eventueel aan te passen.

